

STAAT VAN HET

AMSTERDAMSE
FUNDEREND ONDERWIJS

× Gemeente
× Amsterdam
×

Auteurs:

Onderzoek & Statistiek: Merel van der Wouden, Frederique van Spijker, Leyla Reches, Shy Moehamatdjilil, Renske Hoedemaker, Najib El Moussaoui, Mats Nagel, Ellen Lindeman

Samenwerkingsverband PO Amsterdam-Diemen: Marjolein Bomhof, Anke Suijkerbuijk

Samenwerkingsverband VO Amsterdam-Diemen: Alexander Röntgen, Wishal Sanchit

Eindredactie: Willy Francissen

Voor vragen naar aanleiding van deze publicatie: info@swvadam.nl

Amsterdam, 8 april 2026

Inhoud

Inhoud	2
Samenvatting en conclusie	4
1 Het Amsterdamse onderwijsaanbod en huisvesting	7
1.1 Divers onderwijslandschap	7
1.2 Minder leerlingen in het Amsterdamse onderwijs	10
1.3 Leerlingen uit Centrum en West vaker naar school buiten het eigen stadsdeel	13
1.4 Meer scholen met veel leerlingen van hbo/wo-opgeleide ouders	15
1.5 Huisvesting: inclusieve voorzieningen en duurzaamheid op de agenda	19
2 Onderwijskwaliteit	20
2.1 Inspectie van het Onderwijs ziet ruimte voor verbetering	20
2.1.1 Inspectie oordeelt in Amsterdam vaker dan in de rest van het land dat het beter kan	21
2.1.2 Kwart van de besturen scoort onvoldoende	23
2.2 Tevredenheid van leerlingen komt overeen met landelijke cijfers	24
2.2.1 Leerlingen in het basisonderwijs geven hun school gemiddeld het rapportcijfer 8	24
2.2.2 Middelbare scholieren geven hun school gemiddeld het rapportcijfer 6,3	25
2.3 Prestaties in basisonderwijs stijgen, wel verschillen tussen scholen	26
2.3.1 Meer basisschoolleerlingen halen de streefniveaus voor lezen en rekenen	26
2.3.2 Leergroei op Amsterdamse basisscholen is hoger dan landelijk	28
2.4 Prestaties voortgezet onderwijs: wisselen tussen onderwijstypen	32
2.4.1 Leerprestaties tweedeklassers wisselen en wijken soms positief af van landelijk beeld	32
2.4.2 Afstroom derde klas neemt af	35
2.4.3 Amsterdamse leerlingen halen vaker dan leerlingen elders geen diploma binnen 7 jaar	36
2.4.4 Minder leerlingen slagen dan landelijk, verschil het grootst in vmbo-g/t en havo	38
2.4.5 Basisschooladvies, zittenblijven en opleidingsniveau ouders hebben effect op slagingskansen	40
3 Personeelstekort	42
3.1 Het lerarentekort daalt in Amsterdam	42
3.2 Een derde van de leraren die uitstromen gaat buiten Amsterdam werken	46
3.3 Verschillende factoren spelen een rol bij vertrek leraren	48
4 Integrale aanpak onderwijs, jeugd, veiligheid, welzijn en armoede	50
4.1 Leerlingen in het gespecialiseerd onderwijs	50

4.1.1	2 procent van de po-leerlingen zit op een sbo-school en 2,9 procent op een so-school	50
4.1.2	3,6 procent van de vo-leerlingen zit op een vso-school	53
4.2	Instroom en uitstroom gespecialiseerd onderwijs	55
4.2.1	Kleine daling bij instroom sbo en so	55
4.2.2	Steeds meer leerlingen na het s(b)o naar het regulier vo	56
4.2.3	Initiatieven voor passende ondersteuning op reguliere scholen (inclusief onderwijs)	56
4.3	Thuiszittende leerlingen en leerplichtvrijstellingen	58
4.4	Armoede	61
4.4.1	23.000 Amsterdamse kinderen groeien op in minimahuishoudens	61
4.4.2	Krap wonende en dak- of thuisloze kinderen	62
4.5	Gezondheid en welzijn	63
4.5.1	Meiden zijn negatiever over hun mentale gezondheid dan jongens	63
4.5.2	Leerlingen in Zuidoost, Nieuw-West en Noord sporten minder	64
4.5.3	Middelengebruik is hoger onder meiden	65
4.5.4	20 procent meiden ervaart problematisch gebruik van sociale media	65
4.5.5	Discriminatie en racisme risico voor mentale gezondheid	66
4.5.6	Geboden jeugdhulp verschilt per stadsdeel	67
5	Doorstroom en aansluitingen	69
5.1	Overstap van primair naar voortgezet onderwijs	69
5.1.1	Resultaat doorstroomtoets bij 20 procent van de leerlingen hoger dan schooladvies	70
5.1.2	Vwo-advies wordt het vaakst gegeven	71
5.1.3	Minder scholen kiezen voor de Cito-toets	72
5.1.4	Voldoende plek in het vo, maar niet op alle scholen	74
5.2	Voortgezet onderwijs	74
5.2.1	Natuurprofiel populair op vwo, maatschappijprofiel op havo	74
5.2.2	Meer zittenblijvers vmbo-g/t en havo dan landelijk	76
5.2.3	Leerlingen in het vmbo-g/t stapelen het vaakst diploma's	77
6	Aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt	79
6.1	Verzuim, startkwalificaties en voortijdig schoolverlaters	79
6.1.1	Verschillen tussen onderwijssoorten in verzuimcijfers	80
6.1.2	Aandeel nieuwe voortijdig schoolverlaters hoger dan landelijk	80
6.2	Loopbaan- en oriëntatiebegeleiding	81
7	Literatuurlijst	83

Samenvatting en conclusie

De staat van het Amsterdamse funderend onderwijs 2026

Hoe gaat het met de leerlingen en leraren op de 327 scholen in het Amsterdamse funderend onderwijs (het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs)? Om die vraag te beantwoorden, brengt dit onderzoek veel verschillende bronnen bij elkaar. De thema's volgen de Onderwijs Ambities Amsterdam 2023-2027, zoals opgesteld door de schoolbesturen en de gemeente: onderwijsaanbod en huisvesting, onderwijskwaliteit, personeel, integrale aanpak (van onderwijs, jeugdzorg, veiligheid, welzijn, armoede), doorstroom en aansluiting op vervolgonderwijs en arbeidsmarkt.

De resultaten uit dit onderzoek zijn samen te vatten in 5 hoofdlijnen:

1. Het onderwijs is divers, maar gesegregeerd naar opleidingsniveau van ouders
2. Het lerarentekort neemt af, maar blijft urgent
3. Leerprestaties stijgen op basisscholen, op middelbare scholen is het beeld wisselend
4. Onderwijsuitkomsten zijn ongelijk verdeeld over de stad
5. Er zijn zorgen over het welzijn van meiden en thuiszittende leerlingen

1. Het onderwijs is divers, maar gesegregeerd naar opleidingsniveau van de ouders

Amsterdam heeft een groot aantal scholen. In schooljaar 2025/'26 heeft de gemeente 232 scholen voor primair onderwijs (po) met ruim 62.000 leerlingen. Het gaat om regulier basisonderwijs (bo), speciaal basisonderwijs (sbo) en speciaal onderwijs (so). Daarnaast zijn er in het voortgezet onderwijs (vo) 79 scholen met ruim 47.000 leerlingen en 16 scholen voor voortgezet speciaal onderwijs (vso) met ruim 1.700 leerlingen.

Het Amsterdamse gespecialiseerd onderwijs is in omvang vrij stabiel. Het aandeel leerlingen in het speciaal basisonderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs is lager dan in de rest van Nederland, in het speciaal onderwijs is het aandeel ongeveer gelijk aan de landelijke cijfers. Wel daalt recentelijk de nieuwe instroom. Ook stromen er steeds meer leerlingen na het afronden van het speciaal (basis)onderwijs door naar het reguliere voortgezet onderwijs. Verder daalt het aantal leerlingen in cluster 4 van het voortgezet speciaal onderwijs. Deze ontwikkelingen passen bij inspanningen van scholen om inclusief onderwijs vorm te geven.

Het aandeel leerlingen met hbo/wo-opgeleide ouders blijft stijgen. Inmiddels heeft 56 procent van de leerlingen minimaal 1 ouder met een hbo- of wo-diploma. Deze leerlingen gaan steeds vaker vooral met elkaar naar school. In het basisonderwijs gaan kinderen van hbo/wo-opgeleide ouders vaker naar montessorischolen en scholen voor vrijeschoolonderwijs. In het voortgezet onderwijs is er met name op categorale vwo-scholen en havo/vwo-scholen (dus scholen die alleen deze niveaus aanbieden) een sterke concentratie van leerlingen met hbo-/wo-opgeleide ouders.

2. Het lerarentekort neemt af, maar blijft urgent

Het lerarentekort is zowel in het Amsterdamse primair onderwijs als in het voortgezet onderwijs afgenomen. Het is in vergelijking met de andere grote steden laag. Alleen in het speciaal basisonderwijs is het nog relatief hoog. In het voortgezet onderwijs doet het grootste tekort zich voor in de 3 kernvakken: Nederlands, Wiskunde en Engels. Daarnaast zijn

de verschillen tussen scholen en stadsdelen groot. In Zuidoost en Nieuw-West is het tekort ondanks een daling nog steeds het hoogst.

Een factor die mogelijk bijdraagt aan de daling in het primair onderwijs, is de daling van het aantal leerlingen. Scholen hebben daardoor minder leraren nodig. Ook is het mogelijk dat de inzet vanuit de Amsterdamse Lerarenagenda helpt. Het afnemende lerarentekort is een positieve ontwikkeling, maar de verwachting is dat het over een paar jaar weer toeneemt. Het aantal leerlingen in het basisonderwijs neemt namelijk toe en er gaan meer leraren met pensioen.

3. Leerprestaties stijgen op basisscholen, op middelbare scholen is het beeld wisselend

Als we kijken naar de leerprestaties in het basisonderwijs in de afgelopen jaren, dan zien we een stijging van het aandeel leerlingen dat het streefniveau haalt voor de basisvaardigheden lezen en rekenen. Voor taal is een lichte daling te zien. Deze ontwikkelingen komen overeen met het landelijke beeld. De leergroei (voortgang in kennis en vaardigheden) die leerlingen tussen groep 5 en 7 doormaken in lezen, taal en rekenen, is hoger dan landelijk.

Maar de verschillen tussen Amsterdamse basisscholen blijven groot. Met name onder scholen die veel leerlingen hebben met een risico op onderwijsachterstand, zijn er sterke verschillen. Dat is zorgelijk, omdat de school juist voor deze leerlingen veel kan betekenen. Er zijn wel verbeteringen in Zuidoost: hier maken leerlingen gemiddeld de meeste leergroei door voor rekenen en spelling. Ook is hier het aandeel leerlingen dat het streefniveau voor lees- taal- en rekenvaardigheid haalt, gestegen. Maar kijkend naar de hele stad halen de leerlingen uit Zuidoost samen met de leerlingen uit Nieuw-West het minst vaak de streefniveaus voor de basisvaardigheden.

Op de Amsterdamse middelbare scholen zien we geen verbetering in de leesvaardigheid. Tweedeklassers in het vmbo scoren in alle leerwegen (basis, kader, gemengd, theoretisch) – net als landelijk – steeds slechter op Nederlandse leesvaardigheid en woordenschat. Hetzelfde geldt voor rekenen-wiskunde.

Bijna de helft van de vmbo-b/k-leerlingen heeft niveau 1F voor Nederlandse leesvaardigheid nog niet gehaald aan het einde van het tweede leerjaar. Dit is het niveau dat ze eigenlijk aan het einde van het basisonderwijs moeten beheersen. Voor rekenen-wiskunde haalt 63 procent van deze groep dit niveau niet. Het aandeel leerlingen in vmbo-g/t dat niveau 1F niet haalt, is ook gestegen, namelijk naar 22 procent.

Ook op de havo gingen de Nederlandse leesvaardigheid en woordenschat achteruit in de afgelopen jaren, zowel in Amsterdam als landelijk. Voor rekenen-wiskunde verbeterden de scores van Amsterdamse havisten iets, terwijl die scores landelijk daalden. De ontwikkeling van Amsterdamse vwo-leerlingen wijkt ook af van het landelijke beeld. Hun scores zijn stabiel voor Nederlands en verbeterd voor rekenen-wiskunde. Landelijk zijn de scores gedaald.

De Engelse leesvaardigheid en woordenschat zijn voor alle onderwijstypen de afgelopen jaren juist stabiel gebleven of verbeterd, net als gemiddeld in Nederland.

Kijkend naar de slagingspercentages zien we ook verschillen per niveau. Het vmbo-b en vmbo-k hebben de hoogste slagingspercentages, het vmbo-g/t en de havo de laagste. Voor deze laatste 2 niveaus is het verschil met heel Nederland het grootst: er slagen hier dus minder leerlingen dan in de rest van het land. Op deze 2 niveaus blijven in vergelijking met

het landelijke beeld ook meer leerlingen zitten in het voorlaatste jaar van de middelbare school. Voor vmbo-g/t neemt dit aandeel toe.

4. Onderwijsuitkomsten zijn ongelijk verdeeld over de stad

De verschillen in onderwijsuitkomsten in de stad zijn groot en ongelijk verdeeld. Scholen in de meer welvarende delen van de stad (Centrum en Zuid) hebben het minste last van het lerarentekort. De meeste leerlingen krijgen hier een advies voor het vwo. In het vwo is de leesvaardigheid stabiel en verbeteren de rekenresultaten. Er blijven weinig leerlingen zitten en een hoog percentage van de eindexamenkandidaten slaagt. Wel zijn er zorgen over het welbevinden van de leerlingen, met name over dat van meiden op de havo en in het vwo. Ook over het hoge middelengebruik bestaan zorgen.

In de minder welvarende gebieden in de stad zien we een opeenstapeling van ongunstige uitkomsten. Het lerarentekort is nog steeds het hoogst in Zuidoost en Nieuw-West, ondanks de eerdergenoemde daling. In deze stadsdelen halen leerlingen het minst vaak de streefniveaus voor de basisvaardigheden lezen, taal en rekenen. Leerlingen in Noord, Zuidoost en Nieuw-West krijgen het vaakst een advies voor vmbo-b tot en met vmbo-g/t. Juist op die niveaus zien we in het voortgezet onderwijs de resultaten voor lezen, woordenschat en rekenen dalen. Ook blijven in deze stadsdelen de meeste leerlingen zitten en is het slagingspercentage het laagst. Deze uitkomsten zijn zorgelijk. In deze stadsdelen groeien in vergelijking met de rest van de stad de meeste kinderen op in armoede. Voor deze leerlingen zou de school juist een groot positief verschil kunnen maken.

5. Er zijn zorgen over het welzijn van meiden en over thuiszittende leerlingen

Zorgelijk zijn ook de cijfers over het welzijn van meiden in de stad. In 2022 kaartte 'De staat van het Amsterdamse voortgezet onderwijs' dit al aan. Meiden ervaren vaker dan jongens psychische klachten en meer stress door school of huiswerk. Ze voelen zich vaker eenzaam en scoren slechter op indicatoren voor weerbaarheid. Ze hebben vaker suïcidale gedachten dan jongens. Daarnaast ligt het genotmiddelengebruik in de vierde klas hoger onder meiden dan onder jongens. De meiden geven vaker voor zichzelf aan dat ze risico lopen op problematisch gebruik van sociale media. De meiden op de havo en in het vwo vallen in negatief opzicht extra op als het gaat om psychische klachten en stress door school of huiswerk. Dit geldt voor elk stadsdeel.

Daarnaast zijn er zorgen over het aantal thuiszittende leerlingen. Tussen 2020/'21 en 2024/'25 is hun aantal verdubbeld in zowel het primair onderwijs als het voortgezet onderwijs. Thuiszitten komt voornamelijk voor in de middelbare schoolleeftijd.

Tot slot neemt het aantal leerplichtvrijstellingen op 2 gronden toe. De eerste is lichamelijke of psychische gronden (artikel 5a) en de tweede vanwege schoolgaand in het buitenland (artikel 5c). De meeste vrijstellingen worden afgegeven voor 4- en 5-jarigen.

1 Het Amsterdamse onderwijsaanbod en huisvesting

Amsterdam heeft een divers onderwijslandschap. De scholen bieden een breed aanbod van onderwijstypen, niveaus en clusters voor het speciaal onderwijs. Naar de 232 scholen voor het primair onderwijs gaan ruim 62.000 leerlingen. Naar de 95 scholen voor voortgezet (speciaal) onderwijs gaan ruim 48.000 leerlingen. De prognose is dat het aantal leerlingen in het Amsterdamse onderwijs in de komende jaren afneemt als gevolg van een lager geboortecijfer. In het basisonderwijs wordt een daling verwacht tot schooljaar 2031/'32. Daarna wordt verwacht dat de verwachting dat het aantal leerlingen weer gaat stijgen. In het voortgezet onderwijs daalt het aantal leerlingen vanaf het huidige schooljaar. Deze daling zal naar verwachting langer doorzetten.

Het aandeel leerlingen met hbo/wo-opgeleide ouders blijft stijgen. Zij komen steeds meer samen op een deel van de scholen. Dat zorgt voor segregatie: scheiding van groepen leerlingen op basis van het opleidingsniveau van hun ouders. In het (speciaal) basisonderwijs gaan kinderen van hbo/wo-opgeleide ouders vaker naar montessorischolen en scholen voor vrijeschoolonderwijs. In het voortgezet onderwijs hangt de onderwijssegregatie samen met de niveaus die de scholen aanbieden. Met name de havo/vwo-scholen en de categorale vwo-scholen hebben een toegenomen concentratie van leerlingen met hbo/wo-opgeleide ouders.

1.1 Divers onderwijslandschap

Het Amsterdamse onderwijslandschap heeft een groot aanbod aan scholen. In schooljaar 2025/'26 zijn er in de gemeente Amsterdam 232 scholen voor het primair onderwijs waar ruim 62.000 leerlingen naartoe gaan. Het gaat om regulier basisonderwijs, speciaal basisonderwijs en speciaal onderwijs. Naar de 95 scholen voor voortgezet (speciaal) onderwijs gaan ruim 48.000 leerlingen.

Figuur 1.1 Aantal scholen in het Amsterdamse onderwijs, schooljaar 2025/'26

bron: DUO/O&S

Primair onderwijs

Van de 232 Amsterdamse basisscholen zijn er 205 regulier basisscholen. Dit aantal is de afgelopen 3 jaar vrij stabiel gebleven: er zijn 10 scholen gesloten en 5 nieuwe gestart. De basisscholen die zijn gesloten, hadden allemaal een leerlingenaantal onder de ophefnorm.

Bijna de helft van de basisscholen (94 scholen) is openbaar. Daarnaast zijn 24 scholen rooms-katholiek en 30 protestants-christelijk. Ook hebben 23 scholen de denominatie algemeen bijzonder: zij geven geen les vanuit een religieuze overtuiging, maar wel vanuit een bepaalde levensovertuiging of visie op onderwijs. 34 scholen in de stad hebben een andere denominatie, bijvoorbeeld antroposofisch (vrijeschoolonderwijs), evangelisch, Hindoeïstisch, islamitisch en Joods.

Scholen kunnen daarnaast een onderwijsconcept hebben. Ruim twee derde van de basisscholen (140 scholen) heeft geen specifiek onderwijsconcept. Het concept dat het meeste voorkomt is montessori (23 scholen), gevolgd door dalton (17 scholen) en ontwikkelingsgericht onderwijs (14 scholen). Er zijn 7 scholen voor vrijeschoolonderwijs in de stad, 3 scholen met een jenaplan en 1 school met het onderwijsconcept natuurlijk leren.

De meeste basisscholen in de stad staan in de stadsdelen Nieuw-West (37 scholen), Zuid (34 scholen) en Noord (34 scholen). De minste scholen staan in Centrum (10 scholen) en stadsgebied Weesp (8 scholen). De reguliere basisscholen in Amsterdam vallen onder 38 schoolbesturen. Daarvan zijn er 18 besturen waar maar 1 school onder valt. De rest heeft meerdere scholen onder zich. Het grootste schoolbestuur stuurt 26 reguliere basisscholen aan.

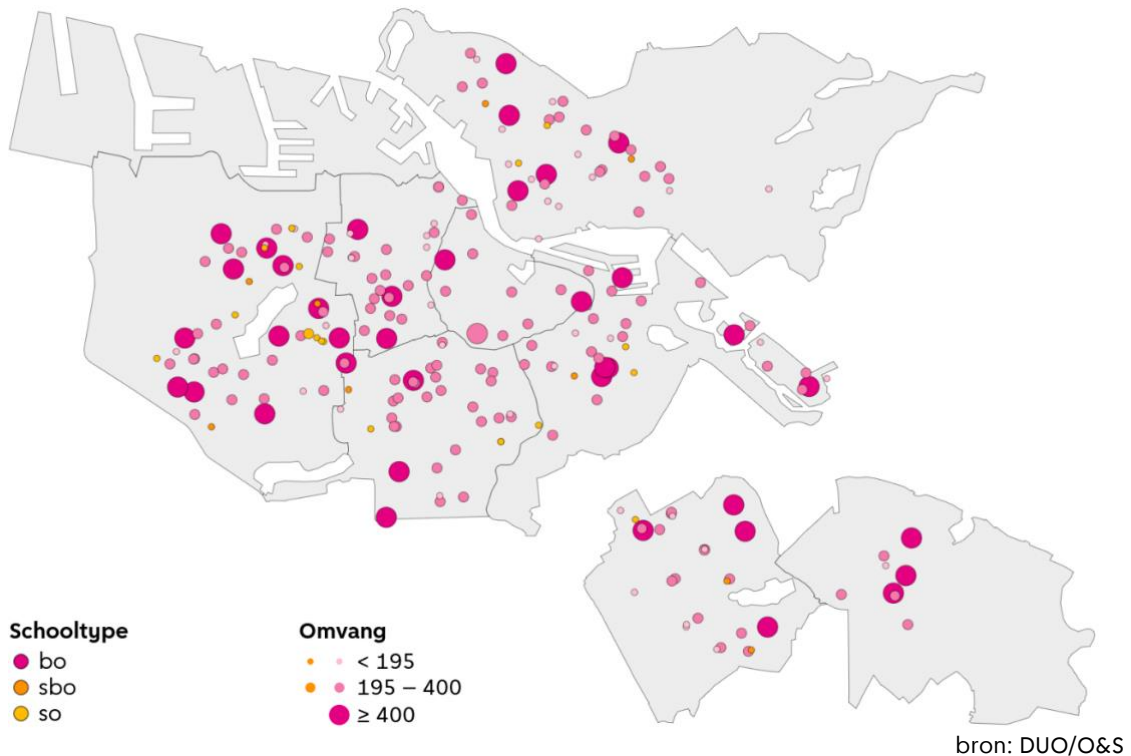
Naast het reguliere basisonderwijs bestaat er het speciaal basisonderwijs (sbo) voor kinderen die moeilijk leren of gedrags- of opvoedkundige ondersteuningsbehoeften hebben. In schooljaar 2025/'26 volgen 1.236 leerlingen onderwijs op een van deze 10 scholen in Amsterdam (2 procent van alle leerlingen in het primair onderwijs). De scholen zijn gevestigd in de stadsdelen Nieuw-West, Zuid, Oost, Noord en Zuidoost. Er zijn 6 schoolbesturen in het Amsterdamse speciaal basisonderwijs.

Amsterdam heeft in schooljaar 2025/'26 ook 17 scholen voor het speciaal onderwijs (so). Hier volgen 1.800 leerlingen onderwijs (2,9 procent van alle leerlingen in het primair onderwijs). Het speciaal onderwijs (en ook het voortgezet speciaal onderwijs) is er voor leerlingen die specialistische ondersteuning nodig hebben dat het reguliere onderwijs nog niet kan bieden. Het is verdeeld in 4 clusters:

- cluster 1 voor kinderen met een visuele handicap (1 school in Amsterdam)
- cluster 2 voor dove of slechthorende kinderen of kinderen met een taal-of spraakontwikkelingsstoornis (5 scholen)
- cluster 3 voor kinderen met een lichamelijke- en/of verstandelijke beperking en langdurig zieke kinderen (5 scholen)
- cluster 4 voor kinderen met psychische stoornissen of gedragsproblemen (6 scholen)

De meeste scholen voor speciaal onderwijs zijn gevestigd in de stadsdelen Nieuw-West en Zuid. De Amsterdamse scholen voor speciaal onderwijs vallen onder 6 schoolbesturen, waarvan 1 bestuur 1 school aanstuurt.

Figuur 1.2 Scholen voor primair onderwijs naar aantal leerlingen, schooljaar 2025/'26

Voortgezet onderwijs

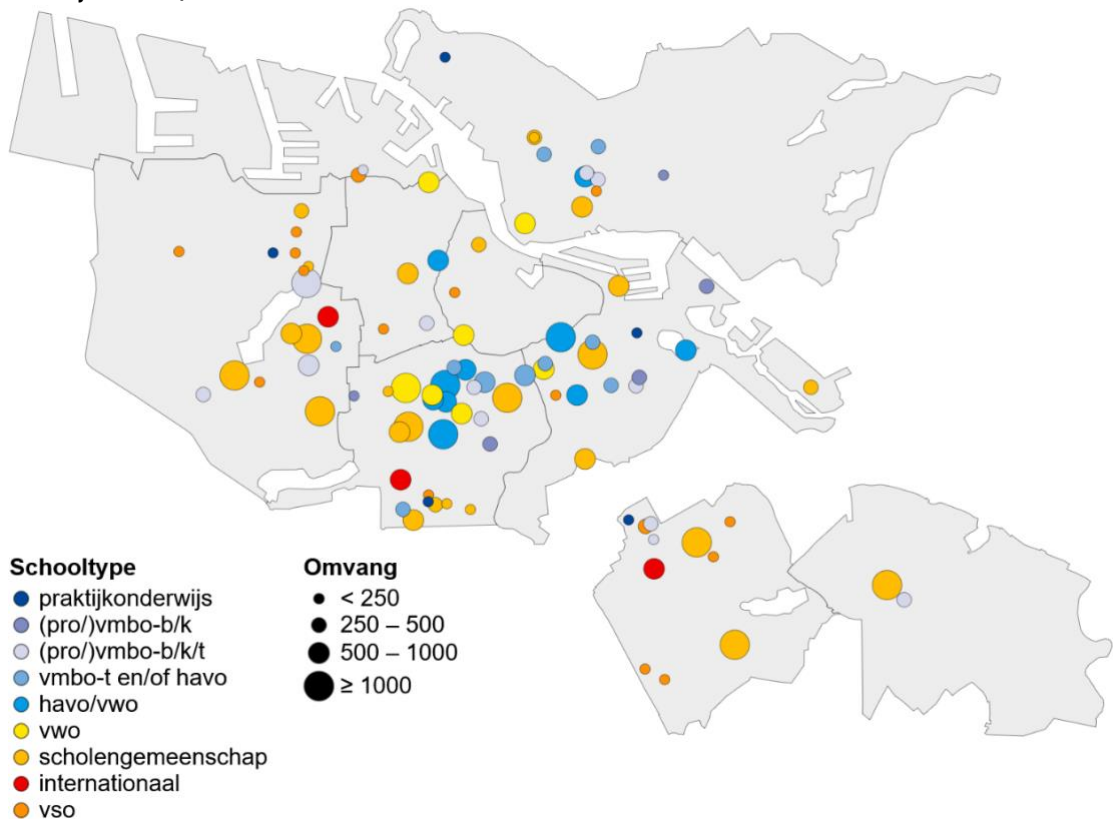
In schooljaar 2025/'26 telt de gemeente Amsterdam 79 middelbare scholen en 16 scholen voor voortgezet speciaal onderwijs (vso). Naar de middelbare scholen gaan ruim 47.000 leerlingen; naar de vso-scholen ruim 1.700. Het aantal middelbare scholen is in de afgelopen 3 jaar vrij stabiel gebleven: er zijn 2 nieuwe scholen gestart en is er 1 school gesloten.

De scholen voor het voortgezet onderwijs vallen onder 23 schoolbesturen, daarvan zijn er 10 besturen met elk 1 school. Onder het grootste schoolbestuur vallen 19 middelbare scholen. Het voortgezet speciaal onderwijs heeft 6 schoolbesturen.

Het Amsterdamse vo heeft een breed aanbod van niveaus en onderwijstypen. Er zijn 5 scholen voor praktijkonderwijs (pro), 19 scholen voor (pro/)vmbo-basis/kader(/theoretisch), 10 scholen voor vmbo-theoretisch en/of havo, 10 havo/vwo-scholen, 7 categorale vwo-scholen en 25 scholengemeenschappen die vmbo-b of vmbo-g/t tot en met havo of vwo aanbieden. Daarnaast zijn er 3 internationale scholen. Onder de middelbare scholen zijn 5 scholen die kleinschalig ondersteunend voortgezet onderwijs (kovo) aanbieden. Dit zijn kleinschalige, reguliere middelbare scholen met extra ondersteuningsmogelijkheden. In schooljaar 2025/'26 is er 1 school voor voortgezet speciaal onderwijs voor cluster 1, er zijn 2 scholen voor cluster 2, er zijn 5 scholen voor cluster 3 en 8 scholen voor cluster 4.

De meeste middelbare scholen staan in de stadsdelen Zuid (24 scholen) en Oost (16 scholen). De minste scholen staan in Centrum (2 scholen) en stadsgebied Weesp (2 scholen). Er staat 1 school in Westpoort. De scholen voor vso staan vooral in de stadsdelen Zuidoost, Noord en Oost.

Figuur 1.3 Scholen voor voortgezet (speciaal) onderwijs naar aantal leerlingen en schooltype, schooljaar 2025/'26

bron: DUO/O&S

1.2 Minder leerlingen in het Amsterdamse onderwijs

Basisonderwijs

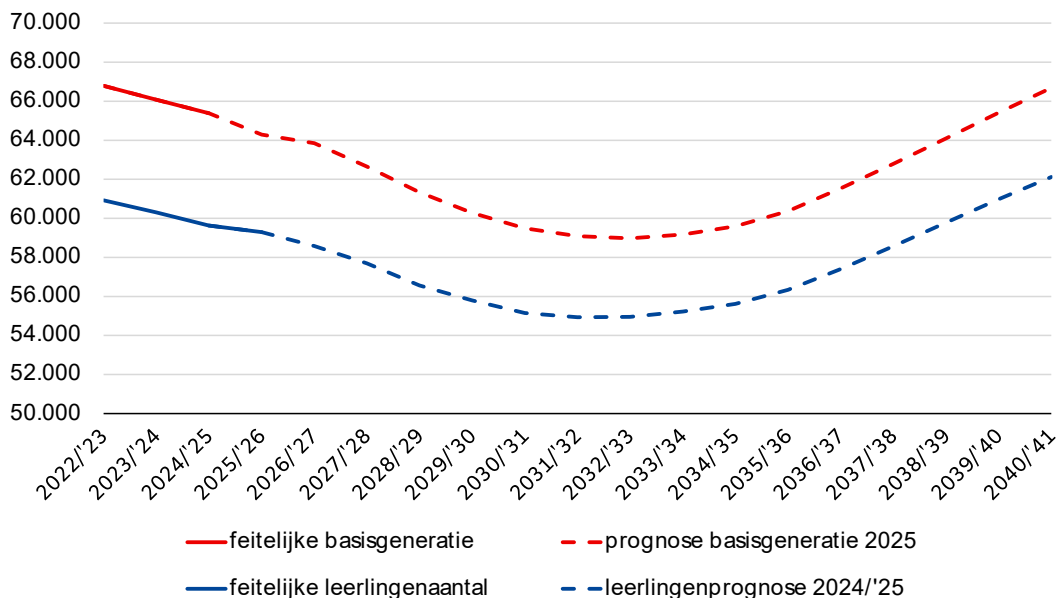
Het aantal leerlingen in het Amsterdamse regulier basisonderwijs daalt. In schooljaar 2025/'26 telt het 59.295 leerlingen. Dit is een afname ten opzichte van 3 jaar eerder (schooljaar 2022/'23): toen waren er 60.923 leerlingen. De leerlingenprognose laat de verwachting zien dat het aantal nog verder zal afnemen, met als verwacht laagste punt zo'n 55.000 leerlingen in 2031/'32. Dat is een daling van 7,4 procent ten opzichte van het huidige schooljaar (O&S, 2025a). Vanaf schooljaar 2032/'33 stijgt het leerlingenaantal naar verwachting tot ongeveer 62.000 leerlingen in 2040/'41.

De leerlingenprognose is gebaseerd op de bevolkingsprognose. Die liet in 2025 zien dat het aantal kinderen in de basisschoolleeftijd de komende jaren afneemt en vanaf 2033 weer langzaam stijgt. De daling in de bevolkingsprognose is het gevolg van een lager geboortecijfer. De stijging van het aantal kinderen in de basisschoolleeftijd vanaf 2033 komt doordat de woningvoorraad in Amsterdam in het volgende decennium verder toeneemt. Voor de berekening van de prognose gebruiken we de basisgeneratie: het aantal inwoners in de schoolgaande leeftijd. Voor het basisonderwijs zijn dat alle kinderen tussen 4 en 11 jaar, en 70 procent van de leerlingen van 12 jaar. Niet al deze kinderen in deze leeftijd gaan naar een Amsterdamse reguliere basisschool.

Het merendeel van de scholen volgt de stedelijke prognose en laat de komende jaren een (licht) dalende trend in leerlingenaantallen zien. Hierop zijn wel uitzonderingen: scholen

waarvan verwacht wordt dat ze groeien doordat ze in de afgelopen jaren al een grotere instroom van leerlingen hadden.

Figuur 1.4 Leerlingenprognoses bo 2024/'25 en basisgeneratie po (aantallen)

bron: DUO/O&S

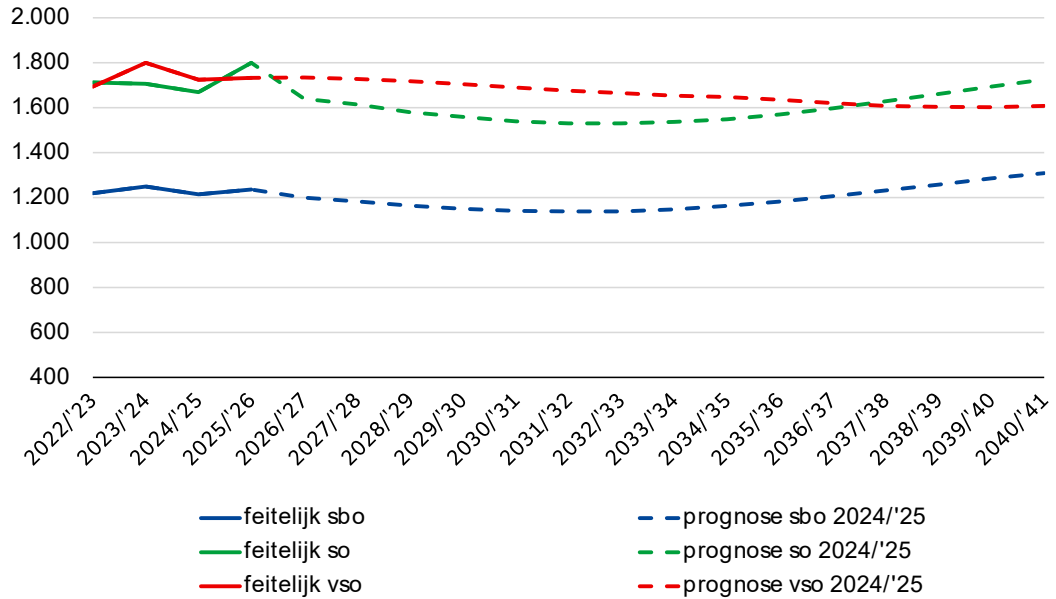
Gespecialiseerd onderwijs

Het aantal leerlingen in het speciaal basisonderwijs in Amsterdam is relatief stabiel. In schooljaar 2025/'26 gaat het om 1.236 kinderen. Na een stijging tussen 2019/'20 en 2020/'21 nam het leerlingenaantal in schooljaar 2022/'23 iets af en daarna weer toe. De leerlingenprognose voor het sbo volgt in grote lijnen de bevolkingsprognose van kinderen in de leeftijd van het primair onderwijs, waarbij er een daling van het aantal kinderen wordt voorspeld tot 2032. De verwachte daling leidt tot 1.139 leerlingen in 2031/'32. Daarna zal het leerlingenaantal op het speciaal basisonderwijs naar verwachting toenemen.

Het aantal leerlingen op scholen voor speciaal onderwijs in Amsterdam is het afgelopen jaar gestegen: van 1.670 leerlingen in 2024/'25 naar 1.800 leerlingen in schooljaar 2025/'26. De prognose laat een verwachte daling zien van het leerlingenaantal tot ruim 1.500 leerlingen in 2032/'33. Daarna zal het leerlingenaantal in het speciaal onderwijs naar verwachting toenemen tot ruim 1.700 leerlingen in 2040/'41. Voor de so-scholen wordt de bevolkingsprognose po gevolgd met daarin 4-tot 12-jarigen.

Het aantal leerlingen op de scholen voor voortgezet speciaal onderwijs in Amsterdam is vrij stabiel en ligt in schooljaar 2025/'26 op 1.733 leerlingen. De prognose laat een verwachte daling zien van het leerlingenaantal tot zo'n 1.600 leerlingen in 2040/'41. De leerlingenprognose voor het vso volgt in grote lijnen de bevolkingsprognose vo, met daarin 12- tot 18-jarigen. (O&S, 2025b). In deze prognoses zijn niet de effecten meegenomen van de beweging naar inclusief onderwijs. De overheid streeft ernaar dat in 2035 inclusief onderwijs de norm is, dat wil zeggen dat leerlingen met en zonder ondersteuningsbehoeften dezelfde kansen krijgen en onderwijs volgen op dezelfde scholen. Hoofdstuk 4 gaat nader in op inclusief onderwijs.

Figuur 1.5 Leerlingenprognoses sbo, so en vso 2024/'25 (aantallen)

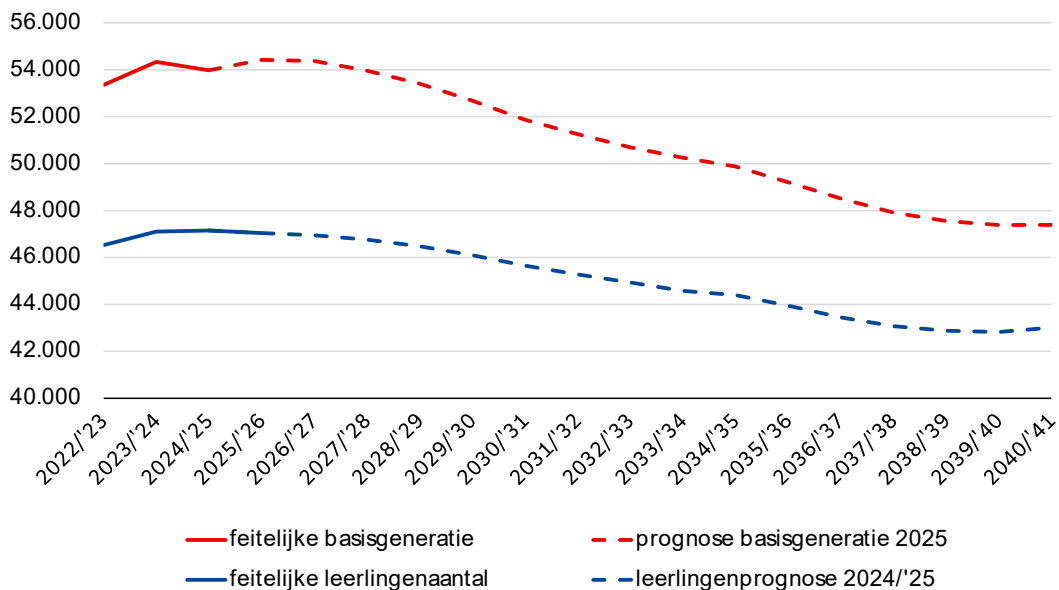

bron: DUO/O&S

Voortgezet onderwijs

In schooljaar 2025/'26 telt het Amsterdamse voortgezet onderwijs 47.039 leerlingen. De huidige prognose laat zien dat het leerlingenaantal het maximum heeft bereikt. Vanaf schooljaar 2025/'26 wordt een daling verwacht tot zo'n 42.800 leerlingen in 2039/'40. Dat is een afname van 9 procent ten opzichte van het huidige schooljaar (O&S 2025c). Deze afname komt door het verwachte vertrek van gezinnen met kinderen uit de stad. Het merendeel van de scholen volgt de stedelijke prognose en laat de komende jaren een dalende trend zien. Hierop zijn lotingscholen de uitzondering: scholen die in april 2024 bij de loting en matching 10 procent of meer eerste voorkeur aanmeldingen hadden dan capaciteit. Voor die scholen geldt dat zelfs bij een afnemende basisgeneratie het aantal leerlingen vrij stabiel blijft.

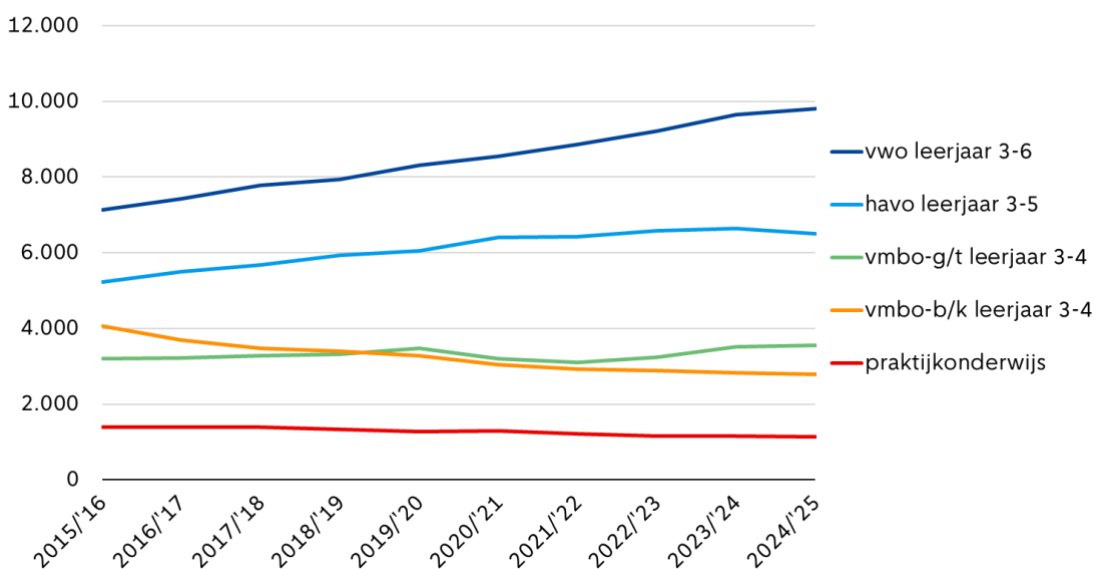
Figuur 1.6 Leerlingenprognoses vo 2024/'25 en basisgeneratie vo (aantallen)

bron: DUO/O&S

De meeste Amsterdamse leerlingen gaan naar de havo of het vwo en dit aandeel blijft stijgen. In schooljaar 2024/'25 ging het om 16.310 leerlingen, terwijl het er 10 jaar eerder (in 2015/'16) 12.365 waren. In Utrecht is ook sprake van een forse stijging van het aantal havo- en vwo-leerlingen; in Den Haag en Rotterdam is deze stijging minder sterk. Het aantal leerlingen dat naar het vmbo-b en vmbo-k gaat, is in dezelfde periode gedaald van 4.070 naar 2.780 leerlingen. In de andere grote steden zien we voor deze niveaus een vergelijkbare daling. Tot slot is er ook een daling van het aandeel leerlingen in het praktijkonderwijs, van 1.395 in 2015/'16 naar 1.130 leerlingen in 2024/'25. Dit zien we ook in Utrecht, maar niet in Den Haag en Rotterdam.

Figuur 1.7 Amsterdamse leerlingen per niveau op middelbare scholen, 2015/'16 - 2024/'25 (aantallen)

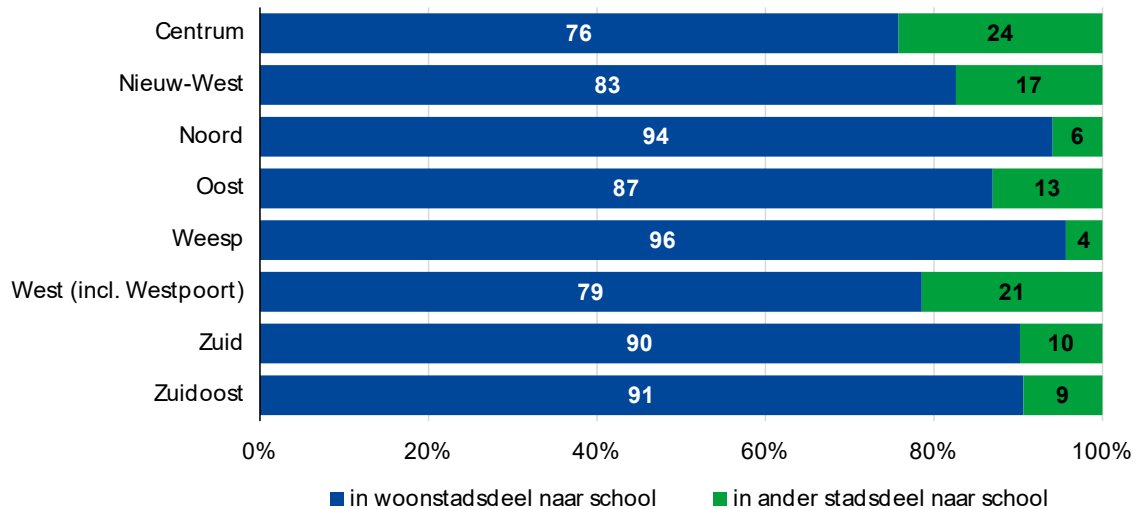
bron: CBS Statline

1.3 Leerlingen uit Centrum en West vaker naar school buiten het eigen stadsdeel

Basisonderwijs

Gemiddeld gaat in Amsterdam 87 procent van de leerlingen naar een basisschool in het stadsdeel waarin ze wonen. In bepaalde stadsdelen is dit aandeel hoger. Zo gaan leerlingen die in Weesp wonen grotendeels in Weesp naar school (96 procent). Ook in Noord (94 procent), Zuidoost (91 procent) en Zuid (90 procent) ligt dit aandeel relatief hoog. Kinderen die in Centrum en West wonen gaan het vaakst naar basisscholen buiten het eigen stadsdeel (respectievelijk 23 procent en 21 procent). Voor kinderen in stadsdeel Centrum is dit deels te verklaren, omdat er weinig scholen zijn in dit stadsdeel. In West zijn relatief veel basisscholen, maar kiest 1 op de 5 ouders voor een basisschool in een ander stadsdeel. Deze kinderen gaan met name naar scholen in Nieuw-West, Zuid en Centrum.

Figuur 1.8 Leerlingen die in het stadsdeel waarin ze wonen naar de basisschool gaan, schooljaar 2025/'26 (procenten)

bron: DUO/O&S

Specifiek kijkend naar het opleidingsniveau van de ouders, zien we weinig verschillen in het aandeel leerlingen dat in het eigen stadsdeel (woonstadsdeel) naar school gaat. Wel is er over de jaren een toename van het aandeel leerlingen met hbo/wo-opgeleide ouders dat in het woonstadsdeel naar school gaat (O&S, 2026a).

Schoolwisselaars

Van de achtstegroepers op reguliere basisscholen uit de schooljaren 2018/'19, 2019/'20 en 2020/'21 is gemiddeld 19 procent 1 of meer keer van school gewisseld. Van alle wisselingen kon 30 procent worden verklaard door verhuizingen. Andere verklaringen konden niet worden onderzocht met de aanwezige data.

Van alle Amsterdamse leerlingen wisselden de kinderen in Zuidoost het vaakst van school: bijna 1 op de 3 heeft voor groep 8 op een andere school gezeten (28 procent). De schoolwisselingen in Zuidoost zijn minder vaak aan verhuizingen gerelateerd dan in andere stadsdelen. In stadsdeel Centrum wisselden leerlingen het minst vaak: 1 op de 10 wisselde tijdens de basisschooltijd minimaal 1 keer van school. Vooral leerlingen van ouders met havo/vwo/mbo-opgeleide ouders wisselden vaak van school (24 procent). Leerlingen met basisopgeleide ouders (20 procent) en met ouders met een hbo- of wo-opleiding (17 procent) wisselden minder vaak.

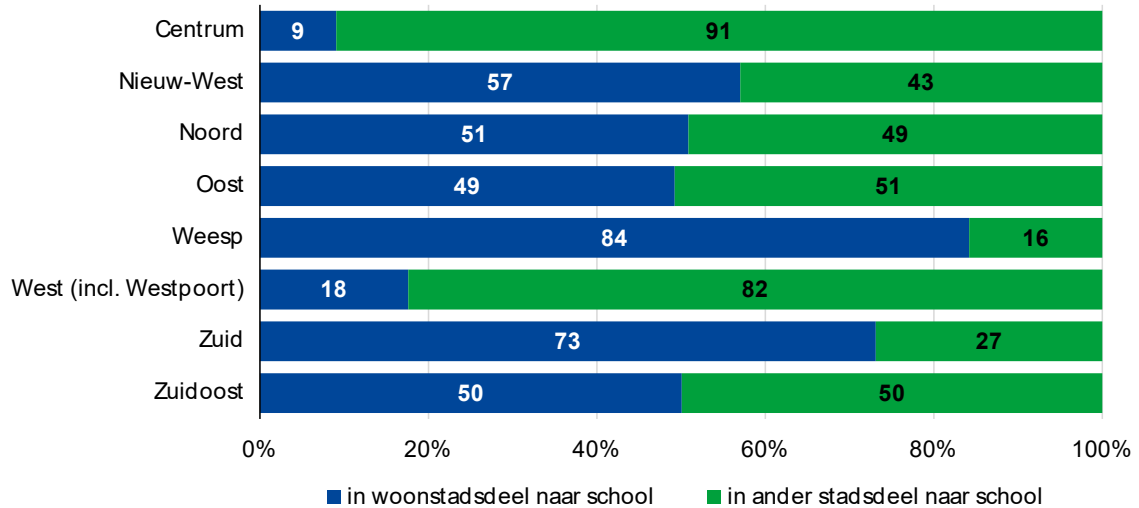
Van de leerlingen in het sbo die op een reguliere basisschool zijn gestart, is een kwart vaker dan 1 keer van school gewisseld. Deze leerlingen hebben naast de overstap van het regulier naar het speciaal onderwijs ook andere schoolwissels gehad. (O&S, 2022a)

Voortgezet onderwijs

Gemiddeld gaat in Amsterdam 50 procent van de leerlingen naar een middelbare school in het stadsdeel waarin ze wonen. Dit aandeel ligt veel lager dan in het basisonderwijs. De keuze voor een middelbare school lijkt daarmee minder vaak af te hangen van het woonstadsdeel. Ook voor het voortgezet onderwijs geldt dat leerlingen in stadsdeel Centrum en West het vaakst naar scholen buiten het eigen stadsdeel gaan (respectievelijk 92 procent en 83 procent). In beide stadsdelen staan relatief weinig middelbare scholen. Dat

geldt ook voor stadsgebied Weesp, dat maar 2 middelbare scholen telt. Toch gaat hier 84 procent van de leerlingen naartoe.

Figuur 1.9 Leerlingen die in het stadsdeel waarin ze wonen naar de middelbare school gaan, schooljaar 2025/'26 (procenten)

bron: DUO/O&S

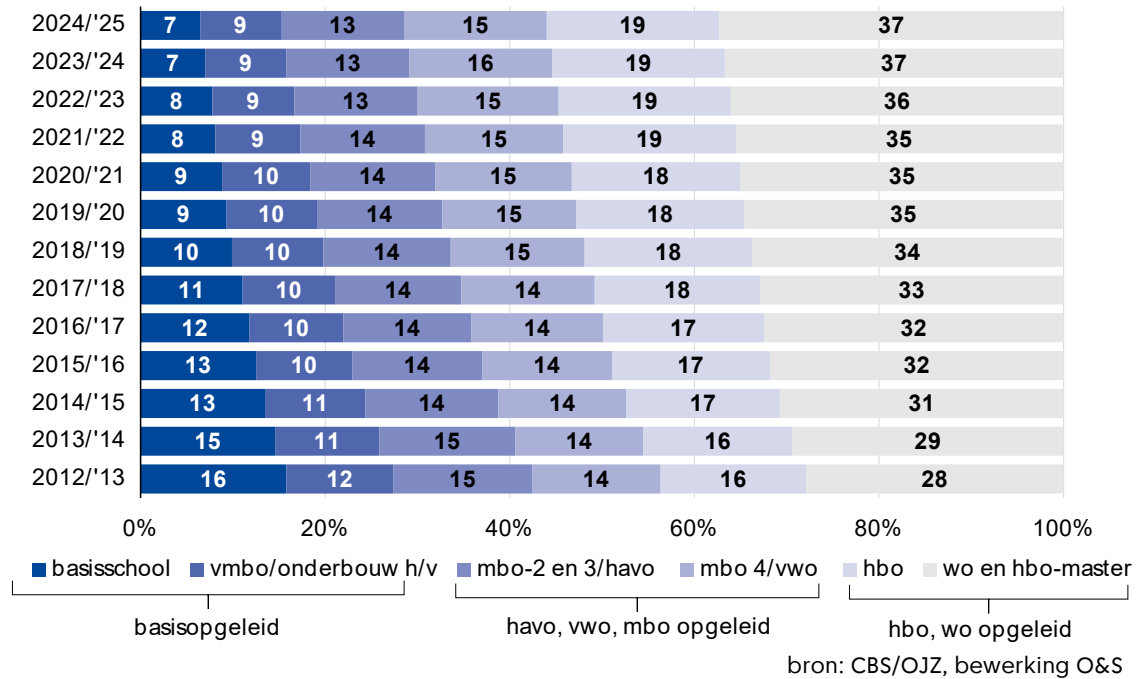
In alle stadsdelen gaan leerlingen met hbo/wo-opgeleide ouders het vaakst naar school in een ander stadsdeel. In totaal gaat de helft van de scholieren met hbo/wo-opgeleide ouders in Centrum/Zuid naar school. Dit is meer dan leerlingen met basisopgeleide ouders of met havo-vwo/mbo-opgeleide ouders, maar het is minder dan in 2018/'19 – toen was het 58 procent. Dat veel leerlingen met hbo/wo-opgeleide ouders in Centrum/Zuid naar school gaan, is niet geheel onverwacht. Zij krijgen het vaakst een vwo-advies en hier staan de meeste vwo-scholen.

1.4 Meer scholen met veel leerlingen van hbo/wo-opgeleide ouders

(Speciaal) basisonderwijs

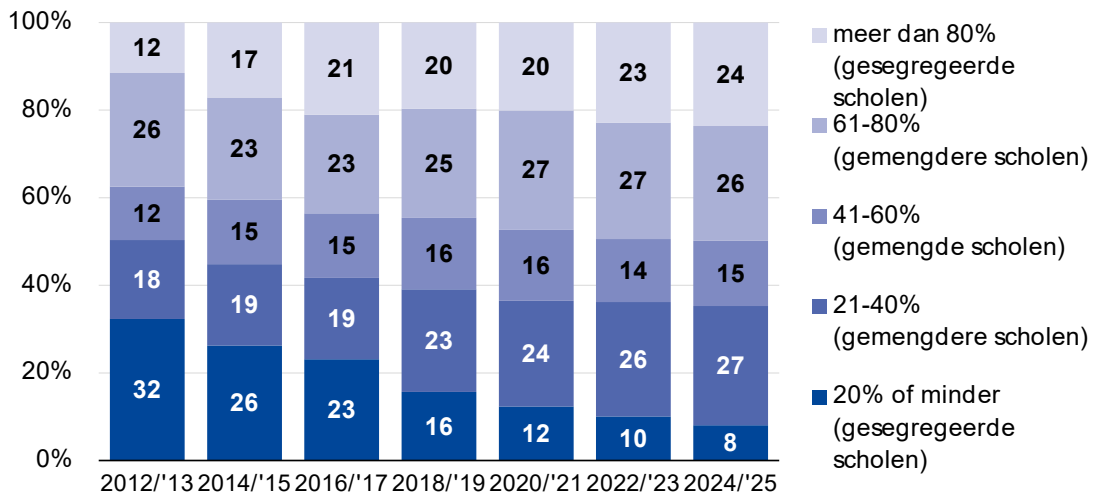
Het aandeel leerlingen op Amsterdamse (speciale) basisscholen met minstens 1 ouder met een hbo- of wo-diploma, blijft stijgen. In 2012/'13 ging het om 44 procent van de leerlingen, in 2024/'25 om 56 procent. Het aandeel leerlingen met basisopgeleide ouders (maximaal basisschool, vmbo of mbo-1-opgeleid) daalt. Het is in dezelfde periode afgenomen met 12 procentpunt: van 27 naar 15 procent.

Figuur 1.10 Opleidingsniveau ouders van leerlingen in het (speciaal) basisonderwijs in Amsterdam, schooljaar 2012/'13-2024/'25 (procenten)

De stijging van het aandeel leerlingen met hbo/wo-opgeleide ouders zien we terug in de samenstelling van de scholen voor (speciaal) basisonderwijs. Er gaan steeds meer kinderen naar scholen waarvan het overgrote deel van de leerlingen (meer dan 80 procent) hbo/wo-opgeleide ouders heeft. In schooljaar 2012/'13 ging 12 procent van alle leerlingen naar dit type gesegregeerde school en in schooljaar 2024/'25 ging het om bijna een kwart. De stijging vond vooral plaats tot en met schooljaar 2016/'17 en lijkt sindsdien te stabiliseren. Tegelijkertijd zijn er steeds minder scholen met heel weinig leerlingen met hbo/wo-opgeleide ouders (20 procent of minder). Hierdoor zien we dat het totaal aantal leerlingen dat naar dit type gesegregeerde school gaat, ook is gedaald. In schooljaar 2012/'13 was het nog bijna een derde van alle leerlingen; in 2024/'25 was het 8 procent.

Figuur 1.11 Verdeling leerlingen over (s)bo-scholen naar aandeel kinderen met hbo/wo-opgeleide ouders, schooljaar 2012/'13-2024/'25 (procenten)

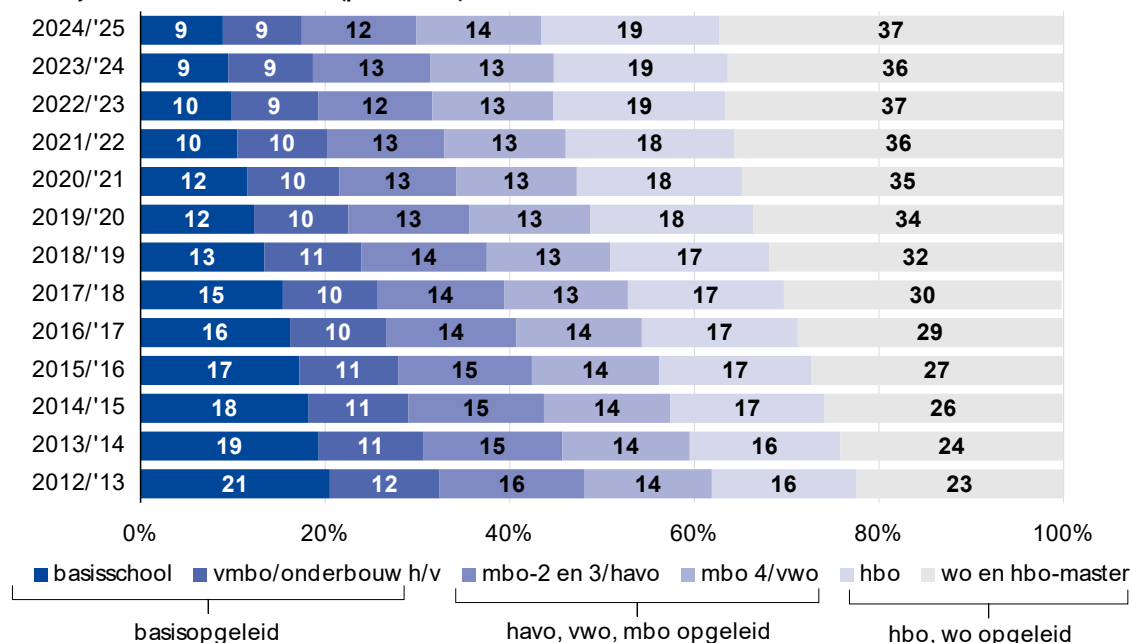

Schoolkeuze speelt een belangrijke rol in onderwijssegregatie (Muskens et al., 2025; Zwier 2025). Verschillende ouders kunnen een voorkeur hebben voor verschillende typen scholen. Scholen voor algemeen bijzonder onderwijs en met een protestant-christelijke denominatie hebben het hoogste aandeel leerlingen met hbo/wo-opgeleide ouders. Bij basisscholen met een islamitische, oecumenische of (andere) levensbeschouwelijke denominatie is dit aandeel het laagst. Als we kijken naar de verdeling van leerlingen over de scholen naar onderwijsconcepten, dan is met name het vrijeschool- en montessorionderwijs in trek bij hbo/wo-opgeleide ouders. Op de scholen voor vrijeschoolonderwijs in de stad heeft gemiddeld 85 procent van de leerlingen hbo/wo-opgeleide ouders, terwijl dit in de hele stad geldt voor 56 procent van de leerlingen. Op montessorischolen gaat het om 75 procent (O&S, 2026a).

Voortgezet onderwijs

Ook in het vo blijft het aandeel leerlingen met ten minste 1 ouder met een hbo- of wo-diploma stijgen. In 2024/'25 heeft 56 procent van de middelbare scholieren hbo/wo-opgeleide ouders, hetzelfde percentage als in het (s)bo. Dit is een toename van 17 procentpunt ten opzichte van 2012/'13 – toen was het 39 procent. Het aandeel leerlingen met basisopgeleide ouders (basisschool, vmbo of mbo-1 opgeleid) is in diezelfde periode gedaald met 15 procentpunt, van 33 procent naar 18 procent.

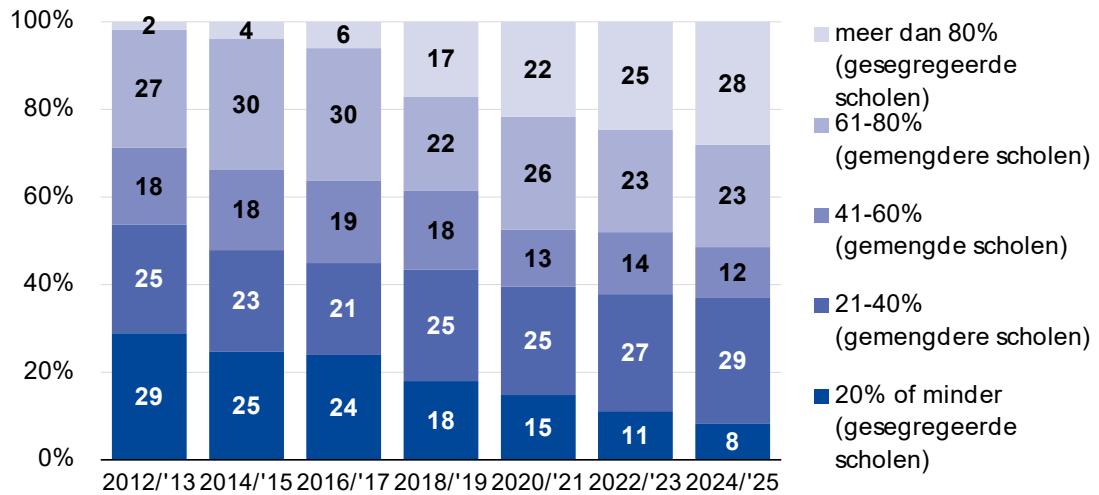
Figuur 1.12 Opleidingsniveau ouders van leerlingen in het voortgezet onderwijs in Amsterdam, schooljaar 2012/'13-2024/'25 (procenten)

bron: CBS/OJZ, bewerking O&S

Ook hier zien we de stijging van het aandeel leerlingen met hbo/wo-opgeleide ouders terug in de samenstelling van de scholen. Er zijn steeds meer middelbare scholen in de stad met een leerlingenpopulatie met meer dan 80 procent hbo- of wo-opgeleide ouders. In schooljaar 2024/'25 zat 28 procent van de leerlingen op een school met dit type leerlingenpopulatie, vergelijkbaar dus met het (speciaal) basisonderwijs. Tegelijkertijd zijn er ook in het vo steeds minder scholen met heel weinig leerlingen met hbo/wo-opgeleide ouders (20 procent of minder). In 2012/'13 was dit 29 procent, in 2024/'25 was het 8 procent. Twee derde van de Amsterdamse leerlingen in het vo gaat naar een gemengde(re) school. Dit aandeel is iets afgenomen sinds 2012/'13, toen was het nog 70 procent.

Figuur 1.13 Verdeling leerlingen over vo-scholen naar aandeel kinderen met hbo/wo-opgeleide ouders, schooljaar 2012/'13-2024/'25 (procenten)

bron: CBS/OJZ, bewerking O&S

In het voortgezet onderwijs bestaat er een verband tussen het aangeboden onderwijsniveau en de leerlingenpopulatie op een school. Scholen die alleen praktijkonderwijs (16 procent) of vmbo-b/k/g/t aanbieden (21-24 procent), hebben minder leerlingen met hbo/wo-opgeleide ouders. Op categorale vwo-scholen en havo/vwo-scholen is het aandeel leerlingen met hbo/wo-opgeleide ouders juist een stuk hoger (respectievelijk 87 en 72 procent).

De leerlingenpopulatie op scholengemeenschappen (scholen die minstens 3 niveaus aanbieden) en vmbo-t en/of havo-scholen ligt het dichtst bij het gemiddelde van de stad. Scholen met een brede brugklas – scholen met minimaal 3 onderwijsniveaus in de klas – hebben een aandeel van 58 procent leerlingen met hbo/wo-opgeleide ouders. Dit is rond het gemiddelde van de stad (56 procent). Amsterdam heeft 10 van zulke scholen (O&S, 2026a).

Segregatie in Amsterdam en G4

De onderwijssegregatie is in de 4 grote steden (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht) hoger dan gemiddeld in Nederland. We baseren ons hierbij op een landelijk onderzoek uitgevoerd in opdracht van het ministerie van OCW (door een consortium van KBA Nijmegen, het Kohnstamm Instituut en DUO, zie Muskens et al., 2025). Hoe de verschillen tussen Amsterdam en de andere grote steden eruitzien, hangt af van naar welk achtergrondkenmerk je kijkt (opleidingsniveau, inkomen of migratieachtergrond) en de onderzochte onderwijssector (basisonderwijs of voortgezet onderwijs). Voor nu nemen we alleen de segregatie naar opleidingsniveau van de ouders mee, omdat dit aansluit bij de andere resultaten in deze paragraaf. Dan zien we dat de segregatie in het basisonderwijs in Amsterdam laag is vergeleken met de andere 3 grote steden. Het is dus wel hoog in vergelijking met het *landelijk* gemiddelde. De segregatie naar opleidingsniveau in het voortgezet onderwijs is hier juist aan de hoge kant vergeleken met die in Rotterdam, Den Haag en Utrecht.

1.5 Huisvesting: inclusieve voorzieningen en duurzaamheid op de agenda

De schoolbesturen en de gemeente Amsterdam willen dat alle kinderen en jongeren in de stad toegang hebben tot passende, duurzame en aantrekkelijke onderwijsvoorzieningen. Voor kinderen tot 12 jaar moet dit aanbod in de buurt van hun woning zijn. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap stelt daarnaast: *'Schoolgebouwen moeten toegankelijk zijn voor het schoolteam, ouders en de kinderen. [...] Alle voorzieningen moeten bereikbaar, begrijpelijk en comfortabel zijn voor iedereen zodat iedereen in het gebouw zo zelfstandig en gelijkwaardig mogelijk kan deelnemen aan activiteiten'* (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2024). De definitie en het beleid van inclusieve onderwijshuisvesting is nog volop in ontwikkeling. Zo is er geen vaste definitie voor activiteiten waaraan een 'integraal kindcentrum' moet voldoen om deze naam te kunnen voeren. Ongeveer 1 op de 7 reguliere basisscholen in Amsterdam noemt zich een (integraal) kindcentrum of een kindercampus. In het voortgezet onderwijs spelen trajectvoorzieningen een belangrijke rol om schoolgebouwen inclusiever te maken. Meer informatie hierover is te vinden in 4.1.

Uit interne data van de afdeling Onderwijshuisvesting van de gemeente Amsterdam blijkt dat het merendeel van de onderwijsaccommodaties in het Amsterdamse funderend onderwijs tussen 1951 en 2000. Het gespecialiseerd onderwijs heeft relatief de meeste nieuwe onderwijsaccommodaties (gebouwd vanaf 2000).

In januari 2025 is de wet planmatige aanpak onderwijshuisvesting voorgesteld. Deze wet verplicht gemeenten een Integraal Huisvestingsplan (IHP) vast te stellen voor het onderwijs. Het plan omvat meerjarige plannen, budgetten en actuele schoolgebouwgegevens (zoals bouwjaar, vloeroppervlakte, energieverbruik en duurzaamheid). De gemeenteraad stelt het plan op samen met schoolbestuurders. De gemeente Amsterdam werkt al met een IHP, maar de wet bevat een aantal nieuwe specifieke voorwaarden. Ook krijgen schoolbesturen de verplichting om een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) op te stellen. De wet is nog in behandeling en dus nog niet aangenomen.

Pilot monitoring energieverbruik Amsterdamse scholen

De gemeente Amsterdam is economisch eigenaar van ongeveer 350 schoolgebouwen en gymzalen. In januari 2026 startte de gemeente met een aantal schoolbesturen een pilot om het energieverbruik van hun scholen te meten. Dit gebeurt door het uitlezen van slimme meters die onder andere het gasverbruik, stroomverbruik en de stroomopwekking meten. In 2 dashboards houden 2 monitoringsbureaus de gegevens bij. In totaal doen 50 scholen aan de pilot mee. Na afloop van de pilot wordt een definitieve keuze gemaakt voor een van deze bureaus. De in deze pilot verkregen inzichten kunnen de verduurzamingsopgave ondersteunen en helpen bij het maken van keuzes voor de toekomst. Denk aan vaststelling van de volgorde waarin gebouwen voor verduurzaming in aanmerking komen, het afstoten van gebouwen, of aanvullend onderzoek doen naar gebouwen met een opvallend verbruik.

2 Onderwijskwaliteit

Van alle Amsterdamse scholen krijgen die in het s(b)o en vso het vaakst een voldoende van de onderwijsinspectie. Daarna volgt het basisonderwijs. Scholen in het voortgezet onderwijs ontvangen het minst vaak een voldoende.

Als we kijken naar de leerprestaties in het basisonderwijs in de afgelopen jaren, dan is het aandeel leerlingen dat het streefniveau haalt voor de basisvaardigheden lezen en rekenen gestegen. Voor taal is dit licht gedaald. Deze ontwikkelingen komen overeen met het landelijke beeld. De leergroei (vooruitgang in kennis en vaardigheden) die leerlingen tussen groep 5 en 7 doormaken, is hoger dan landelijk. Maar de verschillen tussen Amsterdamse basisscholen blijven groot. Met name onder scholen die veel leerlingen met een risico op onderwijsachterstand hebben, zijn er grote verschillen. Dat is zorgelijk, omdat de school juist voor deze leerlingen veel kan betekenen. In Zuidoost en Nieuw-West wordt het streefniveau voor lees- taal- en rekenvaardigheid het minst vaak gehaald, maar in Zuidoost is dit aandeel wel gestegen in de afgelopen jaren. Daarnaast maken leerlingen in Zuidoost gemiddeld de meeste leergroei voor rekenen en spelling.

In het vo scoren tweedeklassers in het vmbo-b/k/g/t steeds slechter op Nederlandse leesvaardigheid en woordenschat, en ook op rekenen-wiskunde. Landelijk is dit ook zo. Bijna de helft van de vmbo-b/k leerlingen heeft niveau 1F voor Nederlandse leesvaardigheid nog niet behaald aan het einde van het tweede leerjaar. Dit is het niveau dat leerlingen aan het einde van het basisonderwijs zouden moeten beheersen. Voor rekenen-wiskunde geldt dit voor 63 procent van deze groep. Ook op de havo ging de Nederlandse leesvaardigheid en woordenschat achteruit, zowel in Amsterdam als landelijk. Maar de score van Amsterdamse havisten voor rekenen-wiskunde verbeterde iets, tegen de landelijke trend in. De ontwikkeling onder Amsterdamse vwo-leerlingen wijkt ook af van het landelijk gemiddelde. Hun scores zijn stabiel voor Nederlandse leesvaardigheid en hoger voor rekenen-wiskunde, terwijl dit landelijk is gedaald.

De Engelse leesvaardigheid en woordenschat zijn voor alle onderwijstypen de afgelopen jaren juist verbeterd, net als gemiddeld in Nederland.

Steeds minder Amsterdamse leerlingen zitten in de derde klas op een lager niveau dan hun basisschooladvies. Voor het eindexamen slagen relatief de meeste leerlingen in het vmbo-b en vmbo-k. In vergelijking met heel Nederland liggen de slagingspercentages in Amsterdam op alle niveaus lager. Dit verschil tussen de landelijke en Amsterdamse slagingspercentages is het grootst in het vmbo-g/t en op de havo. De slagingspercentages wisselen ook per schoolstadsdeel. Ze zijn het hoogst in Weesp en Centrum, het laagst in Zuidoost en Nieuw-West.

2.1 Inspectie van het Onderwijs ziet ruimte voor verbetering

De Inspectie van het Onderwijs onderzoekt regelmatig scholen door ze een bezoek te brengen. Tijdens een inspectiebezoek oordelen inspecteurs over onderwijs- en schoolkwaliteit op grond van verschillende criteria, zoals schoolveiligheid, pedagogisch-

didactisch handelen en onderwijsresultaten. Voor iedere onderwijssector bestaat een eigen onderzoekkader. Op basis van een inspectiebezoek ontvangt een school een eindoordeel. Dat kan zijn 'voldoende', 'onvoldoende' of '(zeer) zwak'.

2.1.1 Inspectie oordeelt in Amsterdam vaker dan in de rest van het land dat het beter kan

In de periode januari 2023 tot en met december 2025 heeft de inspectie 47 van de 205 basisscholen bezocht. In het basisonderwijs ontving 72 procent van de onderzochte scholen een voldoende en 27 procent een onvoldoende of een 'zwak'. In het speciaal (basis)onderwijs zijn 12 van de 27 scholen onderzocht. Daarvan kreeg 92 procent een positief en 8 procent een negatief oordeel.

In het voortgezet onderwijs onderzocht de inspectie 37 van de 79 scholen. De toezichthouder oordeelde positief over 62 procent van de onderzochte scholen, terwijl 38 procent een onvoldoende of een 'zeer zwak' kreeg. Op 1 school zijn de vmbo-gt/havo en vwo-afdelingen tijdens aparte inspectiebezoeken beoordeeld. In het voortgezet speciaal onderwijs kwamen de inspecteurs langs op 8 van de 16 scholen en kreeg 88 procent een positief en 12 procent een negatief oordeel. Vanwege de kleine steekproefgrootte in enkele stadsdelen konden we geen analyses op stadsdeelniveau uitvoeren.

Landelijk kreeg in 2023/'24 zo'n 80 procent van de onderzochte scholen in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs een voldoende van de inspectie. Dit is dus meer dan in Amsterdam. 20 procent van de scholen in heel Nederland ontving een onvoldoende. Er is hierin weinig verschil tussen de sectoren: in het po kreeg 83 procent van de onderzochte scholen een voldoende, in het vo 80 procent en in het (v)so 78 procent. Scholen kunnen na een inspectieoordeel ook herstelopdrachten krijgen, waarna maximaal een jaar later een herstelonderzoek volgt. Het inspectieonderzoek bestond in Amsterdam bij 81 scholen uit een kwaliteitsonderzoek, bij 23 scholen uit een herstelonderzoek. Het aandeel scholen dat als eindoordeel een goed of voldoende kreeg, is ongeveer gelijk bij kwaliteits- en herstelonderzoeken (respectievelijk 73 procent en 70 procent).

Tabel 2.1 Eindoordelen bij onderzoeken op Amsterdamse scholen in het funderend onderwijs van 01-2023 t/m 12-2025

	bo		vo		s(b)o		vso	
	n	%	n	%	n	%	n	%
goed	0	0%	0	0%	1	8%	0	0%
voldoende	34	72%	23	62%	10	84%	7	88%
onvoldoende	11	23%	11	30%	0	0%	1	12%
zeer zwak	2	4%	3	8%	1	8%	0	0%
niet beoordeeld	158	-	42	-	15	-	8	-

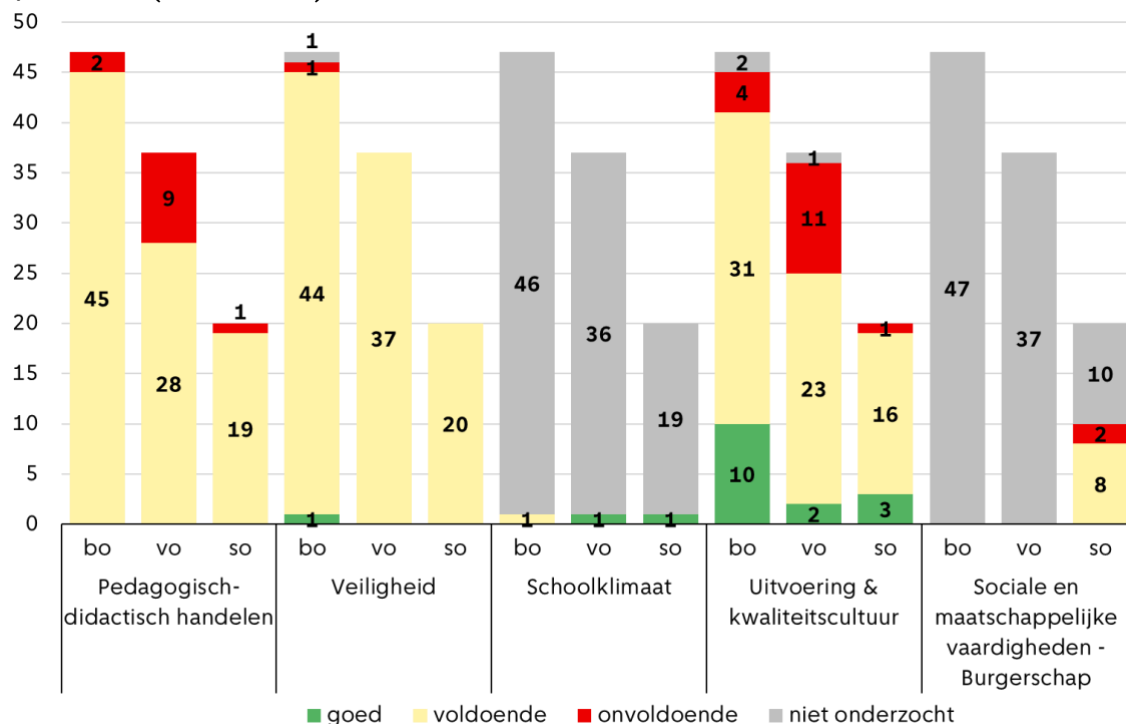
bron: Inspectierapporten Amsterdamse funderend onderwijs, bewerking swv po en vo

Pedagogisch-didactisch handelen kan beter op de meeste onderzochte scholen

In het voortgezet onderwijs is het pedagogisch en didactisch handelen vaker als onvoldoende beoordeeld dan in het basisonderwijs (respectievelijk 24 en 4 procent van de onderzochte scholen). In de herstelopdrachten van de scholen met een oordeel 'onvoldoende' nam de inspectie vaak op dat het pedagogisch-didactisch handelen niet of onvoldoende bijdraagt aan een ononderbroken leerontwikkeling. Op een aantal scholen is het klassenmanagement niet op orde en leidt het handelen van de leraar niet tot een

stimulerend leerklimaat. Ook kan het zijn dat de docent zijn of haar handelen onvoldoende afstemt op de behoefte en voortgang van de leerlingen.

Figuur 2.2 Oordelen per domein bij onderzoeken op scholen in het funderend onderwijs van 01-2023 t/m 12-2025 (aantal scholen)

bron: Inspectierapporten Amsterdamse funderend onderwijs, bewerking swv po en vo

Scholen bieden vrijwel altijd een voldoende veilige omgeving

Slechts 1 school in het bo ontving het oordeel 'onvoldoende' voor het domein veiligheid. De inspectie constateerde dat deze basisschool geen veiligheidsbeleid had beschreven en geen meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling hanteerde.

Op 1 basisschool werd het domein veiligheid als goed beoordeeld. Volgens de beoordeling stijgen op deze school het veiligheidsbeleid en de maatregelen uit boven de basiskwaliteit. Het beleid wordt duidelijk en preventief gehanteerd. Ook handhaaft de school het pedagogisch beleid goed. Daarnaast wordt de ervaren veiligheid periodiek gemonitord en geanalyseerd op school- en groepsniveau.

In het vo en in het so zijn alle onderzochte scholen als voldoende beoordeeld op het domein veiligheid.

Het schoolklimaat is weinig onderzocht

Het domein schoolklimaat is op de meeste onderzochte scholen niet beoordeeld. In elk van de sectoren bo, vo en so heeft de inspectie slechts 1 school op dit domein een oordeel gegeven, dus 3 scholen in totaal. In het vo en so was dat het oordeel 'goed'; in het bo het oordeel 'voldoende'. De middelbare school met een goed schoolklimaat kenmerkt zich door consequent en voorspelbaar pedagogisch handelen. Al het schoolpersoneel is pedagogisch vaardig, vertoont het gewenste voorbeeldgedrag en kent de leerlingen goed waardoor het (potentiële) onrust kan ondervangen of oplossen. Deze school geeft daarnaast leerlingen gericht ruimte om te oefenen met sociaal gedrag en burgerschapsvaardigheden.

Professionele uitvoering is vaak op orde, maar nog niet overall

In het vo is het domein professionele uitvoering vaker als onvoldoende beoordeeld dan in het bo, namelijk op respectievelijk 31 en 9 procent van de onderzochte scholen. In de herstelopdrachten van de scholen met een onvoldoende zijn uiteenlopende tekortkomingen vastgesteld. Er werd onder andere geconstateerd dat er op meerdere scholen onbevoegde leraren voor de groep staan, de onderwijskwaliteit onvoldoende in beeld is, of het stelsel voor de kwaliteitszorg onvoldoende tot uitvoering gebracht wordt. Op de scholen waar de uitvoering en kwaliteitscultuur als goed is beoordeeld, komt in de inspectierapporten naar voren dat deze scholen onder andere worden gekenmerkt door een professionele en onderzoekende cultuur, waarbij het gehele team wordt meegenomen en doelen en ambities periodiek worden geëvalueerd en bijgesteld.

Domein burgerschap is nog in ontwikkeling

Het domein sociale en maatschappelijke vaardigheden en burgerschap is op veel scholen onderzocht, maar nog op weinig scholen beoordeeld door de inspectie. Veel inspectierapporten benoemen dat de standaard basisvaardigheden niet zijn beoordeeld, maar dat er wel een herstelopdracht wordt gegeven in het kader van burgerschapsonderwijs omdat een doelgericht en samenhangend curriculum aangepast op de leerlingenpopulatie ontbreekt. In het so hebben 10 scholen een eindoordeel gekregen, waarvan 8 een voldoende en 2 scholen een onvoldoende.

2.1.2 Kwart van de besturen scoort onvoldoende

In de periode januari 2023 tot en met december 2025 beoordeelde de inspectie ook 22 van de 60 Amsterdamse schoolbesturen in het po en vo beoordeeld. 17 besturen kregen een voldoende (77 procent), 5 een onvoldoende (23 procent). De verdeling was als volgt:

- Besturen met alleen basisscholen: 7 voldoende, 3 onvoldoende
- Besturen met alleen scholen voor s(b)o: 2 voldoende
- Besturen met alleen middelbare scholen: 5 voldoende en 2 onvoldoende
- Besturen met alleen scholen voor vso: 2 voldoende
- Bestuur met zowel basisonderwijs als s(b)o: 1 voldoende

Voor de kwaliteitscultuur ontvingen 18 van de 22 beoordeelde besturen een voldoende (82 procent) en 4 een onvoldoende (18 procent). Van de 5 besturen met een eindoordeel 'onvoldoende' ontvingen er 4 ook een onvoldoende voor kwaliteitscultuur. Er was 1 middelbare school met eindoordeel 'onvoldoende' die wel een voldoende ontving voor kwaliteitscultuur.

De besturen met een voldoende voor kwaliteitscultuur kenmerken zich door goed zicht op hun scholen via de leerlingenresultaten, voortgangsgesprekken en audits. De besturen sturen de scholen (preventief) bij wanneer zij een risico signaleren. Zo hanteert een schoolbestuur een schoolplan per school met periodieke gesprekken om risico's en aandachtspunten te detecteren, gericht te monitoren en te evalueren. Het bestuur bespreekt ook op informele wijze de stand van zaken met scholen en dat draagt bij aan inzicht. Ook faciliteren deze besturen kennisdeling op hun scholen onderling.

De besturen die een onvoldoende scoorden, konden risicoscholen niet signaleren omdat er geen of een incomplete monitoring was. Ook leken de besturen de scholen niet adequaat bij te sturen bij onvoldoendes. Verder waren de gehanteerde kwaliteitscriteria onduidelijk, leken interne toezichtkaders te ontbreken, werd de bekwaamheid van het personeel

onvoldoende geborgd en was er onvoldoende duidelijkheid over rollen binnen de organisaties. Tot slot leek het ontbreken van een gezamenlijke gedragscultuur de kwaliteitscultuur te belemmeren.

2.2 Tevredenheid van leerlingen komt overeen met landelijke cijfers

Behalve de beoordelingen van de inspectie, kijken we in dit onderzoek ook naar de beoordeling van leerlingen van hun eigen school. Alle scholen in het funderend onderwijs zijn verplicht jaarlijks de sociale veiligheid te monitoren. Hiervoor bevragen ze hun leerlingen – allemaal via dezelfde gestandaardiseerde vragenlijsten – op algemene tevredenheid en op 3 domeinen van sociale veiligheid.

Die domeinen zijn (hier vermeld met een voorbeeldvraag uit de vragenlijst):

- Tevredenheid: welk rapportcijfer geef je de school?
- Welbevinden op school: vind je het leuk om met de kinderen in jouw klas om te gaan?
- Ervaring van sociale veiligheid: vind je de regels op school duidelijk?
- Aantasting van sociale veiligheid: word je wel eens expres buitengesloten door kinderen op school?

77 basisscholen en 70 middelbare scholen hebben toestemming gegeven om deze vragenlijsten te analyseren voor dit onderzoek.

2.2.1 Leerlingen in het basisonderwijs geven hun school gemiddeld het rapportcijfer 8

Amsterdamse basisschoolleerlingen geven hun scholen in schooljaar 2024/'25 gemiddeld het rapportcijfer 8 voor tevredenheid. Welbevinden op school krijgt een 7,4. De verdeling over de stad is behoorlijk gelijk, alhoewel welbevinden op scholen in Noord en Zuidoost een paar decimalen lager uitvalt. De ervaren sociale veiligheid krijgt ook gemiddeld een 8; alleen scholen in Nieuw-West, Noord en Zuidoost scoren hiervoor onder de 8. De cijfers voor aantasting sociale veiligheid zijn hoog, en betekenen dat leerlingen daar bijna nooit of nooit mee worden geconfronteerd.

Tabel 2.3 Monitor sociale veiligheid Amsterdamse basisscholen naar stadsdeel (rapportcijfer)

	tevredenheid	welbevinden op school	ervaren veiligheid	aantasting veiligheid
Centrum (n=7)	7,8	7,5	8,1	8,6
Nieuw-West (n=9)	7,9	7,4	7,7	8,6
Noord (n=12)	7,9	7,1	7,8	8,7
Oost (n=7)	7,9	7,5	8,2	8,9
West (n=13)	8,1	7,5	8,2	8,8
Zuid (n=18)	8,1	7,6	8,3	8,9
Zuidoost (n=11)	7,8	7,2	7,6	8,6
eindtotaal (n=77)	8,0	7,4	8,0	8,7

bron: gebaseerd op data van de Vensters-vragenlijst leerlingtevredenheid 2024/2025

2.2.2 Middelbare scholieren geven hun school gemiddeld het rapportcijfer 6,3

De gemiddelde tevredenheid van middelbare scholieren komt uit op een 6,3. Alleen de scholen in Centrum scoren hoger dan een 7. Het welbevinden op school en de ervaren veiligheid liggen met gemiddeld een 7 en 6,7 iets hoger. Scholen in Centrum en in mindere mate in Zuid, steken hier verder bovenuit. De hoge cijfers voor aantasting sociale veiligheid betekenen dat leerlingen aangeven hier gemiddeld genomen zeker niet of meestal niet mee geconfronteerd te worden.

Tabel 2.4 Monitor sociale veiligheid Amsterdamse vo scholen naar stadsdeel (rapportcijfer)

	tevredenheid	welbevinden op school	ervaren veiligheid	aantasting veiligheid
Centrum (n=2)	7,2	8,5	8,0	9,2
Nieuw-West (n=10)	6,2	6,8	6,6	8,8
Noord (n=14)	6,1	6,9	6,4	8,9
Oost (n=15)	6,4	7,0	6,6	8,9
West (n=5)	6,2	6,8	6,5	8,9
Zuid (n=20)	6,3	7,4	6,9	9,0
Zuidoost (n=4)	6,4	6,7	6,4	8,7
Amsterdam (n=70)	6,3	7,0	6,7	8,9

bron: gebaseerd op data van de Vensters-vragenlijst leerlingtevredenheid 2024/2025

Als we de cijfers verdelen naar onderwijssoort, zien we dat brugklasleerlingen en vwo-leerlingen het welbevinden het hoogst beoordelen. Dit komt overeen met het landelijke beeld. Leerlingen in het vmbo-b/k/g/t geven de laagste cijfers voor ervaren veiligheid. Zij antwoorden minder positief op de volgende vragen: zijn de regels op je school duidelijk? Helpt de school je goed als je persoonlijke problemen hebt? Ben je tevreden met wat je school doet tegen pesten?

Tabel 2.5 Monitor sociale veiligheid Amsterdamse vo scholen naar onderwijstype (rapportcijfer)

	tevredenheid	welbevinden op school	ervaren veiligheid	aantasting veiligheid
brugjaar (n=29)	6,5	7,4	6,9	8,9
havo (n=39)	6,0	7,1	6,6	9,0
pro (n=5)	-	7,1	7,4	9,3
vmbo brugjaar (n=20)	6,7	6,9	6,9	8,7
vmbo-g/t (n=41)	6,1	6,8	6,4	8,8
vmbo-b (n=21)	6,3	6,6	6,4	8,7
vmbo-k (n=21)	6,1	6,5	6,1	8,7
vwo (n=39)	6,3	7,5	6,8	9,2
Amsterdam	6,3	7,0	6,6	8,9

bron: gebaseerd op data van de Vensters-vragenlijst leerlingtevredenheid 2024/2025

De resultaten komen nagenoeg overeen met de cijfers van schooljaar 2021/'22 (O&S, 2022b). Ook wijken deze uitkomsten per domein nauwelijks af van landelijke gemiddelden die de sectororganisaties (PO-Raad en VO-raad) bijhouden. Het verschil tussen het basis en voortgezet onderwijs in ervaren welbevinden op school is in lijn met landelijke cijfers (Trimbos Instituut, 2023).

2.3 Prestaties in basisonderwijs stijgen, wel verschillen tussen scholen

Om de prestaties van leerlingen in het po te kunnen beschrijven, baseren we ons in dit onderzoek op verschillende analyses. We kijken naar de resultaten in groep 8 voor lezen, taal en rekenen, en naar de leergroei (de voortgang in kennis en vaardigheden) tussen groep 5 en 7. We gebruiken de doorstroomtoets die leerlingen in groep 8 maken en de verschillende (tussentijdse) Citotoetsen die ze in al deze groepen maken.

2.3.1 Meer basisschoolleerlingen halen de streefniveaus voor lezen en rekenen

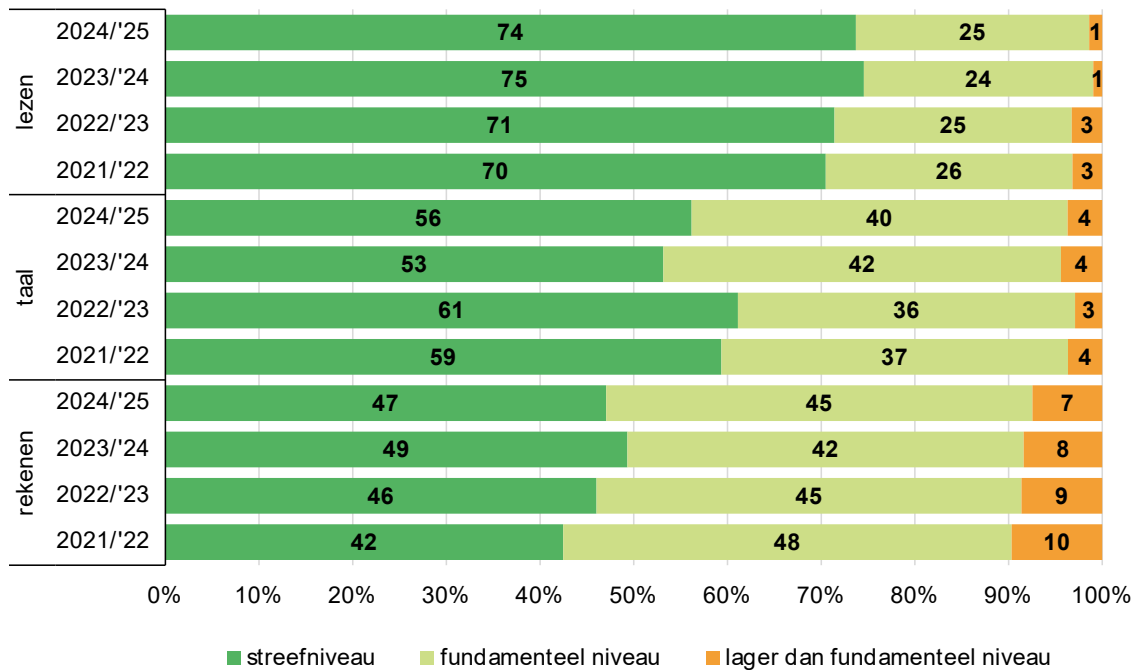
In het primair onderwijs toetst de doorstroomtoets de basisvaardigheden voor lezen en rekenen. Landelijk is vastgelegd wat leerlingen moeten kunnen als het gaat om lezen, rekenen-wiskunde en taal. Er zijn 2 niveaus: het fundamentele niveau en het streefniveau. Het fundamentele niveau is de basis die zo veel mogelijk leerlingen moeten beheersen. Het streefniveau is voor leerlingen die meer aankunnen. Bij de introductie van deze referentieniveaus is de ambitie geformuleerd dat minimaal 85 procent van alle leerlingen aan het einde van de basisschool het fundamentele niveau beheerst. Minimaal 65 procent zou het streefniveau moeten beheersen (Inspectie van het Onderwijs, z.d.1). De Inspectie van het Onderwijs hanteert dan ook voor alle scholen 85 procent als signaleringswaarde voor het te behalen fundamentele niveau. Voor het streefniveau gebruikt de inspectie een signaleringswaarde die wordt afgestemd op de schoolweging, dus op de samenstelling van de leerlingenpopulatie (Inspectie van het Onderwijs, z.d.2). Nederlandse en Amsterdamse basisscholen maken de ambitie waar om 85 procent van de leerlingen het fundamentele niveau te laten halen. De doelstelling voor het streefniveau van 65 procent wordt gemiddeld zowel in Nederland als in Amsterdam alleen gehaald voor lezen.

Het aandeel Amsterdamse leerlingen dat het streefniveau haalt, verschilt dus per type vaardigheid. Dat aandeel ligt het hoogst voor leesvaardigheid. In 2024/'25 haalde gemiddeld 74 procent van de leerlingen dit streefniveau, net als in de rest van Nederland. Dit aandeel is in Amsterdam gestegen ten opzichte van 2021/'22, toen was het gemiddeld 70 procent. Een kwart van de leerlingen behaalde in 2024/'25 alleen het fundamentele niveau voor leesvaardigheid.

Het aandeel leerlingen dat het streefniveau voor taalvaardigheid haalt, is juist licht gedaald. In schooljaar 2024/'25 haalde 56 procent van de leerlingen dit streefniveau, 3 jaar eerder was dit 59 procent. In de rest van Nederland zien we een vergelijkbare daling: gemiddeld 55 procent haalt dit streefniveau. 4 op de 10 Amsterdamse leerlingen behaalden in 2024/'25 alleen het fundamentele niveau voor taalvaardigheid.

Voor de vaardigheid rekenen haalt gemiddeld het kleinste aandeel leerlingen het streefniveau. Dit aandeel is de afgelopen jaren wel gestegen. In schooljaar 2021/'22 was het 42 procent, in 2024/'25 was het 47 procent. Dit aandeel ligt hoger dan in de rest van Nederland, waar gemiddeld 43 procent van de leerlingen het streefniveau voor rekenen haalt. 45 procent van de Amsterdamse leerlingen behaalde in 2024/'25 alleen het fundamentele niveau voor rekenvaardigheid.

Figuur 2.6 Basisschoolleerlingen in Amsterdam die de referentieniveaus halen per type vaardigheid 2021/'22-2024/'25 (procenten)

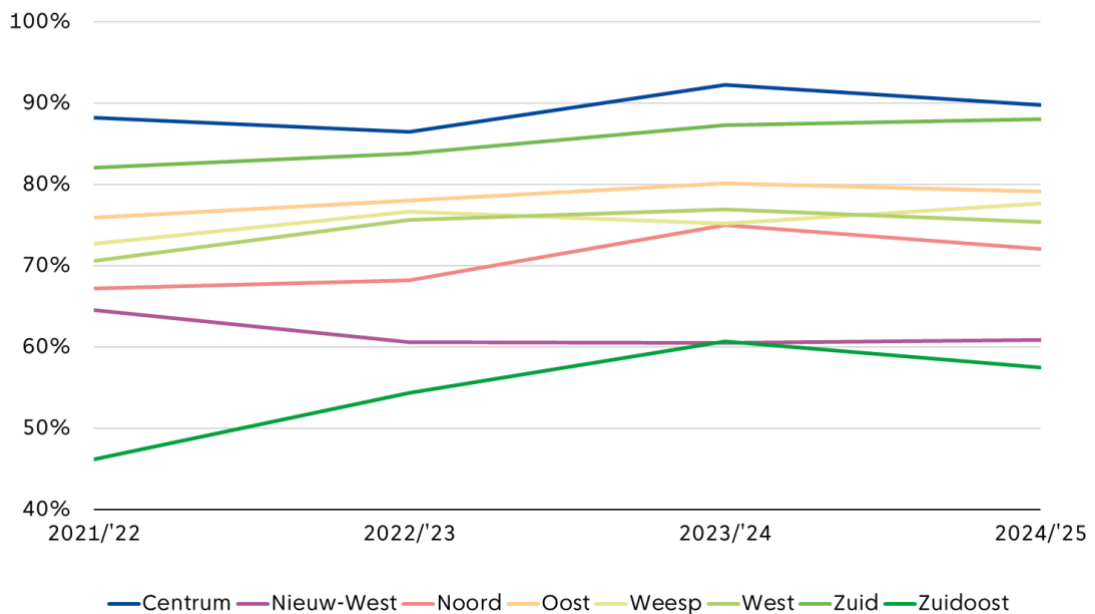

bron: DUO/O&S

Referentieniveaus per stadsdeel

Het aandeel Amsterdamse leerlingen dat het streefniveau haalt, verschilt per stadsdeel. In Centrum en Zuid haalde het merendeel van de leerlingen het voor leesvaardigheid in 2024/'25. Dit aandeel is gestegen ten opzichte van 2021/'22. In Zuidoost en Nieuw-West werd het streefniveau voor leesvaardigheid door het kleinste aandeel leerlingen behaald. In Zuidoost nam dit aandeel wel toe van 46 procent in 2021/'22 naar 58 procent in 2024/'25.

Figuur 2.7 Basisschoolleerlingen in Amsterdam die het streefniveau voor leesvaardigheid halen per stadsdeel 2021/'22-2024/'25 (procenten)

bron: DUO/O&S

Ook als het gaat om het streefniveau voor taal, dan is het aandeel leerlingen dat dit haalt, het hoogst in Centrum (70 procent). Ook in Zuid, Weesp, Noord en West haalde meer dan 60 procent van de leerlingen het streefniveau voor taal. In Zuidoost en Nieuw-West waren de aandelen het kleinst, respectievelijk 41 en 45 procent. In Nieuw-West is dit aandeel sterk gedaald: van 58 procent in 2021/'22 naar 45 procent in 2024/'25.

In Centrum, Zuid, Oost en West haalde in schooljaar 2024/'25 meer dan de helft van de leerlingen het streefniveau voor rekenen. In Nieuw-West ging het om 37 procent van de leerlingen en in Zuidoost om 30 procent. In Zuidoost is dit aandeel sinds 2021/'22 toegenomen, toen haalde 21 procent van de leerlingen het streefniveau voor rekenen.

Voorbeeld uit Londen: discipline en gemeenschapszin als motor voor leerprestaties

In Wembley, Londen, staat de Michaela Community School. De media noemen dit wel de 'strengste school van het Verenigd Koninkrijk'. De leerlingen komen voornamelijk uit sociaaleconomisch kwetsbare milieus en halen jaar in jaar uit de hoogste resultaten. Zo scoorde 97 procent hoger dan het streefniveau in de vakken rekenen en Engels. In heel Engeland haalt gemiddeld 45 procent dit niveau (GOV.UK, 2025). Alle leerlingen die starten op Michaela maken hun schooltijd ook af, verwijzingen naar andere scholen of soorten onderwijs heeft directeur Katharine Birbalsingh al jaren niet bij de hand gehad.

De directeur zegt in gesprek met het Samenwerkingsverband Amsterdam: *“Er wordt gezegd dat we de strengste school zijn, maar besef dat streng zijn iets heel anders is dan onaardig zijn. Veel scholen vinden het moeilijk om streng te zijn, omdat ze medelijden hebben met kinderen. Ik vind het onaardig om kinderen laaggeletterd van school te laten gaan. Ik vind het juist getuigen van omzien naar elkaar als je bereid bent de lat hoog te leggen voor de kinderen.”*

Als Birbalsingh iets mee kan geven aan Amsterdam, is het: stel discipline en gemeenschapszin voorop. Dit heeft alleen zin als het consequent gedaan wordt. Schoolleiders hebben hierin een sleutelrol: *“Je moet de kinderen meenemen in deze discipline, zodat ze begrijpen dat we om ze geven, dat we willen dat het goed met ze gaat.”*

2.3.2 Leergroei op Amsterdamse basisscholen is hoger dan landelijk

Naast de ontwikkeling in referentieniveaus onderzochten we ook de leergroei van leerlingen op de basisschool: hun vooruitgang in kennis en vaardigheden. Hiervoor keken we naar de groei in vaardigheidsscores vanaf de M-toets (M = midden in het jaar) in groep 5 tot en met de E-toets (E = einde schooljaar) in groep 7. De leerlingen maken deze toetsen jaarlijks. We hebben 2 leerlingcohorten geanalyseerd:

- Het eerste cohort: 3.390 leerlingen die in schooljaar 2024/'25 in groep 7 zaten
- Het tweede cohort: 3.215 leerlingen die in 2023/'24 in groep 7 zaten

Dit sluit aan op de cohorten waar de vorige Staat van het Amsterdamse primair onderwijs mee eindigde. In de huidige analyse gaat het om leerlingen van ongeveer 55 procent van alle Amsterdamse basisscholen. Het wisselt per stadsdeel hoeveel scholen er in de analyse konden worden behouden (zie het kader). In de beschrijving onder het kader hebben we de 2 leerlingcohorten samengenomen. De resultaten van de cohorten afzonderlijk verschilden namelijk weinig van elkaar.

Cito-toets als basis voor de analyse

Scholen kunnen kiezen uit verschillende toetsaanbieders om de ontwikkeling van hun leerlingen te volgen. De meeste scholen in Amsterdam gebruiken de toetsen van Cito (zie ook paragraaf 5.1.3). De op 1 na meest gebruikte toetsen zijn van IEP. In de analyse konden alleen scholen worden meegenomen die de Cito-toetsen maken. Voor de IEP-toetsen bleven er te weinig volledige toetsdata over voor een representatieve analyse. In het cohort (2024/'25) namen wel 32 scholen de IEP-toets af in groep 7, maar zij lijken recent te zijn overgestapt op deze toetsaanbieder. Er werden nauwelijks leerlingen in groep 5 en 6 teruggevonden die een IEP-toets hadden gemaakt.

Het wisselt per stadsdeel hoeveel scholen er in de analyse konden worden behouden. Op sommige scholen maakten leerlingen geen Cito-toetsen, soms ontbraken 1 of meerdere toetsresultaten of de leerlingen werden op een ander niveau getoetst. Het totaal aantal meegenomen scholen is het hoogst in West (89 tot 93 procent), gevolgd door Zuidoost (78 procent) en Weesp (63 procent). In Centrum, Noord en Oost kon de helft tot 60 procent van de scholen worden meegenomen. In Zuid (38 tot 44 procent) en Nieuw-West (39 tot 42 procent) liggen de aandelen het laagst. Er is ook gekeken naar het schoolgewicht van de uitgevallen scholen, omdat dit iets zegt over het aantal leerlingen met een risico op onderwijsachterstand. Hierin zagen we geen patroon, dat wil zeggen dat onder de scholen die we niet konden meenemen zowel scholen waren met een hoog als met een laag gewicht.

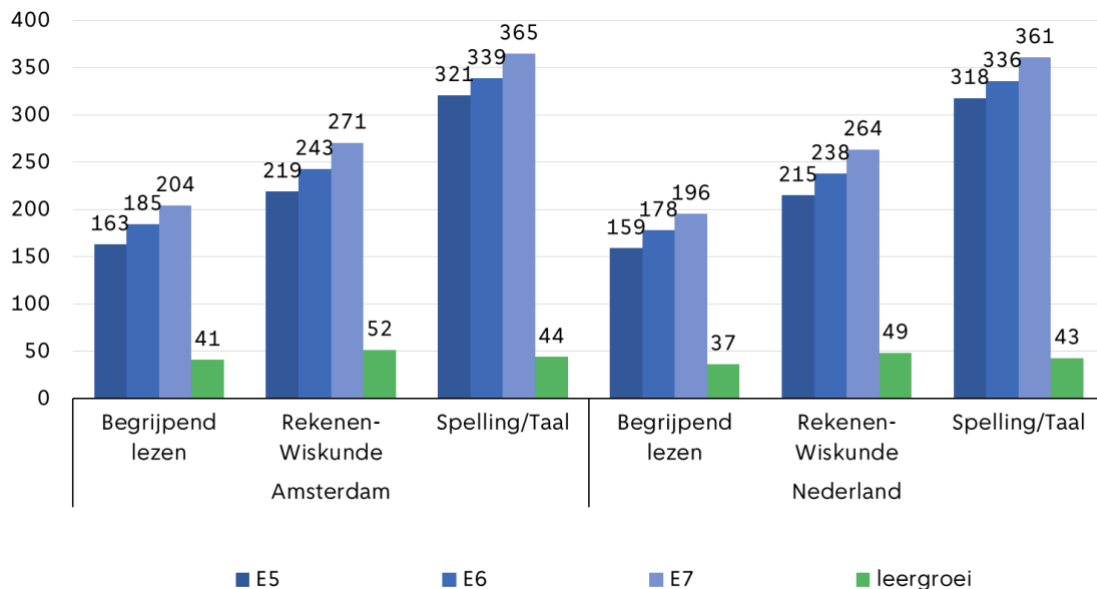
Voor de vergelijking met landelijke gegevens maakten we gebruik van de derde meting Masterplan basisvaardigheden van het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (Van Vlugt et al., 2025). Deze meting is gebaseerd op Cito-vaardigheidsscores van toetsgegevens uit het leerlingvolgsysteem van ongeveer 2.600 Nederlandse basisscholen. Ieder domein heeft zijn eigen vaardigheidsscoreschaal. Hierdoor zijn de scores tussen de domeinen niet met elkaar te vergelijken. Omdat in de landelijke meting pas vanaf de E5-toets wordt gekeken, deden wij dit ook voor Amsterdam.

De bijlage Data en Methodes bevat meer informatie.

Amsterdamse leergroei als geheel hoger dan landelijk, ook voor begrijpend lezen en rekenen-wiskunde

Amsterdamse leerlingen scoren gemiddeld op alle E-toetsen tussen groep 5 en groep 7 hoger dan landelijk. Voor de domeinen begrijpend lezen en rekenen-wiskunde is de leergroei van Amsterdamse leerlingen gemiddeld ook een paar punten hoger dan landelijk. Voor spelling/taalverzorging is de gemiddelde leergroei in Amsterdam nagenoeg gelijk aan het landelijk gemiddelde (44 punten versus 43 punten). Voor deze vaardigheid zien we de hoogste standaarddeviatie van het gemiddelde: de verschillen tussen leerlingen zijn binnen dit domein groter dan in de andere domeinen. Bij rekenen-wiskunde en spelling/taalverzorging maken leerlingen gemiddeld genomen een grotere groei door in groep 7 dan in groep 6. Bij begrijpend lezen zien we dit niet terug. Om de Amsterdamse leergroei met landelijk te vergelijken is dit berekend vanaf de E5-toets. In de analyses die hierna worden beschreven is dit berekend vanaf de M5-toets.

Figuur 2.8 Gemiddelde vaardigheidsscores en leergroei Amsterdam en Nederland voor begrijpend lezen, rekenen-wiskunde en spelling/taalverzorging, groep 7 cohort 2023/'24 en 2024/'25

bron: Parnassys, bewerking O&S

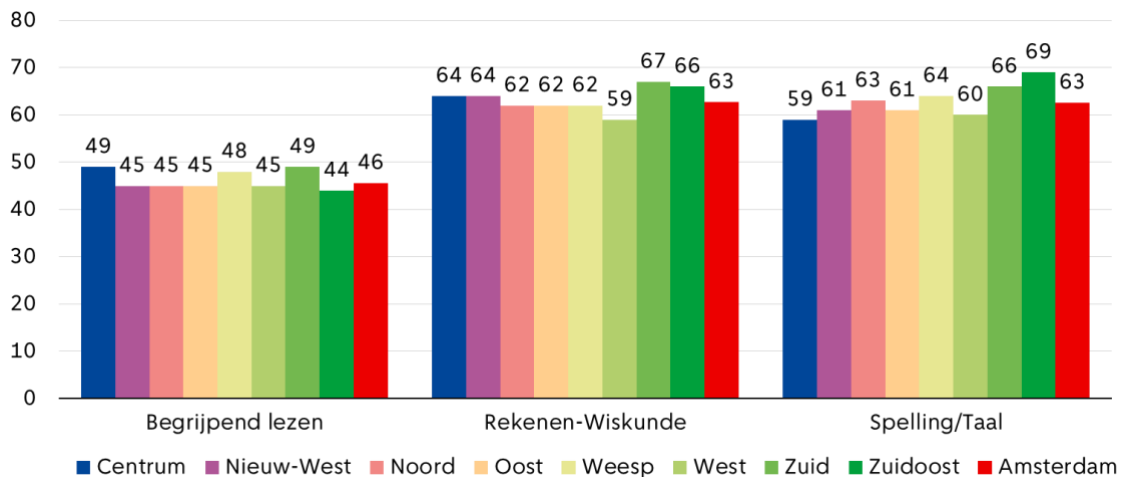
Gemiddelde leergroei verschilt per stadsdeel, startpositie zegt niets over de groei

De leergroei van Amsterdamse leerlingen verschilt per stadsdeel. Voor begrijpend lezen halen leerlingen gemiddeld de meeste leergroei in stadsdeel Centrum en Zuid (49 punten). In stadsdeel Zuidoost halen ze gemiddeld de minste leergroei voor dit domein (44 punten). Voor rekenen-wiskunde wordt gemiddeld de meeste leergroei gehaald in Zuid (67 punten) en Zuidoost (66 punten). De minste leergroei halen leerlingen in West (59 punten). Tot slot laat Zuidoost de meeste leergroei zien voor spelling/taalverzorging (69 punten), Centrum haalt voor dit domein de minste leergroei (59 punten).

Een hoge leergroei hangt niet samen met een hoge eindscore in groep 7. Een leerling kan relatief laag scoren op deze toets, maar toch een grote leergroei doormaken omdat zijn of haar startpositie relatief laag was. Zo groeien de leerlingen in Zuid en Zuidoost relatief het meest voor rekenen-wiskunde, maar hun vaardigheidsscore verschilt: in Zuid is deze gemiddeld 279, in Zuidoost gemiddeld 264. Leerlingen in Zuid scoren gemiddeld namelijk al hoger in groep 5 op de M-toets (die het uitgangspunt is voor de analyse) dan leerlingen in Zuidoost.

Dit voorbeeld toont ook aan dat de startpositie van leerlingen geen voorspeller is van leergroei op stadsdeelniveau. Leerlingen met een gemiddeld hoge startscore op de M5-toets (in dit voorbeeld Zuid) groeien even hard als leerlingen met een gemiddeld lage startscore op de M5 (in dit voorbeeld Zuidoost). Tot slot is de spreiding van de gemiddelde groei in stadsdelen groot. In Zuidoost is het verschil tussen leerlingen het grootst en in Weesp het kleinst.

Figuur 2.9 Gemiddelde leergroei tussen de M5 en M7-toets per stadsdeel, groep 7 cohort 2023/'24 en 2024/'25

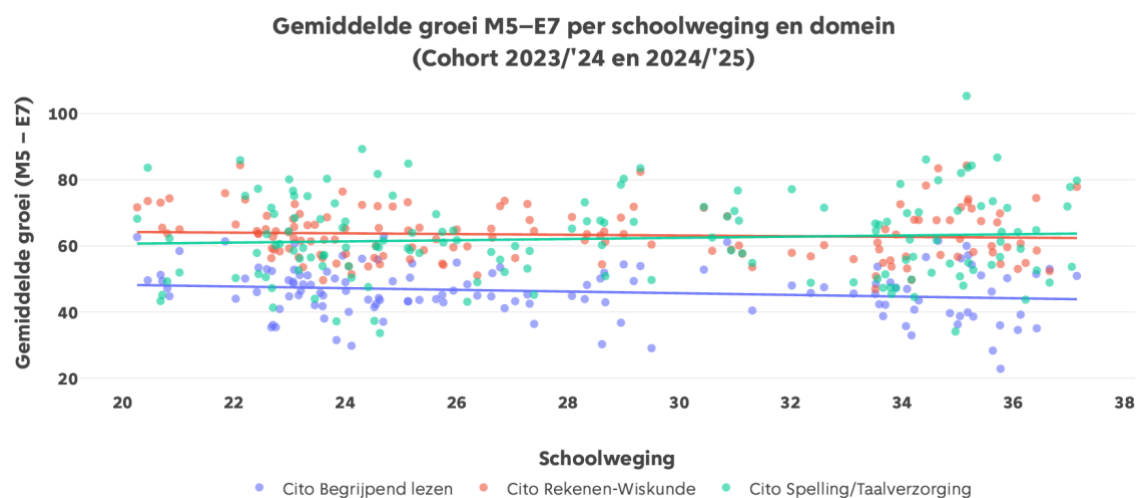
bron: Parnassys, bewerking O&S

Grote verschillen in leergroei tussen scholen met een vergelijkbare populatie

Hoe de leerlingenpopulatie op een school eruitziet, is uitgedrukt in het schoolgewicht: hoe hoger het gewicht, hoe meer leerlingen met een risico op een onderwijsachterstand. De gemiddelde leergroei loopt het meest uiteen tussen scholen met een hoog schoolgewicht (en dus met relatief veel leerlingen die kans lopen op onderwijsachterstand).

De grootste verschillen doen zich voor bij het domein spelling/taalverzorging. Zo zijn er scholen met een schoolweging van 35 of hoger die op dit domein een gemiddelde groei van 80 of meer punten halen. Er zijn ook scholen met deze weging die minder dan 60 punten groei laten zien. Doordat de leergroei tussen scholen met een vergelijkbaar gewicht zo verschilt, is er geen duidelijke samenhang te vinden tussen schoolgewicht en leergroei. Dit laten de vlakke regressielijnen in figuur 2.10 zien.

Figuur 2.10 Gemiddelde leergroei tussen de M5 en M7-toets naar schoolgewicht, groep 7 cohort 2023/'24 en 2024/'25

bron: Parnassys, bewerking O&S

In dit figuur is iedere stip een school. De kleuren geven het betreffende domein aan. Het figuur toont de gemiddelde leergroei per school en per domein, afgezet tegen hun schoolgewicht. De regressielijnen tonen de samenhang tussen de gemiddelde leergroei per school en schoolweging.

2.4 Prestaties voortgezet onderwijs: wisselen tussen onderwijstypen

Om de prestaties van leerlingen in het voortgezet onderwijs te kunnen beschrijven, baseren we ons in dit onderzoek op de resultaten aan het einde van de tweede klas uit het leerlingvolgsysteem van Stichting Cito. Specifiek kijken we naar Nederlandse leesvaardigheid, rekenen-wiskunde en Engelse leesvaardigheid. Daarnaast bekijken we het niveau in de derde klas van de middelbare school ten opzichte van het basisschooladvies. Tot slot betrekken we de eindexamenresultaten in onze bevindingen.

2.4.1 Leerprestaties tweedeklassers wisselen en wijken soms positief af van landelijk beeld

Allereerst kijken we naar de toetsresultaten van Amsterdamse middelbare scholieren aan het einde van het tweede leerjaar. Het gaat om de ontwikkeling van de gemiddelde vaardigheidsscore voor Nederlands, rekenen-wiskunde en Engels in de periode 2018/'19 tot en met 2024/'25. Elke leerling maakt de toets (waarin de 3 domeinen zijn opgenomen) in principe aan het einde van het schooljaar, maar vanwege de Covid-19-pandemie is dit in schooljaar 2019/'20 nauwelijks gebeurd. Er zijn dus geen gegevens beschikbaar uit dat jaar. De gegevens uit 2018/'19 vormen de laatste meting vóór de pandemie.

Ook hier: Cito-toets als basis voor de analyse

De gegevens over de vaardigheden van leerlingen komen uit het leerlingvolgsysteem van Stichting Cito en zijn gebaseerd op de Cito-vaardigheidstoetsen. Stichting Cito heeft ook de analyses uitgevoerd, de resultaten vatten we hier samen. Er zijn dus alleen gegevens beschikbaar van scholen die de Cito-vaardigheidstoetsen gebruiken, zij hebben toestemming gegeven voor het gebruik van hun toetsresultaten in dit onderzoek. De landelijke dataset bevat gegevens van 894 verschillende scholen (brin-vestigingen). Dit is 54 procent van alle Nederlandse scholen. De Amsterdamse dataset bevat toetsgegevens van 35 scholen, verdeeld over 6 schooljaren. Het wisselt per schooljaar welke scholen de Cito-toetsen afnemen. De dataset bevat per schooljaar toetsgegevens van ongeveer 23 scholen, dit is ongeveer 20 procent van alle Amsterdamse vo-scholen.

De groep Amsterdamse scholen in het onderzoek vormt een redelijke afspiegeling van de totale groep Amsterdamse scholen, maar er zijn wel verschillen. Daarnaast zijn er jaarlijks veranderingen in de samenstelling van de groep scholen in de dataset. Het is niet uit te sluiten dat veranderingen in de groep scholen leiden tot veranderingen in de resultaten door de tijd. Tot slot hebben minder havo- en vwo-leerlingen de toets gemaakt dan vmbo-leerlingen. De resultaten voor havo- en vwo-leerlingen zijn dus gebaseerd op een kleinere groep scholen; leerlingen kunnen hierdoor meer schommelen in resultaten.

De bijlage Data en Methoden bevat een uitgebreidere beschrijving van de data en methode.

Nederlandse leesvaardigheid en woordenschat is verslechterd, behalve in het vwo

De Nederlandse leesvaardigheid van Amsterdamse leerlingen is de afgelopen jaren verslechterd. De gemiddelde toetsscore is het sterkst gedaald onder leerlingen in het vmbo-b/k, gevolgd door leerlingen in het vmbo-g/t. Voor beide groepen is er een groot verschil met de scores in 2018/'19, het laatste toetsmoment vóór de Covid-19-pandemie. Ook

havoleerlingen scoren in 2024/'25 slechter dan voor de pandemie, maar het verschil is minder groot dan bij vmbo-leerlingen. Amsterdamse leerlingen in het vwo vormen een uitzondering. Hun scores op de Nederlandse leesvaardigheidstoets zijn de afgelopen jaren vrijwel stabiel gebleven.

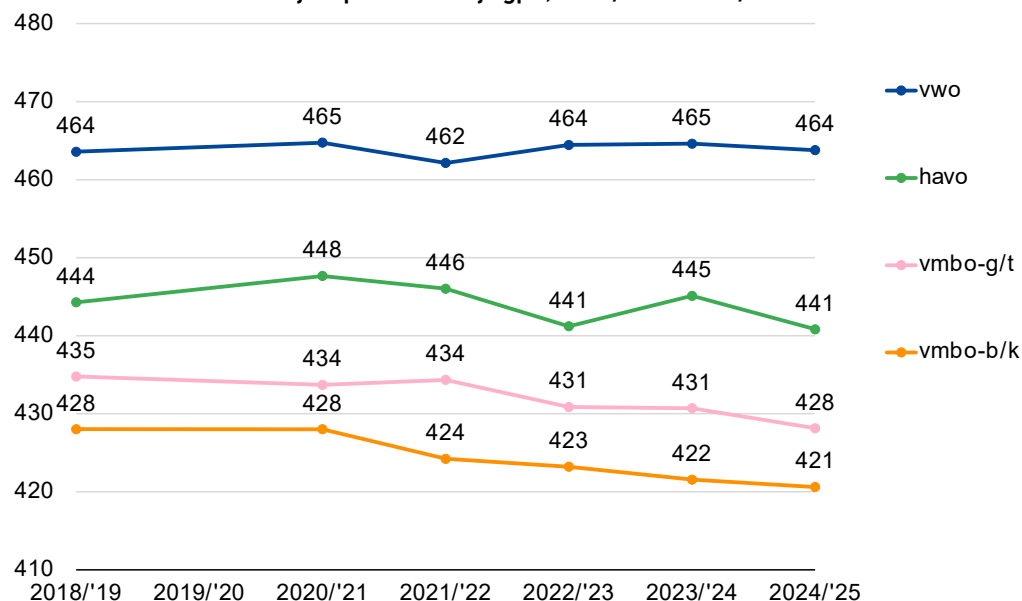
Landelijke cijfers (Seton et al., 2025) laten ongeveer dezelfde ontwikkeling zien: de toetscores voor Nederlandse leesvaardigheid zijn de afgelopen jaren afgenomen. Dit geldt voor alle onderwijsniveaus, inclusief het vwo. Hiermee verschilt de landelijke trend voor vwo-leerlingen van die in Amsterdam, hier zijn de scores van vwo'ers immers stabiel.

Stichting Cito rekent toetscores om naar referentieniveaus. Niveau 1F is het niveau dat leerlingen aan het einde van het basisonderwijs moeten beheersen (zie 2.3.1). In 2024/'25 heeft 46 procent van de Amsterdamse vmbo-b/k-leerlingen dit niveau nog niet gehaald aan het einde van het tweede leerjaar. Dit is bijna 2 keer zoveel ten opzichte van 2018/'19: toen had 26 procent niveau 1F niet gehaald.

In het vmbo-g/t en op de havo zien we een vergelijkbare trend: minder Amsterdamse leerlingen haalden niveau 2F aan het einde van het tweede leerjaar. Niveau 2F is het minimale uitroomniveau voor het vmbo. In het vwo was er een lichte daling van het aandeel Amsterdamse leerlingen dat aan het einde van het tweede leerjaar niveau 3F heeft gehaald – het minimale uitstroomniveau van de havo. Er zijn dus aan het einde van het tweede leerjaar minder leerlingen op niveau 3F dan voorheen, maar de gemiddelde vaardigheidsscore in het vwo is niet veranderd. Dit is mogelijk doordat leerlingen van wie het vaardigheidsniveau rond de grens tussen 2 referentieniveaus zit, al bij een iets hogere of iets lagere toetscore onder een ander referentieniveau vallen.

De ontwikkelingen op de toets voor Nederlandse woordenschat zijn ongeveer gelijk aan die van de leesvaardigheid.

Figuur 2.11 Gemiddelde score Nederlandse leesvaardigheid van Amsterdamse leerlingen aan het einde van het tweede leerjaar per onderwijstype, 2018/'19 – 2024/'25

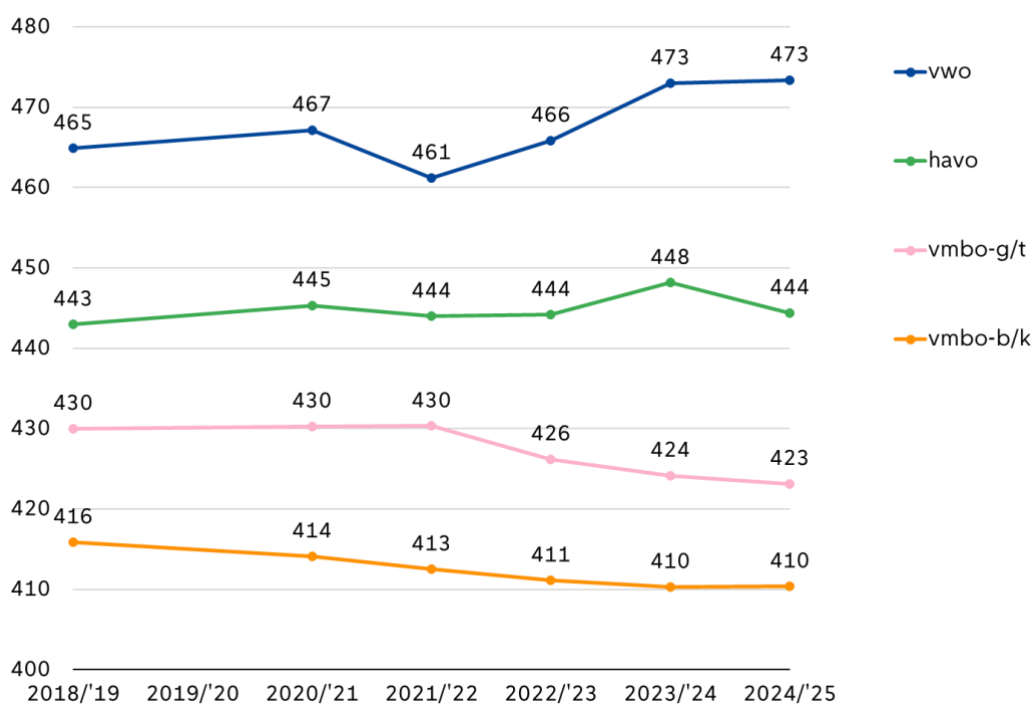
bron: Stichting Cito, bewerking O&S

Scores rekenen-wiskunde dalen op vmbo-b/k/g/t, voor havo en vwo stijgen ze

De ontwikkeling van de scores voor rekenen-wiskunde verschilt per onderwijstype. Leerlingen in het vmbo-b/k en vmbo-g/t scoren de afgelopen jaren steeds slechter. Het verschil tussen de scores vóór de Covid-19-pandemie en die in 2024/'25 is groot. Op de havo zijn de scores juist iets gestegen: in 2024/'25 ligt de gemiddelde score gematigd hoger dan voor de pandemie. In het vwo is de stijging nog sterker: daar ligt de gemiddelde score in 2024/'25 duidelijk hoger dan voor de pandemie.

Ook landelijk dalen de toetscores voor rekenen-wiskunde op het vmbo. De Amsterdamse en landelijke ontwikkeling gaan hierin ongeveer gelijk op. Dat geldt niet voor havo en vwo. Landelijk liggen de scores van zowel havo- als vwo-leerlingen in 2024/'25 lager dan vóór de pandemie, terwijl hun scores in Amsterdam juist (iets) gestegen zijn. Voor het vwo is het verschil met het landelijke beeld groter dan voor de havo. In Amsterdam stijgen de scores van vwo-leerlingen sinds 2021/'22; landelijk zien we alleen in het meest recente meetjaar 2024/'25 een lichte stijging ten opzichte van het voorgaande jaar.

Figuur 2.12 Gemiddelde score rekenen-wiskunde van Amsterdamse leerlingen aan het einde van het tweede leerjaar per onderwijstype, 2018/'19 – 2024/'25

bron: Stichting Cito, bewerking O&S

De dalende toetsresultaten voor rekenen-wiskunde in het Amsterdamse vmbo-b/k/g/t betekenen dat steeds meer vmbo-leerlingen niveau 1F nog niet hebben bereikt aan het einde van het tweede leerjaar. Niveau 1F is het minimale niveau dat ze moeten hebben bij het verlaten van de basisschool. In 2018/'19 scoorde 45 procent van de leerlingen aan het einde van het tweede leerjaar in het vmbo-b/k lager dan niveau 1F. In 2024/'25 is dit gestegen naar 63 procent. In het vmbo-g/t steeg het percentage van 7 naar 22 in dezelfde periode.

Op de havo is het aandeel leerlingen per referentieniveau redelijk stabiel. Maar ook hier is het aandeel leerlingen dat niveau 1F aan het einde van het tweede leerjaar nog niet heeft

gehaald, licht gestegen: van 2 procent in 2018/'19 naar 4 procent 2024/'25. Daar staat tegenover dat ook het aandeel havoleerlingen dat niveau 3F haalde iets is gestegen.

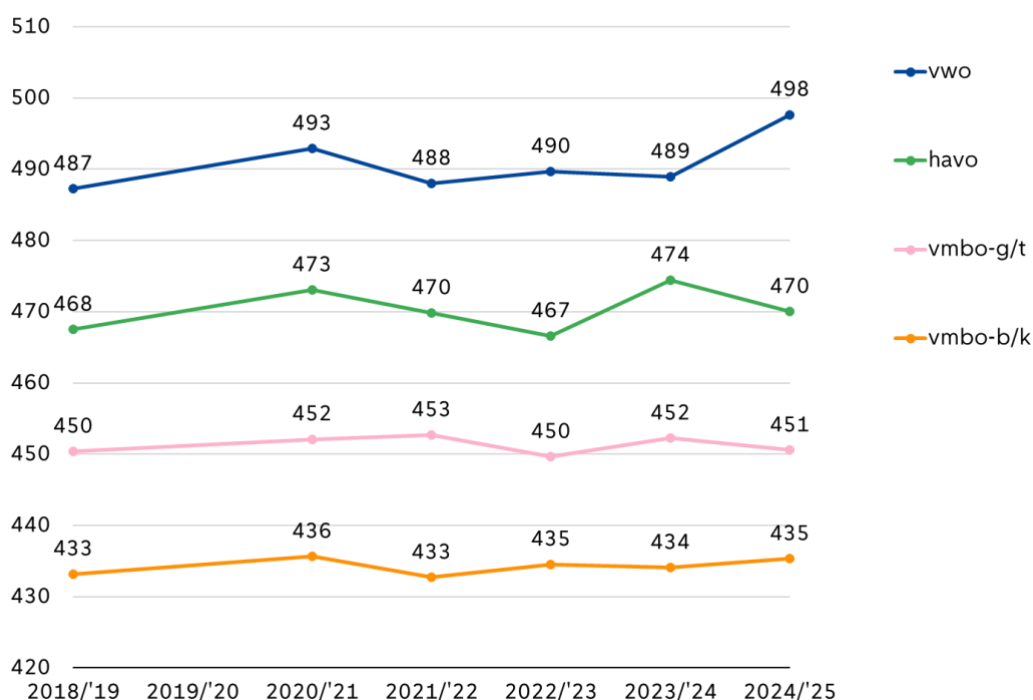
In het Amsterdamse vwo gaat het niveau van rekenen-wiskunde juist omhoog: een steeds groter aandeel leerlingen haalt aan het einde van het tweede leerjaar niveau 3F. Dit is het minimale uitstroomniveau van de havo. In 2018/'19 haalde 30 procent van de vwo-leerlingen niveau 3F, in 2024/'25 is dit gestegen naar 50 procent.

Engelse leesvaardigheid stabiel; woordenschat sterk verbeterd

De Engelse woordenschat van leerlingen neemt sterk toe. De Engelse leesvaardigheid van Amsterdamse leerlingen aan het einde van het tweede leerjaar is redelijk stabiel. De gemiddelde score schommelt van jaar tot jaar, maar op alle onderwijsniveaus ligt hij in 2024/'25 ongeveer gelijk aan de score vóór de Covid-19-pandemie, of iets hoger. Onder vwo-leerlingen is de Engelse leesvaardigheid in 2024/'25 zelfs flink hoger dan vóór de pandemie, maar dit lijkt een uitschieter ten opzichte van de afgelopen jaren. Het is afwachten in hoeverre deze trend de komende jaren zal doorzetten.

De ontwikkeling van Engelse leesvaardigheid in Amsterdam gaat voor alle onderwijsniveaus ongeveer gelijk op met de landelijke ontwikkeling.

Figuur 2.13 Gemiddelde score Engelse leesvaardigheid van Amsterdamse leerlingen aan het einde van het tweede leerjaar per onderwijsniveau, 2018/'19 – 2024/'25

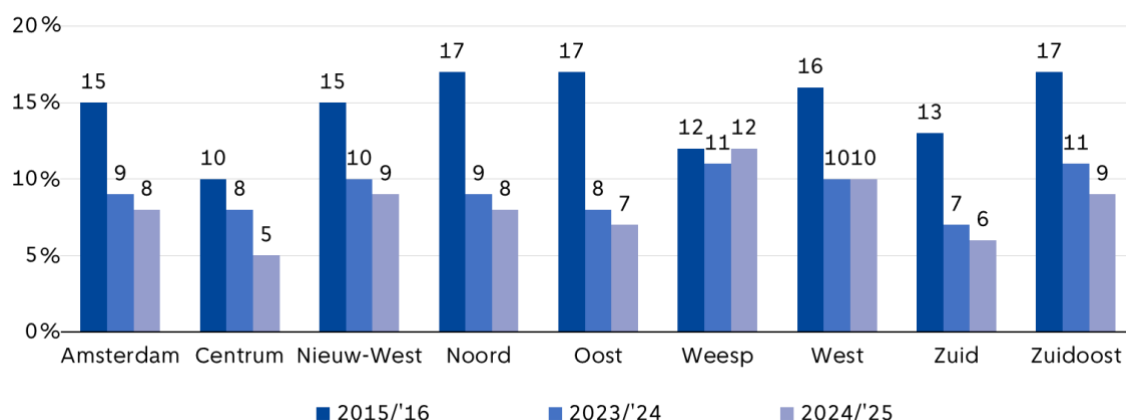
bron: Stichting Cito, bewerking O&S

2.4.2 Afstroom derde klas neemt af

In schooljaar 2024/'25 zat 8 procent van de Amsterdamse leerlingen in de derde klas op een lager niveau dan hun schooladvies uit groep 8. Dit is minder dan 10 jaar geleden, toen het om 15 procent ging (schooljaar 2015/'16).

In schooljaar 2023/'24 was het aandeel afgestroomde leerlingen in de derde klas hoger dan in het jaar ervoor (9 procent tegenover 7 procent in 2022/'23). Deze stijging vond in bijna alle stadsdelen plaats, op Zuid na. In het jaar erna, in 2024/'25 is dit bijna overal weer gedaald, alleen niet in Weesp. Het aandeel leerlingen dat daar in de derde klas op een lager niveau zit dan hun basisschooladvies, is het hoogst van de stad (12 procent). In de stadsdelen Oost en Noord is dit aandeel in de afgelopen 10 jaar het sterkst gedaald. Het gaat hier om het stadsdeel waarin leerlingen wonen.

Figuur 2.14 Leerlingen die in de derde klas op een lager niveau zitten dan hun basisschooladvies* per woonstadsdeel, schooljaar 2015/'16, 2023/'24 en 2024/'25 (procenten)

*Leerlingen met een dubbeladvies zijn afgestroomd als ze op een lager niveau zitten dan de 2 niveaus van het dubbeladvies. Een voorbeeld hiervan is een leerling met een havo/vwo advies die in de derde klas op het niveau vmbo-g/t zit.

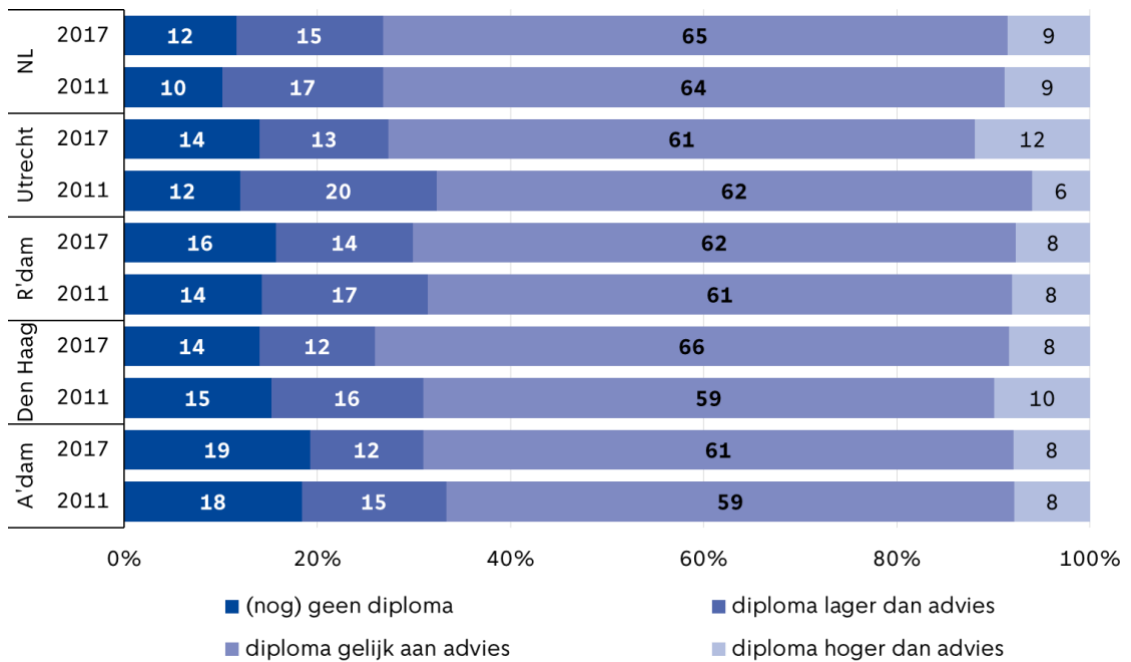
bron: CBS, bewerking O&S

2.4.3 Amsterdamse leerlingen halen vaker dan leerlingen elders geen diploma binnen 7 jaar

In Amsterdam haalt 19 procent van de leerlingen binnen 7 jaar geen middelbareschooldiploma. Dit aandeel ligt relatief hoog ten opzichte van andere grote steden en ten opzichte van heel Nederland. In Rotterdam gaat het om 16 procent van de leerlingen, in Den Haag en Utrecht 14 procent en landelijk is het 12 procent (O&S, 2025d). Het verschil tussen Amsterdam en Nederland is het grootst onder de groep leerlingen met een advies voor havo of havo/vwo.

Het aandeel leerlingen dat een lager, gelijk of hoger diploma dan het basisschooladvies haalt, is in alle 4 de steden en in heel Nederland redelijk vergelijkbaar. Over het algemeen halen 6 van de 10 Amsterdamse leerlingen een diploma op het niveau van het basisschooladvies, 8 procent haalt een hoger diploma dan geadviseerd en 12 procent een lager diploma.

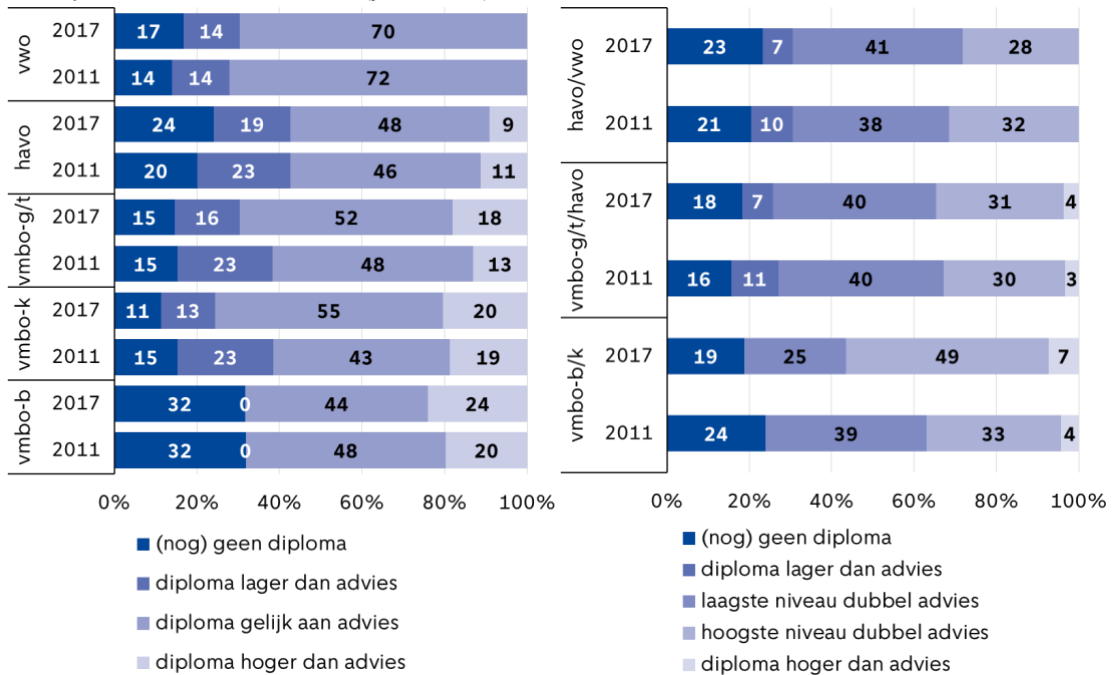
Figuur 2.15 Niveau diploma t.o.v. het basisschooladvies in de G4-steden en de rest van Nederland van leerlingen die zijn gestart in schooljaar 2011/'12 en 2017/'18 (procenten)

Wanneer we per niveau van het basisschooladvies kijken hoeveel leerlingen geen diploma halen binnen zeven jaar, valt op dat dit het sterkst is toegenomen onder de groep leerlingen met een advies voor havo en vwo (O&S, 2025d). We vergelijken hiervoor de leerlingen die in schooljaar 2011/'12 en in schooljaar 2017/'18 op een Amsterdamse middelbare school zijn gestart. Onder leerlingen met een havo-advies is het aandeel dat binnen 7 jaar geen diploma haalt, gestegen van 20 naar 24 procent. Onder leerlingen met een vwo-advies steeg het van 14 naar 17 procent. Ook onder leerlingen met een advies voor vmbo-g/t/havo en havo/vwo is het aandeel dat geen diploma haalt binnen 7 jaar licht gestegen. Onder leerlingen met een advies voor vmbo-b/k en vmbo-k daalde het juist. Desondanks halen relatief veel leerlingen met een advies voor vmbo-b of vmbo-b/k halen binnen 7 jaar geen diploma. Dit komt doordat een groot deel van hen zonder diploma verder gaat op het mbo en daar een diploma haalt.

Het aandeel leerlingen dat een lager diploma haalt dan het basisschooladvies, is afgenomen. Deze daling is het sterkst onder leerlingen met een advies voor vmbo-k en vmbo-g/t. Leerlingen met een advies voor vmbo-k halen vaker een diploma op het niveau van het schooladvies. Leerlingen met een vmbo-g/t-advies halen daarnaast ook vaker een diploma op een hoger niveau.

Figuur 2.16 Niveau diploma t.o.v. het basisschooladvies van Amsterdamse leerlingen die zijn gestart in schooljaar 2011/'12 en 2017/'18 (procenten)

bron: CBS, bewerking O&S

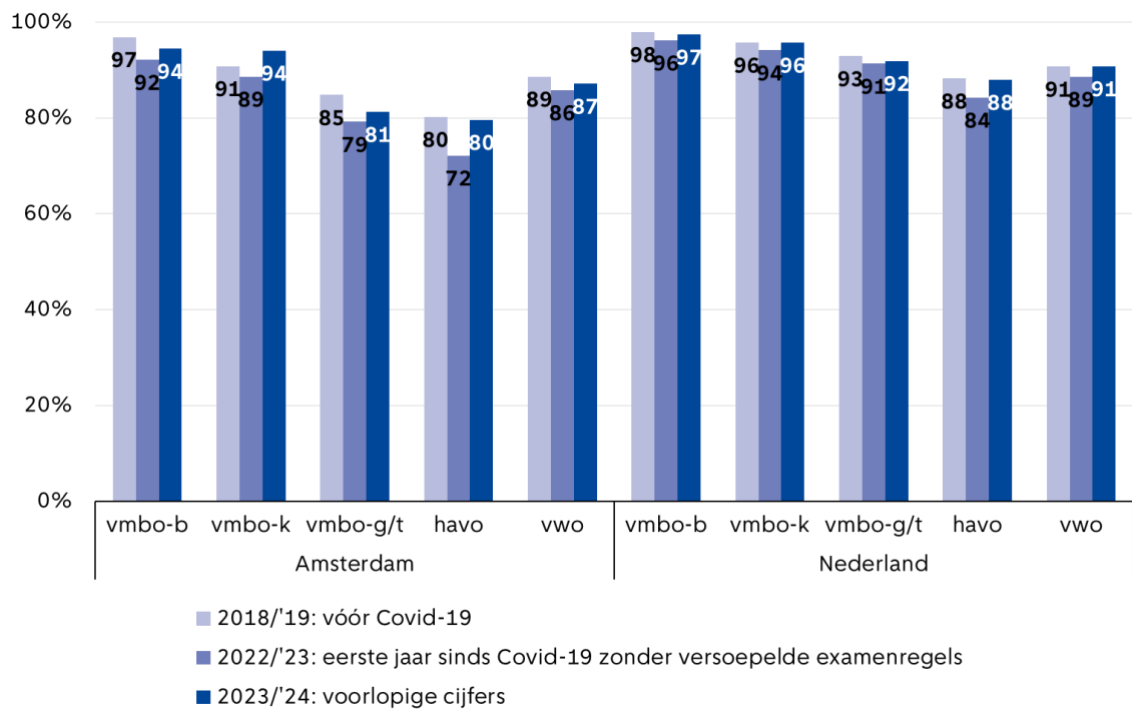
2.4.4 Minder leerlingen slagen dan landelijk, verschil het grootst in vmbo-g/t en havo

In schooljaar 2023/'24 waren de slagingspercentages in Amsterdam het hoogst in het vmbo-b en vmbo-k (beide 94 procent). Ze waren het laagst op de havo (80 procent). In vergelijking met heel Nederland liggen de slagingspercentages in Amsterdam lager op alle niveaus. Het verschil in het aandeel geslaagden in Amsterdam en landelijk is het grootst in vmbo-g/t en havo: respectievelijk 81 procent geslaagd en 92 procent. Voor de havo was het 80 procent geslaagd (Amsterdam) en 88 procent (landelijk).

Het aandeel geslaagden in vmbo-g/t en op de havo daalt in Amsterdam al een aantal jaren, landelijk zien we deze ontwikkeling niet terug (O&S, 2025d). In Den Haag en Rotterdam komen de slagingspercentages meer overeen met het landelijk gemiddelde. In Utrecht slagen relatief minder vmbo-b, vmbo-k en vmbo-g/t leerlingen dan landelijk.

In schooljaar 2022/'23 legden eindexamenkandidaten voor het eerst sinds 3 jaar weer een regulier eindexamen af. In de 3 jaren daarvoor (schooljaar 2019/'20, 2020/'21 en 2021/'22) golden soepelere regels vanwege de coronapandemie. Een voorbeeld was de duimregeling waardoor een leerling een extra onvoldoende mocht halen. Een ander voorbeeld was de mogelijkheid tot een extra herkansing. De slagingspercentages waren in 2022/'23 beduidend lager dan vóór de pandemie. De daling was op de niveaus vmbo-b, vmbo-g/t en havo sterker dan gemiddeld in Nederland. In het schooljaar daarna, in 2023/'24, namen de slagingspercentages in Amsterdam weer toe. Het slagingspercentage voor vmbo-k lag zelfs hoger ten opzichte van vóór de pandemie. Desondanks blijft het aandeel geslaagde leerlingen in Amsterdam lager dan gemiddeld in Nederland.

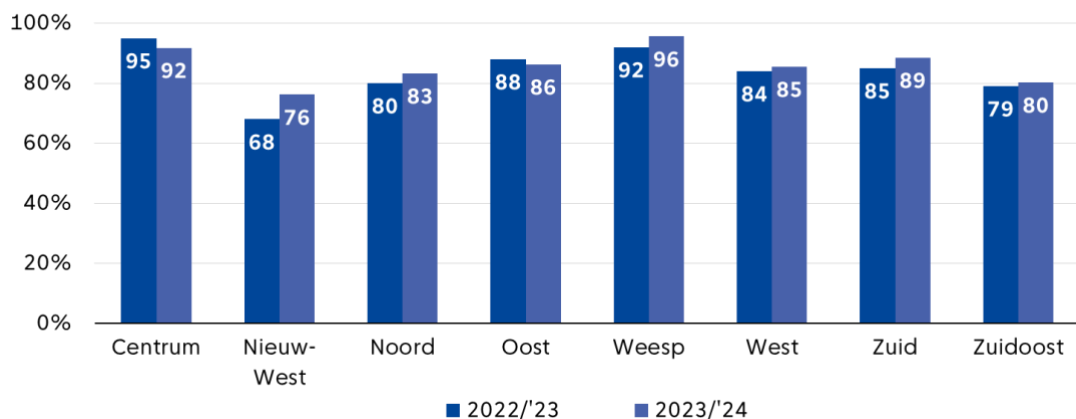
Figuur 2.17 Slagingspercentages eindexamenkandidaten per onderwijsniveau, Amsterdam (wonend) en Nederland schooljaar 2018/'19, 2022/'23 en 2023/'24

bron: CBS Statline, bewerking O&S

Als we de slagingspercentages per schoolstadsdeel vergelijken, dan zien we dat in 2023/'24 de meeste leerlingen slaagden in Weesp (96 procent) en Centrum (92 procent). Het slagingspercentage ligt het laagst in Nieuw-West (76 procent) en Zuidoost (80 procent). In bijna alle stadsdelen is het slagingspercentage in 2023/'24 gestegen ten opzichte van het jaar ervoor, behalve in Centrum en Oost.

Figuur 2.18 Slagingspercentages eindexamenkandidaten per schoolstadsdeel, schooljaar 2022/'23 en 2023/'24

bron: DUO, bewerking O&S

2.4.5 Basisschooladvies, zittenblijven en opleidingsniveau ouders hebben effect op slagingskansen

Zoals we in de vorige paragraaf hebben kunnen zien zijn de slagingspercentages in Amsterdam dus lager dan gemiddeld in Nederland. Het verschil is het grootst onder vmbo-g/t en havoleerlingen. Om dit te kunnen duiden, hebben we onderzocht of dit samenhangt met bepaalde kenmerken van Amsterdamse leerlingen en hun schoolloopbaan.

De methode om het effect van bepaalde kenmerken op de schoolloopbaan te onderzoeken

We hebben met een logistische regressieanalyse gekeken wat het effect is van 3 variabelen op de kans op zakken voor het eindexamen: het basisschooladvies, eerder blijven zitten en het stapelen van diploma's. Daarnaast is gecontroleerd voor het opleidingsniveau van ouders en geslacht. Er zijn 2 aparte modellen geanalyseerd voor:

- Amsterdamse vmbo-g/t en havo-eindexamenkandidaten
- Nederlandse vmbo-g/t en havo-eindexamenkandidaten

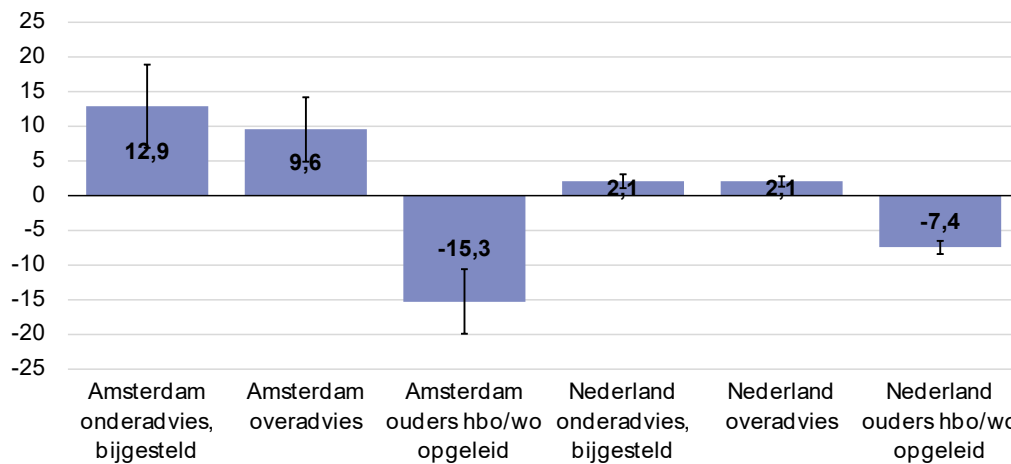
We hebben de effectgroottes tussen het Amsterdamse en het Nederlandse model met elkaar vergeleken. De analyses betreffen alle eindexamenkandidaten uit schooljaar 2022/'23 en 2023/'24. De examenjaren met soepeler examenregels vanwege de Covid-19-pandemie (2019/'20 tot en met 2021/'22) zijn uit de analyse gelaten. Bij de resultaten moet worden opgemerkt dat slechts een beperkt aantal indicatoren van de schoolloopbaan in beeld zijn gebracht. Factoren die nu niet zijn meegenomen kunnen ook een rol spelen, net als factoren die samenhangen met schoolkenmerken, zoals de onderwijskwaliteit en het personeelsverloop.

Vmbo-g/t

Amsterdamse eindexamenkandidaten vmbo-g/t die in groep 8 een (naar boven) bijgesteld advies of een overadvies kregen, hebben een grotere kans om te zakken dan kandidaten van wie het basisschooladvies niet is veranderd (zie paragraaf 5.1 voor een uitgebreide uitleg over de totstandkoming van het basisschooladvies in groep 8). In de rest van Nederland geldt dit ook, maar lijkt het effect aanmerkelijk kleiner dan in Amsterdam. Daarnaast hebben zittenblijvers zowel onder Amsterdamse als onder Nederlandse eindexamenkandidaten vmbo-g/t een grotere kans om te zakken. Dit effect is ongeveer even groot in Amsterdam als in de rest van Nederland.

Er is in de modellen ook gekeken of er effect was van geslacht en opleidingsniveau van ouders. Hieruit blijkt dat leerlingen met hbo/wo-opgeleide ouders een kleinere kans hebben om te zakken dan leerlingen met basisopgeleide ouders. Het effect van het ouderlijk opleidingsniveau is voor Amsterdamse leerlingen groter dan voor leerlingen in de rest van Nederland.

Figuur 2.19 Gemiddelde marginale effecten* van een bijgesteld advies en overadvies (t.o.v. een gelijk advies) en hbo/wo-opgeleide ouders (t.o.v. basisopgeleide ouders) op de kans voor vmbo-g/t eindexamenkandidaten om niet te slagen, eindexamenjaren 2022/'23 en 2023/'24

* statistisch significant ($p < 0.05$)

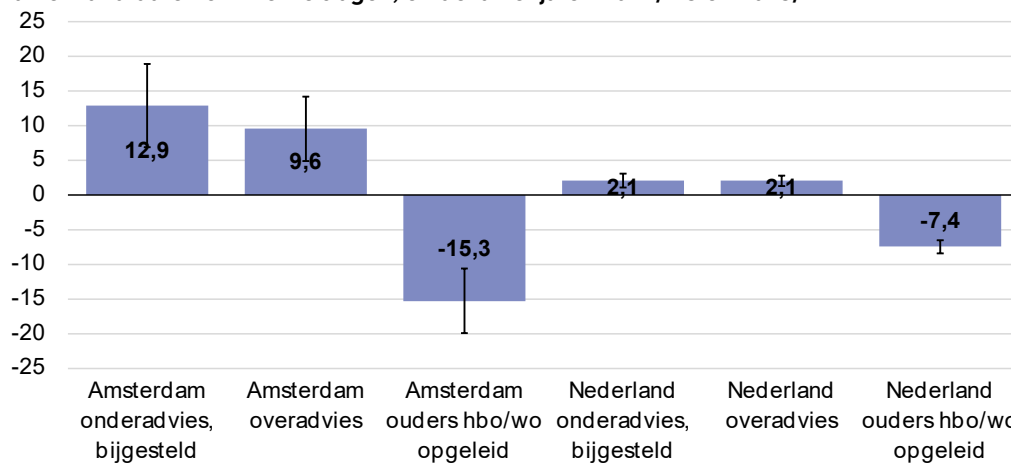
bron: CBS, bewerking O&S

Havo

Onder Amsterdamse havo-eindexamenkandidaten zien we ook dat de leerlingen die in groep 8 een bijgesteld advies of een overadvies kregen, een grotere kans hebben om te zakken. Landelijk geldt een vergelijkbaar effect. Dit is dus anders dan in het vmbo-g/t, waar het effect van de veranderde adviezen in Amsterdam groter is dan landelijk.

Daarnaast zien we ook op de havo een effect van het opleidingsniveau van ouders. Havo leerlingen met hbo/wo-opgeleide ouders hebben een minder grote kans om te zakken dan leerlingen met basisopgeleide ouders. Ook dit effect is vergelijkbaar met de rest van Nederland. Blijven zitten of het stapelen van diploma's heeft in Amsterdam geen significant effect op de slagingspercentages op de havo, in de rest van Nederland wel. Dit kan ook te maken hebben met de kleinere leerlingpopulatie in het Amsterdamse model, waardoor het minder statistische kracht heeft. De volledige regressieanalyses zijn terug te vinden in de bijlage Data en Methoden.

Figuur 2.20 Gemiddelde marginale effecten* van een bijgesteld advies en overadvies (t.o.v. een gelijk advies) en hbo/wo-opgeleide ouders (t.o.v. basisopgeleide ouders) op de kans voor havo-eindexamenkandidaten om niet te slagen, eindexamenjaren 2022/'23 en 2023/'24

* statistisch significant ($p < 0.05$)

bron: CBS, bewerking O&S

3 Personeelstekort

Het lerarentekort in Amsterdam nam af in alle onderwijssoorten in de afgelopen 2 jaar. De tekorten zijn wel ongelijk verdeeld over de scholen in de stad. In het Amsterdamse po is het tekort lager dan in de vier andere grote steden. Alleen in Utrecht is het nog lager. In Amsterdam is het nog wel hoger dan gemiddeld in Nederland. En in het sbo is het tekort in Amsterdam nog relatief hoog. Een factor die mogelijk bijdraagt aan de daling van het tekort in het po is de daling van het aantal leerlingen, waardoor scholen minder leraren nodig hebben. Een andere factor die een mogelijke rol heeft gespeeld is de inzet vanuit de Amsterdamse Lerarenagenda. De verwachting is echter dat het lerarentekort in het basisonderwijs over een paar jaar weer toeneemt, mede doordat het leerlingenaantal weer gaat toenemen en doordat meer leraren met pensioen gaan.

In het voortgezet onderwijs is het lerarentekort gedaald tot op hetzelfde niveau als het Nederlandse gemiddelde. De tekorten zijn wel ongelijk verdeeld over de vakken. Ze zijn het grootst voor de vakken Nederlands, Wiskunde en Engels.

Van de leraren die uitstromen uit het Amsterdamse onderwijs gaat een groot deel werken in een onderwijsfunctie buiten de stad. Belangrijke redenen hiervoor zijn de woningmarkt, de reisafstand tussen huis en school en de reiskosten. Voor leraren die het onderwijs helemaal verlaten, spelen de volgende factoren een rol: werkdruk, gebrek aan uitdaging en afwisseling, gebrek aan flexibiliteit en de schooldirectie. Extra hulp in de klas kan bijdragen aan het verminderen van de werkdruk. Er is wel steeds meer onderwijsondersteunend personeel gekomen in het Amsterdamse onderwijs in de afgelopen jaren.

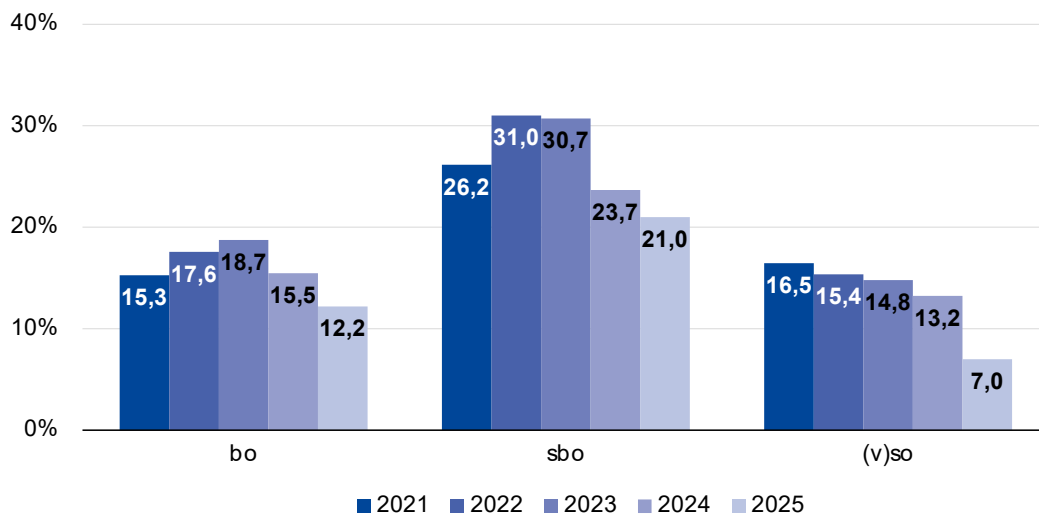
3.1 Het lerarentekort daalt in Amsterdam

Het lerarentekort in het Amsterdamse onderwijs nam voor het tweede jaar op rij af in alle onderwijssoorten. Om het aan te pakken, stelden verschillende partijen in het po en vo de Amsterdamse Lerarenagenda 2023-2027 samen (Gemeente Amsterdam et al, 2023). Deze agenda omvat actielijnen gericht op: het verhogen van de lerareninstroom en het behoud van onderwijsprofessionals, sterke schoolleiders, het omgaan met langdurige tekorten en extra voorzieningen voor het Amsterdamse onderwijs (Gemeente Amsterdam, 2025).

Primair onderwijs (incl. vso)

Uit cijfers van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap blijkt dat voor het tweede jaar op rij het lerarentekort in het Amsterdamse basisonderwijs is afgenomen, van 15,5 procent in 2024 naar 12,2 procent in 2025 (Centerdata, 2025). Ook in het sbo is een daling te zien, maar hier blijft het tekort onverminderd hoog. Het ging van 23,7 procent naar 21 procent. In het Amsterdamse (v)so is eveneens een daling te zien van 13,2 procent naar 7 procent. Aan het onderzoek van het ministerie namen 98 procent van het totaal aantal scholenvestigingen in Amsterdam deel (waar 99 procent van de leerlingen naartoe gaat). De verwachting is dat het lerarentekort in het primair onderwijs vanaf 2029 weer gaat toenemen (ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, z.d.).

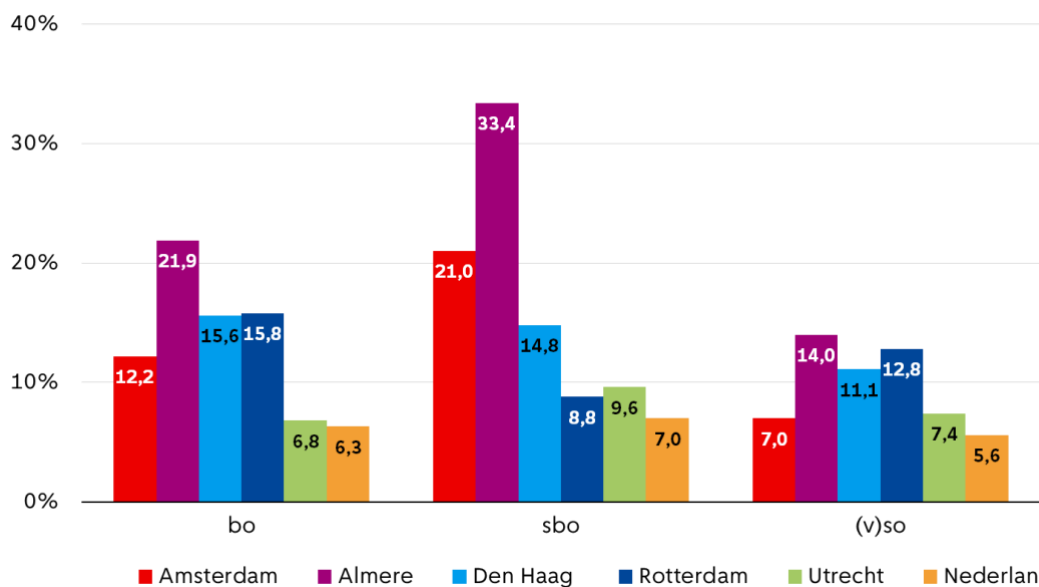
Figuur 3.1 Lerarentekort Amsterdam naar onderwijssoort, peildatum 1 oktober 2021-2025 (procenten)

bron: Centerdata, bewerking O&S

Het lerarentekort in het Amsterdamse po is hoger dan in de rest van Nederland. In vergelijking met de andere 4 grote steden valt op dat het Amsterdamse lerarentekort in het basisonderwijs lager is (12,2 procent) dan in Rotterdam (15,8 procent). In eerdere jaren was het hoger of gelijk. Het tekort in Almere en Den Haag is hoger dan in Amsterdam, in Utrecht is het juist lager. In het sbo valt op dat het tekort in Amsterdam (21 procent) en Almere (33,4 procent) hoger is dan in de rest van Nederland (7 procent) en in de andere grote steden. Het (v)so kent in Amsterdam een lerarentekort van 7 procent. Ook dit is hoger dan landelijk (5,6 procent), maar lager dan in de andere grote steden.

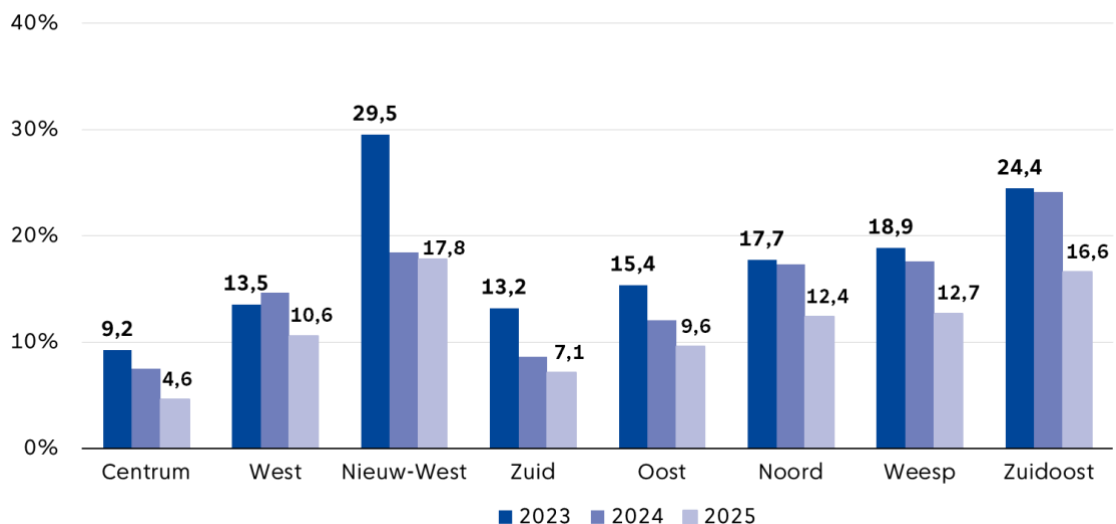
Figuur 3.2 Lerarentekort naar onderwijssoort voor de G5-steden en Nederland, peildatum 1 oktober 2025 (procenten)

bron: Centerdata, bewerking O&S

Het lerarentekort is niet gelijk verdeeld over de Amsterdamse stadsdelen. In het reguliere basisonderwijs is het op 1 oktober 2025 het grootst in Nieuw-West (17,8 procent), gevolgd door Zuidoost (16,6 procent), Weesp (12,7 procent) en Noord (12,4 procent). Het lerarentekort is het kleinst in Centrum (4,6 procent) en Zuid (7,1 procent). Ten opzichte van een jaar eerder nam het lerarentekort in alle stadsdelen iets af. De grootste daling zagen we in Zuidoost.

Figuur 3.3 Lerarentekort regulier basisonderwijs per stadsdeel, peildatum 1 oktober 2023-2025 (procenten)

bron: Centerdata, bewerking O&S

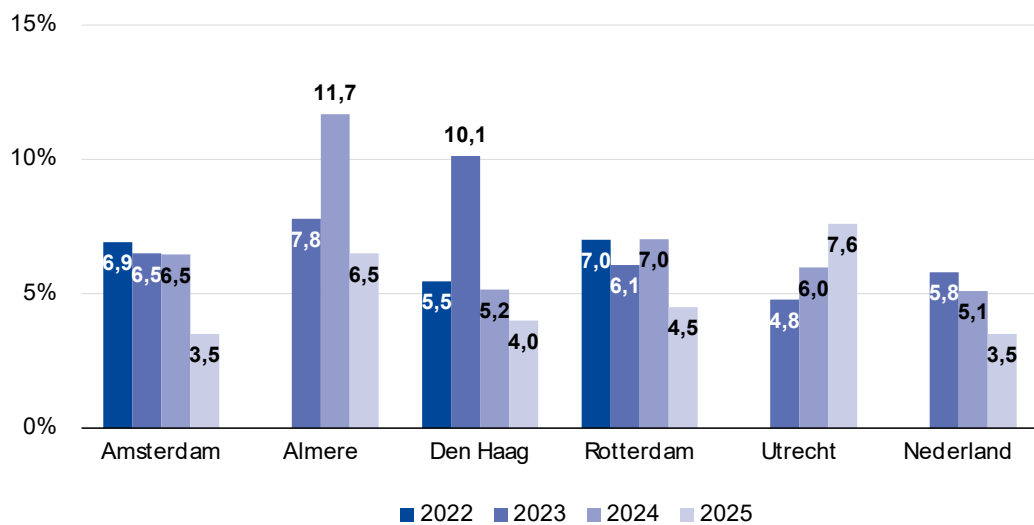
Elk jaar krijgt elke school in het basisonderwijs een schoolweging (Inspectie van het Onderwijs, z.d.3). Scholen met een hoog gewicht hebben een groter aandeel leerlingen met een risico op onderwijsachterstand. Op scholen met een (zeer) hoog schoolgewicht is het lerarentekort hoger dan op scholen met een (zeer) laag of gemiddeld schoolgewicht. Wel zien we een daling van het lerarentekort bij scholen met een zeer hoog schoolgewicht: van 15,4 procent naar 11,6 procent.

Voortgezet onderwijs

Het lerarentekort in het Amsterdamse voortgezet onderwijs is, net als in het po, gedaald. Hier ging het van 6,5 procent in 2024 naar 3,5 procent in 2025, zo blijkt uit de cijfers van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (Centerdata, 2025b). Aan het onderzoek deden 52 Amsterdamse middelbare scholen mee (61 procent van het totaal aantal scholen, waar 66 procent van de leerlingen heen gaat). De verwachting is dat het lerarentekort in het voortgezet onderwijs vanaf 2026 weer toeneemt (ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, z.d.).

Het lerarentekort in het Amsterdamse vo is daarmee gelijk aan dat van het gemiddelde in Nederland. In vergelijking met de andere 4 grote steden in Nederland is het tekort in Amsterdams het laagst. Met name in Utrecht en Almere is het een stuk hoger.

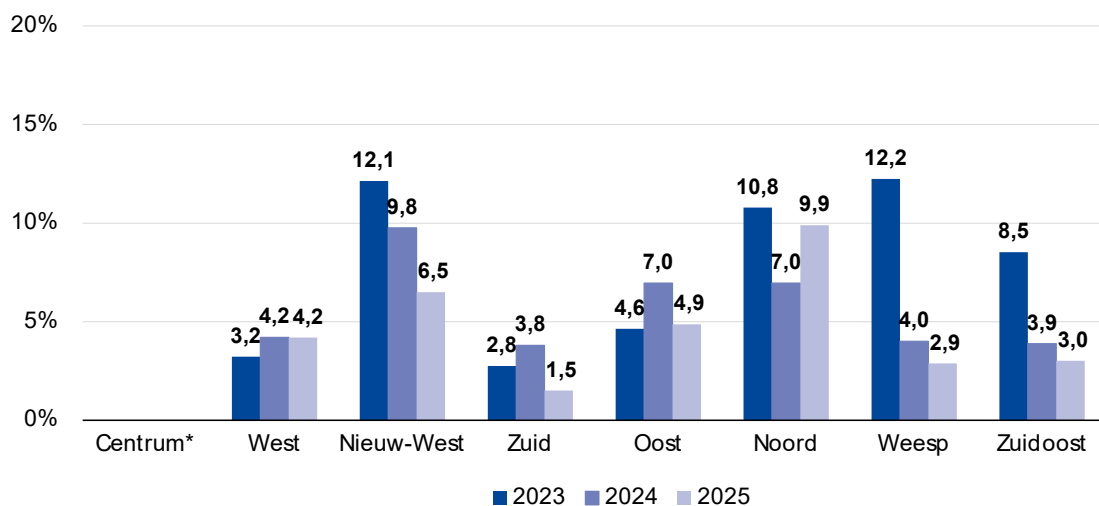
Figuur 3.4 Lerarentekort voortgezet onderwijs voor de G5-steden en Nederland, peildatum 1 oktober 2025 (procenten)

bron: Centerdata, bewerking O&S

In het voortgezet onderwijs is op 1 oktober 2025 het lerarentekort het grootst in stadsdeel Noord (9,9 procent), gevolgd door Nieuw-West (6,5 procent). Het is het kleinst in Zuid (1,5 procent) en Weesp (2,9 procent). Ten opzichte van een jaar eerder nam alleen in Noord het tekort toe, in West bleef het gelijk en in de andere stadsdelen nam het af.

Figuur 3.5 Lerarentekort voortgezet onderwijs per stadsdeel, peildatum 1 oktober 2023-2025 (procenten) *Geen data omdat er 1 school in het stadsdeel heeft deelgenomen aan de tekortmeting

bron: Centerdata, bewerking O&S

In het voortgezet onderwijs zijn de tekorten ongelijk verdeeld over de vakken. In het vmbo, havo en vwo is het grootste gebrek aan leraren in de vakken Nederlands (14 fte), wiskunde (10 fte) en Engels (6 fte).

3.2 Een derde van de leraren die uitstromen gaat buiten Amsterdam werken

Basisonderwijs

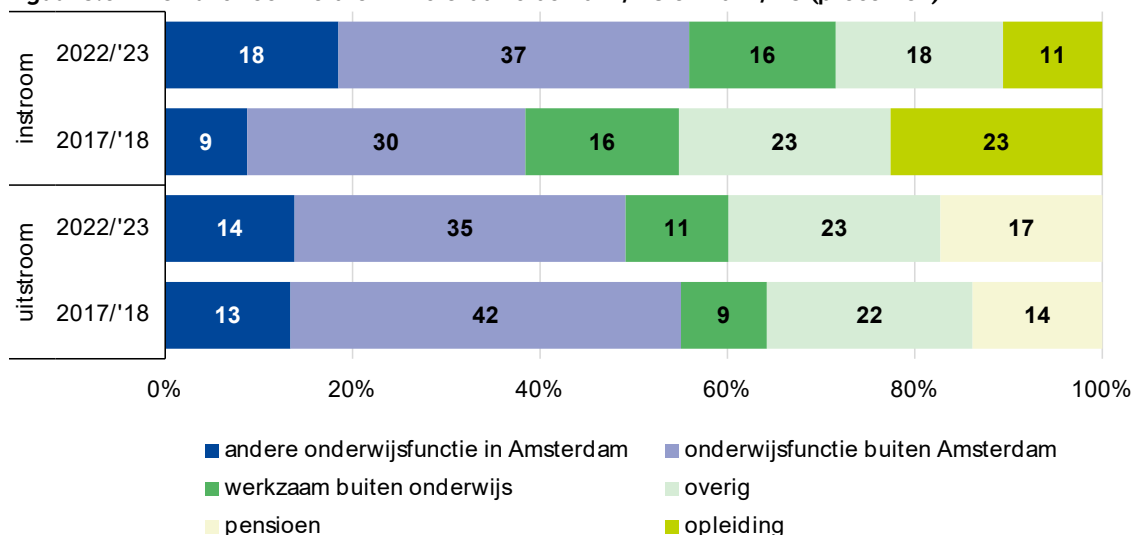
Als we naar de in- en uitstroom van Amsterdamse leraren willen kijken, dan kan dit met de data tot en met schooljaar 2022/'23. In schooljaar 2022/'23 werkten op basisscholen in Amsterdam 4.475 leraren, 315 schoolleiders en 1.655 personen met een onderwijsondersteunende functie. Onder het onderwijsondersteunend personeel vallen medewerkers die geen lesgevende taken hebben, zoals onderwijsassistenten, intern begeleiders en ondersteuningscoördinatoren. De aantallen zijn bij benadering doordat we van enkele schoolvestigingen geen data hebben.

In schooljaar 2022/'23 was van de leraren 86 procent al langer werkzaam in het Amsterdamse basisonderwijs. 14 procent (635 leraren) is tussen 2021/'22 en 2022/'23 nieuw ingestroomd. Eveneens 14 procent (635 leraren) is uitgestroomd. Hierdoor is het aantal leraren tussen schooljaar 2021/'22 en 2022/'23 stabiel gebleven.

Van de leraren die instroomden in 2022/'23 kwam 37 procent van een onderwijsfunctie buiten Amsterdam. Ook kwam 18 procent vanuit een andere onderwijsfunctie in de stad. Dit laatste aandeel is verdubbeld ten opzichte van 2017/'18. De groep die instroomt vanuit de opleiding is met de jaren juist afgenomen: van 23 procent (in 2017/'18) naar 11 procent (in 2022/'23).

Van de leraren die uitstroomden uit het Amsterdamse basisonderwijs in 2022/'23 ging 35 procent werken in een onderwijsfunctie buiten Amsterdam. In 2017/'18 gebeurde dit vaker (42 procent). Het aandeel leraren dat uitstroomt in verband met pensioen is over tijd toegenomen van 14 procent (in schooljaar 2017/'18) naar 17 procent (in 2022/'23).

Figuur 3.6 In- en uitstroom leraren Amsterdams bo 2017/'18 en 2022/'23 (procenten)

Bron CBS/SEO

Ruim de helft van de leraren die instroomden in schooljaar 2022/'23 was tussen de 25 en 44 jaar. Jongere instromers, tussen de 17 en 24 jaar zijn er steeds minder. Wel neemt het aandeel instromers van 55 jaar en ouder toe.

De helft van de leraren die uit het Amsterdamse onderwijs uitstroomde was ook tussen de 25 en 44 jaar. Het aandeel leraren van 65 jaar en ouder dat uitstroomt neemt toe over tijd van 6 procent (in 2017/'18) naar 14 procent (in 2022/'23). Daarnaast zien we dat een kwart van de leraren die al langer in het onderwijs werkt, 55 jaar of ouder is. Deze groep bereikt in de aankomende jaren de pensioenleeftijd en zal uitstromen uit het onderwijs.

Gespecialiseerd onderwijs

In schooljaar 2022/'23 waren er in het gespecialiseerd onderwijs (sbo, so, vso) 735 leraren, 74 schoolleiders en 670 personen met een onderwijsondersteunende functie werkzaam. Van de leraren was in schooljaar 2022/'23 83 procent al langer werkzaam in het Amsterdamse onderwijs, 16 procent (115 leraren) was nieuw ingestroomd. 14 procent (95 leraren) is uitgestroomd, een lager aantal dan in eerdere jaren. Hierdoor nam het aantal leraren tussen schooljaar 2021/'22 en 2022/'23 iets toe.

Van de leraren die nieuw instroomden in 2022/'23, kwam 35 procent van een andere onderwijsfunctie in Amsterdam en 30 procent van een onderwijsfunctie buiten de stad. Er stroomden dat jaar geen (minder dan 5) leraren in vanuit de opleiding. Het aandeel van deze instromers is voor het speciaal onderwijs over alle jaren laag. Van de leraren die tussen 2021/'22 en 2022/'23 uitstroomden, ging het grootste deel (31 procent) werken in een onderwijsfunctie buiten Amsterdam. Het aandeel leraren dat uitstroomt uit het gespecialiseerd onderwijs voor een andere onderwijsfunctie binnen Amsterdam, is toegenomen van 14 procent (in 2017/'18) naar 26 procent in (2022/'23).

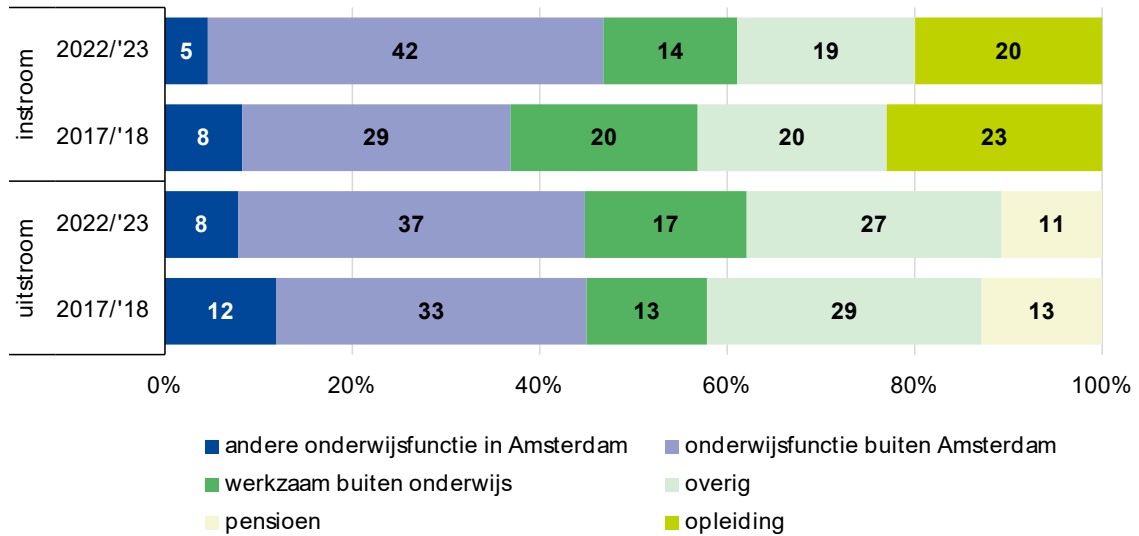
Voortgezet onderwijs

In schooljaar 2022/'23 werkten er op Amsterdamse middelbare scholen in totaal 4.365 leraren, 98 schoolleiders en 950 personen met een onderwijsondersteunende functie. In schooljaar 2022/'23 nam het aantal nieuwe leraren sterk toe in vergelijking met het jaar ervoor. Dat komt voor een groot deel doordat Weesp sinds maart 2022 onder de gemeente Amsterdam valt – al is de toename ook zichtbaar zonder de leraren in Weesp mee te rekenen. De verwachting is dat het aantal leerlingen in het Amsterdamse vo de aankomende jaren gaat afnemen (zie paragraaf 1.2). Van de leraren was (in schooljaar 2022/'23) 79 procent al langer werkzaam in het Amsterdamse onderwijs. 21 procent (915 leraren) van het onderwijsgevend personeel is tussen 2021/'22 en 2022/'23 nieuw ingestroomd en 15 procent (625 leraren) is uitgestroomd.

De verdeling op basis van geslacht in het vo is ongeveer gelijk: 55 procent is vrouw en 45 procent man. Dit verschilt aanzienlijk met de andere onderwijssoorten (bo en so) waar meer vrouwen voor de klas staan. De leraren in het voortgezet onderwijs zijn ook jonger dan die in de andere onderwijssoorten: 30 procent was onder de 35 jaar in schooljaar 2022/'23. Daarnaast is er een vrij grote groep die 55 jaar of ouder is (24 procent).

Van de leraren die in 2022/'23 instroomden in het voortgezet onderwijs kwam 42 procent van een onderwijsfunctie buiten Amsterdam. Een groot deel hiervan bestaat uit de leraren die werken in Weesp. Van de leraren die uitstroomden ging 37 procent werken in een onderwijsfunctie buiten Amsterdam. Daarnaast stroomde 11 procent van de leraren uit omdat ze met pensioen gingen. Dit aandeel is afgenomen over tijd. Het aandeel leraren dat uitstroomt vanwege een onderwijsfunctie buiten Amsterdam is juist toegenomen over tijd. Net als het aandeel leraren dat uitstroomt omdat ze stoppen met werken in het onderwijs.

Figuur 3.7 In- en uitstroom leraren Amsterdams vo 2017/'18 en 2022/'23 (procenten)

Bron CBS/SEO

Een derde van de leraren (34 procent) die instroomden in het Amsterdamse voortgezet onderwijs in schooljaar 2022/'23 was 45 jaar of ouder. Deze groep neemt over tijd iets toe (het was 27 procent in schooljaar 2017/'18). Het aandeel leraren van 65 jaar en ouder dat uitstroomt, neemt over tijd juist af naar 7 procent (een jaar eerder was dit 12 procent).

3.3 Verschillende factoren spelen een rol bij vertrek leraren

Onderzoek naar vertrek en behoud van leraren in het Amsterdamse (speciaal) basisonderwijs laat zien dat hier verschillende factoren een rol spelen. Ze hangen vaak met elkaar samen (O&S, 2024a).

Er zijn 4 factoren die een belangrijke rol spelen bij het vertrek van leraren: werkdruk, gebrek aan uitdaging en afwisseling, gebrek aan flexibiliteit en de rol van de directie. Daarnaast komen factoren naar voren die bijdragen aan het behoud van leraren in het onderwijs: plezier in werken met kinderen, relaties met en steun van collega's, inspraak op school en in de klas, en (ook hier) de rol van de directie. Verder zijn er enkele factoren die er specifiek voor zorgen dat leraren het Amsterdamse onderwijs verlaten: de krappe woningmarkt en de niet toereikende reiskostenvergoeding.

Factoren van belang bij vertrek uit het onderwijs

De hoge werkdruk is de belangrijkste reden voor leraren in het basisonderwijs om te stoppen. Ook huidige leraren vinden de werkdruk hoog, omdat zij continu 'aan moeten staan'. Er zijn weinig rustmomenten. Daarnaast is de hoeveelheid werk groot. Van invloed op de werkdruk zijn aspecten als: het klassenmanagement, gedragsproblemen van leerlingen, het lerarentekort, de beschikbaarheid van onderwijsondersteunend personeel, persoonlijke omstandigheden en taken naast het lesgeven.

Het gebrek aan uitdaging en afwisseling in het werk speelt ook een rol bij het vertrek uit het onderwijs. Leerkrachten in het sbo geven aan dat lesgeven een routine kan worden. De voormalige leerkrachten hadden behoefte aan iets nieuws en wilden zich verder ontwikkelen. Een diverse leerlingenpopulatie kan voor extra uitdaging en afwisseling zorgen.

Aan de andere kant kan een 'uitdagende' leerlingenpopulatie juist ook zorgen voor meer werkdruk.

Sommige voormalige leraren verlieten het onderwijs omdat ze vinden dat er te weinig flexibiliteit is. Zo staan de werktijden vast. Vaak beïnvloeden persoonlijke omstandigheden, zoals het hebben van jonge kinderen, die behoefte aan flexibiliteit. Zo geven sommige voormalige leraren aan dat ze niet genoeg tijd hadden om hun eigen kinderen naar school te brengen.

Factoren voor behoud van leraren

Door aandacht te besteden aan werkdruk, afwisseling en flexibiliteit kunnen scholen bijdragen aan het behoud van leraren. Ook zijn er factoren waar (voormalige) leraren vooral positief over zijn. Ze noemen goede relaties met collega's die het werkplezier vergroten. Goede samenwerking met collega's is belangrijk, ook om steun aan elkaar te hebben en niet het gevoel te hebben er alleen voor te staan. Wel zet het lerarentekort de samenwerking met collega's onder druk, omdat er veel wisselingen zijn van collega's. Dat maakt het lastiger om een fijn en stabiel team neer te zetten. Plezier in het werken met kinderen zorgt ook voor werkgeluk. Dit geldt voor zowel de huidige als voor de voormalig leerkrachten. Tot slot is het belangrijk dat leraren inspraak hebben op wat er op school en in de klas gebeurt. Leraren vinden het fijn hun mening te geven over de stand van zaken op school en dat daarnaar wordt geluisterd.

Rol voor de directie

De rol van de directie is belangrijk bij verschillende factoren die bijdragen aan het vertrek én het behoud van leraren. De directie kan bijdragen aan het behoud van leraren als die een positieve houding heeft, hulp biedt bij problemen, het team meeneemt bij keuzes, vertrouwen geeft en waardering uitspreekt. Daarnaast is het voor leraren belangrijk dat de directie een heldere visie op het onderwijs heeft. Ook de ervaren kwaliteit van het leiderschap is voor leraren belangrijk. Een autoritaire houding wordt over het algemeen niet gewaardeerd, maar een directie die alle verantwoordelijkheid bij de leraar legt, evenmin. Tot slot helpen veel wisselingen in de leiding niet bij het opbouwen van een band.

Vertrek uit het Amsterdamse onderwijs

Geïnterviewde leraren die zijn vertrokken uit het Amsterdamse onderwijs en nu elders werkzaam zijn als leraar, waren veelal tevreden met hun baan in Amsterdam. Voor deze groep waren de belangrijkste redenen om weg te gaan uit Amsterdam: de krappe woningmarkt, de reiskosten en de reisafstand. Het was voor deze leraren lastig om een (ander) huis te vinden in de stad. De reisafstand en de reiskosten werden hoger, waardoor veel leraren na verloop van tijd toch voor een werkplek dichterbij huis kozen.

4 Integrale aanpak onderwijs, jeugd, veiligheid, welzijn en armoede

Het aandeel leerlingen in het sbo en in het vso is in Amsterdam lager dan in de rest van Nederland. In het so heeft Amsterdam ongeveer net zo veel leerlingen als het landelijk gemiddelde. Tegelijk daalt recentelijk de nieuwe instroom. Ook stromen er steeds meer leerlingen door naar het regulier voortgezet onderwijs na het afronden van het speciaal (basis)onderwijs. Verder daalt het aantal leerlingen in cluster 4 van het Amsterdamse vso, tegen de landelijke trend in. Deze ontwikkelingen passen bij de inzet van scholen om inclusief onderwijs vorm te geven. Toch is het aandeel leerlingen in het Amsterdamse sbo en so vrij stabiel. Het duurt namelijk even voordat een daling in de nieuwe instroom terug te zien is in de totale omvang van het gespecialiseerd onderwijs. Er is een wachtlijst in het so, dus een daling in de verwijzingen zal in eerste instantie leiden tot een minder lange wachtlijst. Zorgelijk is wel de ruime verdubbeling in 4 jaar tijd van het aantal bij Leerplicht gemelde thuiszittende leerlingen in het po en vo en het stijgende aantal kinderen met een leerplichtvrijstelling.

Terwijl een steeds groter deel van de Amsterdamse kinderen hbo/wo-opgeleide ouders heeft en het gemiddeld besteedbaar huishoudinkomen hier elk jaar stijgt, is er ook een groep kinderen die opgroeit in armoede. In 2023 waren er zo'n 23.000 Amsterdamse kinderen in minimahuishoudens. Zij wonen met name in Noord, Nieuw-West en Zuidoost.

Verder staat het welzijn van Amsterdamse meiden blijvend onder druk. Zij rapporteren vaker dan jongens psychische klachten, hebben vaker stress door school of huiswerk, ervaren vaker problematisch gebruik van sociale media, rapporteren meer genotmiddelengebruik en sporten minder.

4.1 Leerlingen in het gespecialiseerd onderwijs

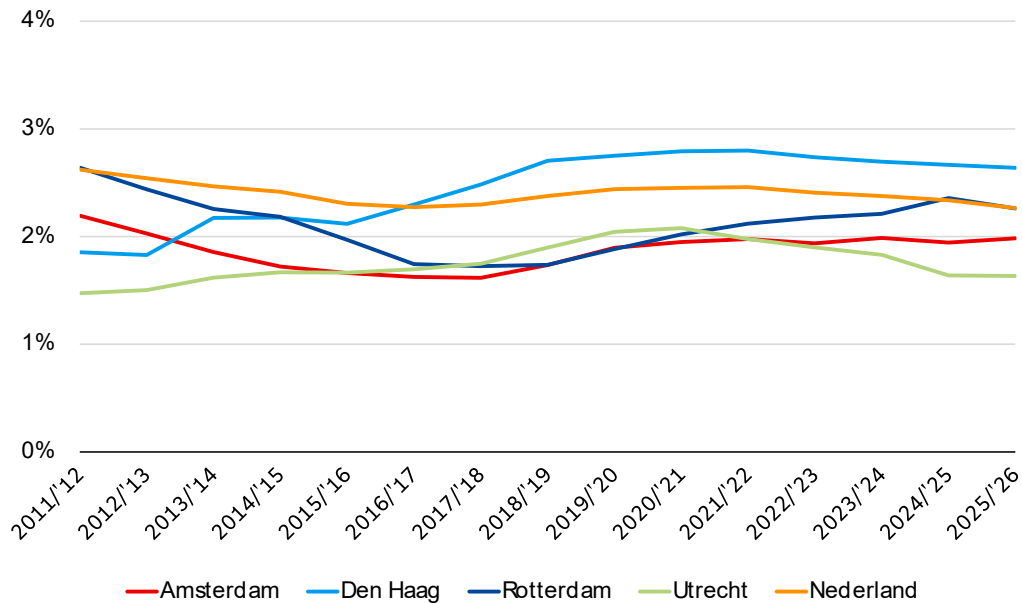
De Wet passend onderwijs uit 2014 had als doel om het gespecialiseerd onderwijs langzaam af te bouwen. De realiteit is echter weerbarstig: het aantal leerlingen dat naar het gespecialiseerd onderwijs gaat is landelijk gezien weer gelijk aan dat van 10 jaar geleden. Dit staat haaks op het – inmiddels aangescherpte – streven van de overheid om in 2035 de meeste scholen inclusief onderwijs te laten aanbieden. 'Inclusief' wil zeggen dat alle kinderen, ongeacht hun ondersteuningsbehoefte, samen naar een school in de buurt gaan.

4.1.1 2 procent van de po-leerlingen zit op een sbo-school en 2,9 procent op een so-school

In schooljaar 2025/'26 volgen ongeveer 1.200 leerlingen onderwijs op een van de sbo-scholen in Amsterdam. Hierin worden ook leerlingen meegenomen die voor een Amsterdamse school kiezen, maar buiten de regio wonen. Dit is 2 procent van alle leerlingen in het po en lager dan het landelijke niveau (2,3 procent). Ook is het lager dan in Den Haag (2,6 procent) en Rotterdam (2,3 procent), maar hoger dan in Utrecht (1,6 procent). Het aandeel leerlingen in het Amsterdamse sbo daalde in eerdere jaren, steeg vervolgens iets,

maar is sinds schooljaar 2019/'20 gestabiliseerd rond de 2 procent. In de andere grote steden zoals in Den Haag en in Rotterdam en gemiddeld in Nederland is er ook een stabilisering te zien. De uitzondering is Utrecht: hier is sprake van een daling.

Figuur 4.1 Leerlingen in het speciaal basisonderwijs naar schoolregio, 2011/'12-2025/'26 (procenten)

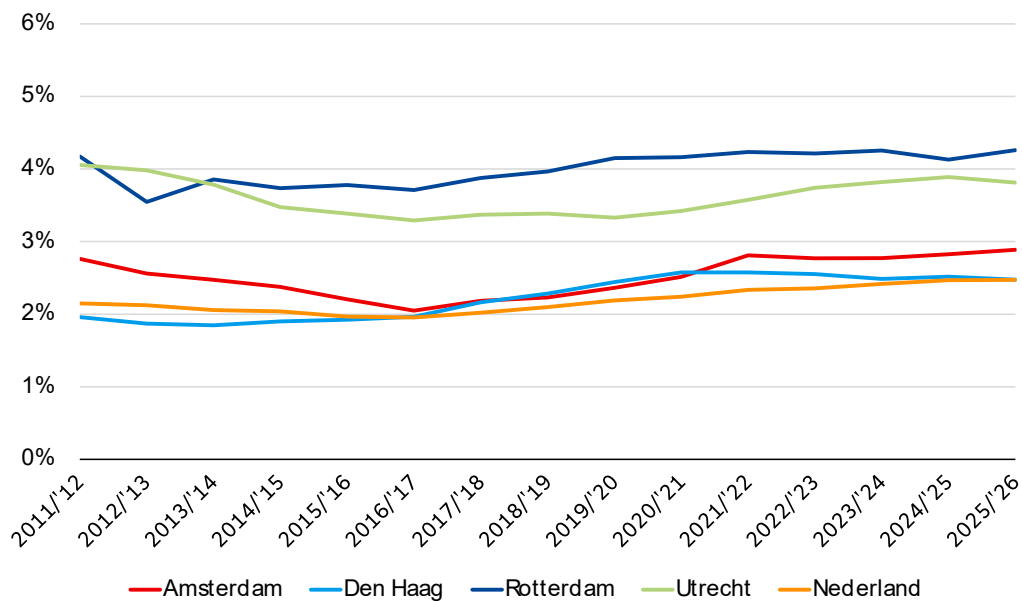

bron: DUO, bewerking O&S

In schooljaar 2025/'26 volgen 1.800 leerlingen onderwijs in Amsterdam op een so-school (zonder de leerlingen in het vso). Hierin worden ook leerlingen meegenomen die voor een Amsterdamse school kiezen, maar buiten de regio wonen. Dit is 2,9 procent van alle leerlingen in het Amsterdamse po. Het percentage is hoger dan landelijk (2,5 procent). Ook is dit aandeel hoger dan in Den Haag (2,5 procent), maar lager dan in Rotterdam (4,3 procent) en Utrecht (3,8 procent).

Net als in het sbo zien we dat het aandeel leerlingen in het Amsterdamse so na een periode van daling weer steeg, om vervolgens sinds 2021/'22 te stabiliseren. In Rotterdam en in Den Haag zien we een stabiel aandeel leerlingen sinds schooljaar 2019/'20, en in Utrecht sinds schooljaar 2022/'23. Ook in Nederland als geheel is het aandeel leerlingen in deze onderwijssoort stabiel sinds schooljaar 2022/'23.

Figuur 4.2 Leerlingen in het speciaal onderwijs (exclusief vso) naar schoolregio, 2011/'12-2025/'26 (procenten)

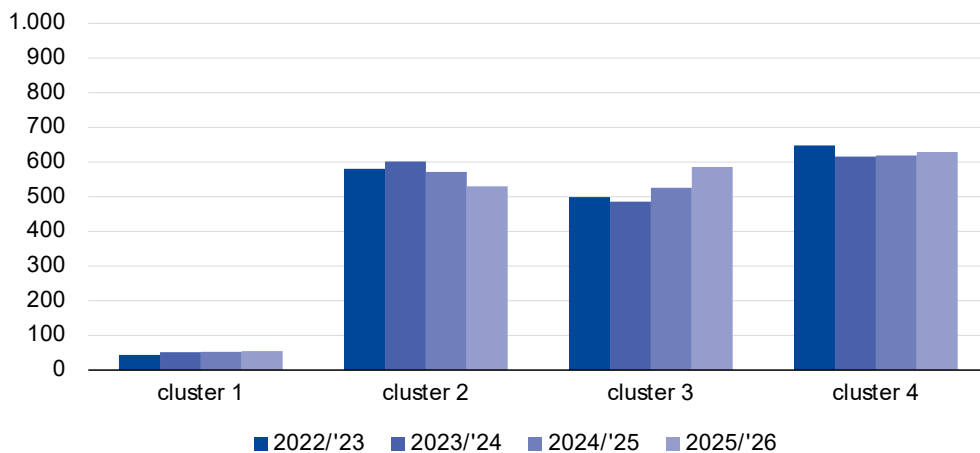

bron: DUO, bewerking O&S

Als we de ontwikkeling in de laatste 4 jaar in het so (exclusief vso) bekijken per cluster, dan zien we dat het aantal leerlingen in cluster 1 stabiel is en in cluster 2 iets daalt. Het eerste cluster is voor kinderen met een visuele handicap, het tweede voor dove of slechthorende kinderen of leerlingen met een taal-spraakontwikkelingsstoornis. Daarnaast zien we een lichte toename van het aantal leerlingen in cluster 3 (voor kinderen met een lichamelijke- en/of verstandelijke beperking en langdurig zieke kinderen). Een mogelijke verklaring hiervoor is dat sinds 2024 steeds meer kinderen uit de gehandicaptenzorg worden ingeschreven op scholen. Voorheen hadden deze kinderen geen toegang tot onderwijs. Kinderen in zorgonderwijsgroepen en onderwijszorggroepen staan ingeschreven bij het so cluster 3 (zie paragraaf 4.1.5). Het aantal leerlingen in cluster 4 (voor kinderen met psychische stoornissen of gedragsproblemen) is stabiel.

Doordat de verschillende clusters binnen het so specifieke doelgroepen bedienen, hebben deze scholen ook een regiofunctie. Zo ligt het aandeel leerlingen uit Amsterdam en Diemen per cluster tussen de 79 en 86 procent. We nemen leerlingen uit Amsterdam én Diemen samen, omdat de samenwerkingsverbanden po en vo zich voor kinderen uit beide gemeenten inspannen om passend onderwijs mogelijk te maken. De overige plekken worden gevuld door leerlingen van buiten deze 2 gemeenten. Bij cluster 4 zien we een toename van het aandeel leerlingen uit Amsterdam en Diemen op de scholen en dus steeds minder leerlingen van buiten.

Figuur 4.3 Leerlingen per cluster in Amsterdamse so-scholen, 2022/'23-2025/'26 (aantallen)

bron: DUO, bewerking O&S

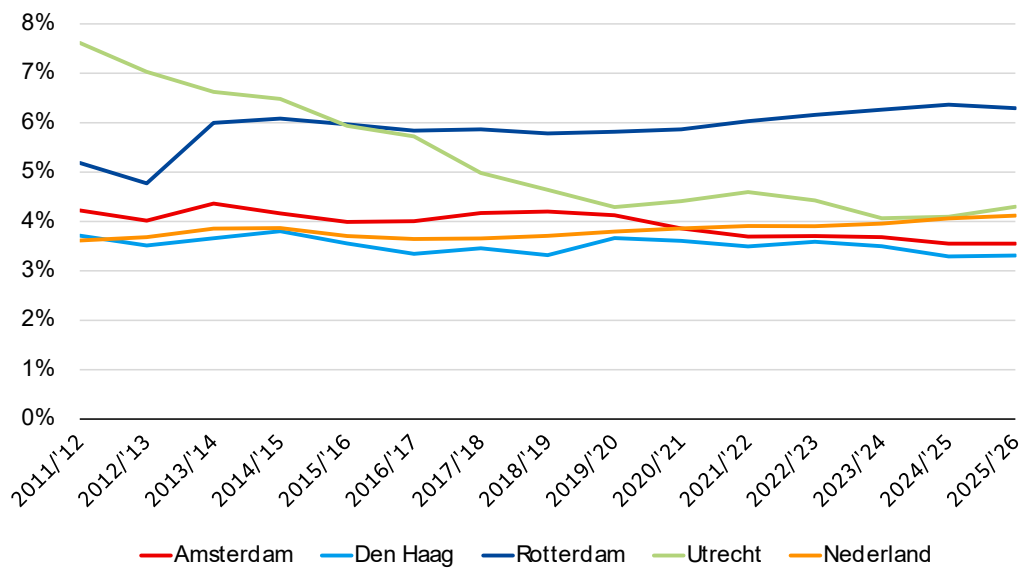
Voor cluster 3 en cluster 4 is er in het so sprake van een wachtlijst, waardoor kinderen niet meteen geplaatst kunnen worden. Deze wachtlijst was rond schooljaar 2021/'22 sterk gestegen, mogelijk door de na-effecten van de coronaperiode. Daarna is de wachtlijst licht afgenomen. In januari 2026 waren er 56 leerlingen die wachtten op een plek in cluster 3 en 116 leerlingen op een plek in cluster 4.

4.1.2 3,6 procent van de vo-leerlingen zit op een vso-school

In het vso schommelt het aantal leerlingen in Amsterdam van jaar tot jaar tussen de 1.700 en 1.800 leerlingen. Hierin worden ook leerlingen meegenomen die voor een Amsterdamse school kiezen, maar buiten de regio wonen. Dit is 3,6 procent van alle leerlingen in het voortgezet onderwijs. Het aandeel leerlingen is lager dan landelijk (4,1 procent). Ook is het lager dan in Rotterdam (6,3 procent) en in Utrecht (4,3 procent), maar iets hoger dan in Den Haag (3,3 procent).

Het aantal leerlingen in het Amsterdamse vso is dus redelijk stabiel, maar het aandeel daalt licht sinds schooljaar 2018/'19. In Rotterdam, Den Haag en Nederland als geheel is het aandeel leerlingen de laatste jaren vrij stabiel. In Utrecht is sprake van een daling.

Figuur 4.4 Leerlingen in het voortgezet speciaal onderwijs (exclusief so) naar schoolregio, 2011/'12-2025/'26 (procenten)

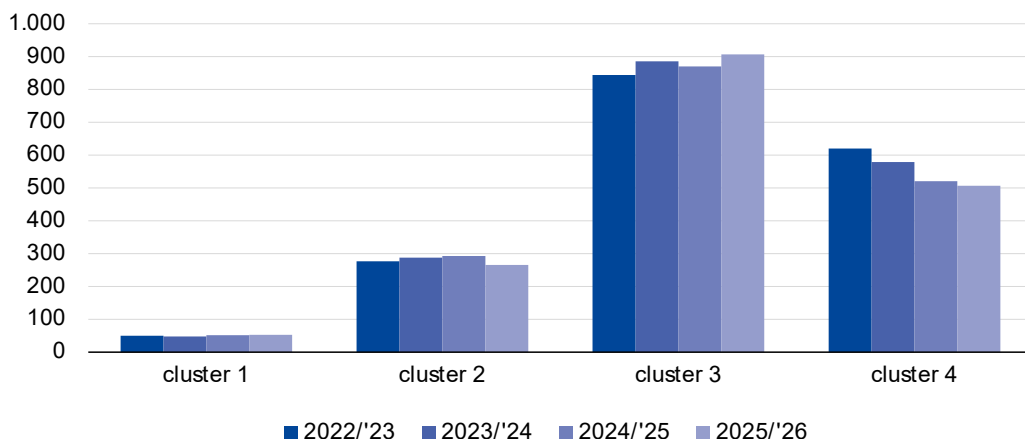

bron: DUO, bewerking O&S

In de laatste 4 jaar zien we op de scholen in het vso een afname van het aantal leerlingen in cluster 4 (dus voor kinderen met psychische stoornissen of gedragsproblemen). Het aantal middelbare scholieren in cluster 3 (voor kinderen met een lichamelijke- en/of verstandelijke beperking en langdurig zieke kinderen) neemt ook hier toe. Het aantal leerlingen in cluster 1 en 2 is vrij stabiel (respectievelijk voor leerlingen met een visuele handicap en voor dove of slechthorende kinderen of leerlingen met een taal-spraakontwikkelingsstoornis).

Nog meer dan in het so hebben de scholen voor vso ook een regiofunctie. Zo ligt het aandeel leerlingen uit Amsterdam en Diemen per cluster tussen de 60 en 76 procent, dit is lager dan in het so. In de laatste jaren zien we hier geen grote verandering in.

Figuur 4.5 Leerlingen per cluster op Amsterdamse vso scholen, 2022/'23-2025/'26 (aantallen)

bron: DUO, bewerking O&S

4.2 Instroom en uitstroom gespecialiseerd onderwijs

Instroom in het gespecialiseerd onderwijs verloopt via een toelaatbaarheidsverklaring, die door scholen aangevraagd kan worden bij het samenwerkingsverband. Leerlingen kunnen op verschillende momenten het gespecialiseerd onderwijs instromen, net als dat ze op verschillende momenten (weer) de overstap kunnen maken naar het regulier onderwijs.

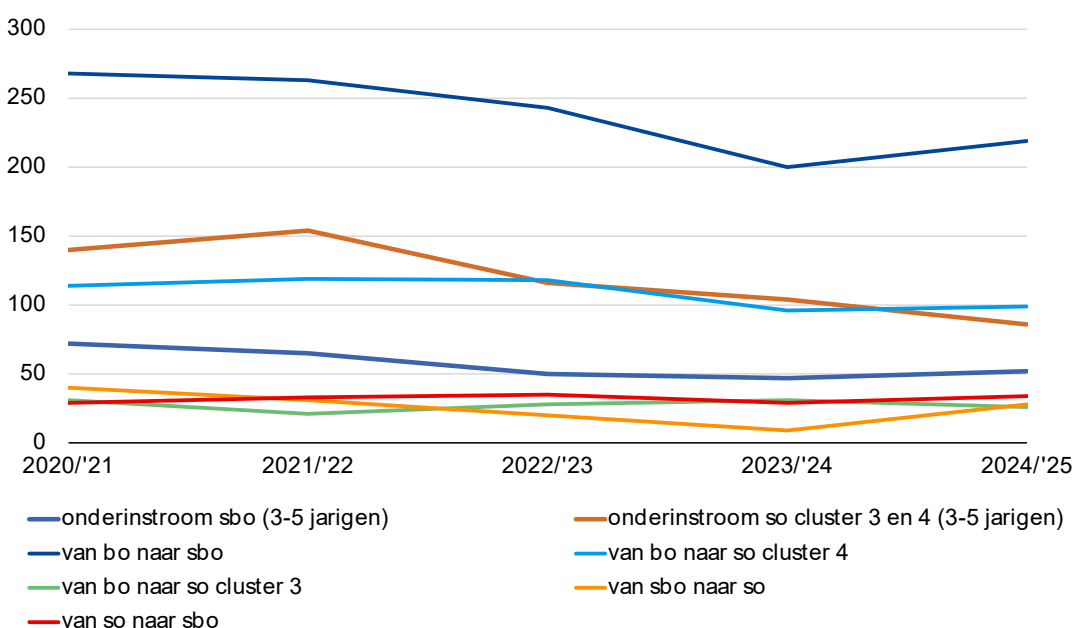
4.2.1 Kleine daling bij instroom sbo en so

Tussen 2020/'21 en 2024/'25 was er sprake van een daling in de instroom van jonge kinderen (tot en met 5 jaar) uit Amsterdam en Diemen in het sbo en het so. De daling bedroeg ongeveer een derde, zo is te zien aan het aantal toegekende toelaatbaarheidsverklaringen. Ook is er een kleine daling in deze jaren zichtbaar in het aantal overstappers vanuit het regulier basisonderwijs naar het sbo en het so.

Tegelijk zijn er 2 aandachtspunten. Ten eerste is sinds 2024/'25 de daling overgegaan in een lichte stijging in het aantal overstappers van reguliere basisscholen naar het sbo. Ten tweede is het aantal overstappers van het sbo naar het so na een tijdelijke dip weer toegenomen tot het oude niveau van voorgaande jaren. Als mogelijke verklaring geven de sbo-scholen aan dat zij vanwege de wachtlijsten voor het so vaker leerlingen opvangen die anders daarnaartoe zouden gaan. Scholen zetten extra ondersteuning in om deze leerlingen op te vangen; een deel van de kinderen gaat later alsnog naar het so.

Reguliere basisscholen met relatief veel leerlingen met een risico op onderwijsachterstand, verwijzen meer leerlingen door naar het gespecialiseerd onderwijs dan scholen met weinig leerlingen met een risico op onderwijsachterstand.

Figuur 4.6 Aantal toegekende toelaatbaarheidsverklaringen voor leerlingen die overstappen naar sbo en so, 2020/'21-2024/'25 (aantallen)

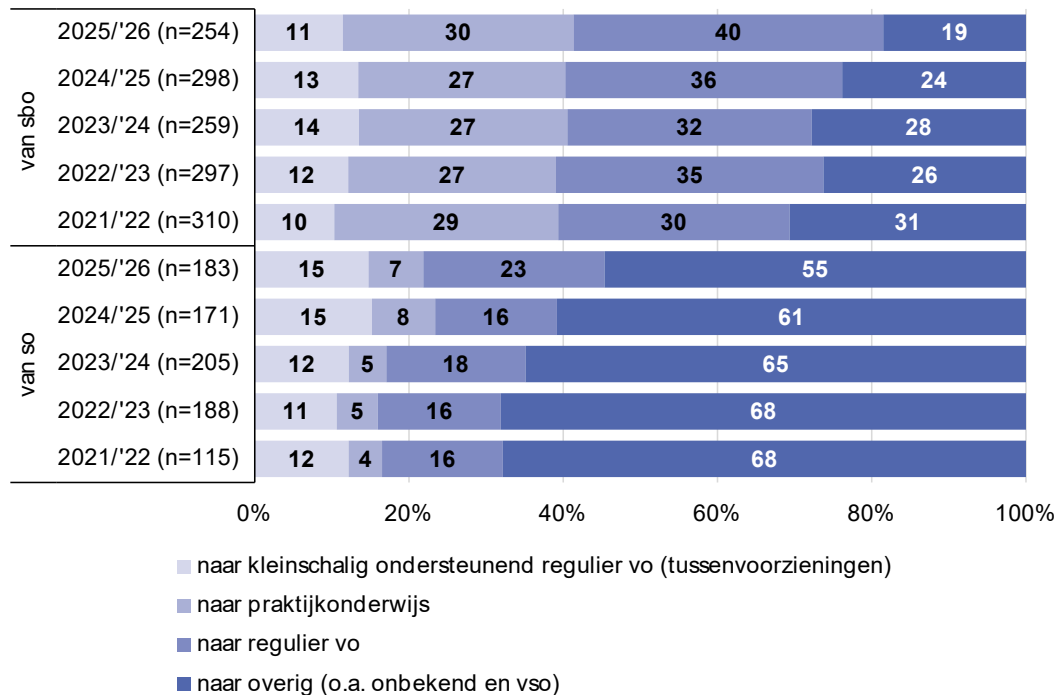
bron: Monitor Samenwerkingsverband PO Amsterdam-Diemen

4.2.2 Steeds meer leerlingen na het s(b)o naar het regulier vo

Het aantal leerlingen dat na afronding van het s(b)o doorgaat in het regulier vo stijgt. Onder het regulier vo vallen naast de reguliere middelbare scholen ook het praktijkonderwijs en het kleinschalig ondersteunend vo (kovo). Deze laatste 2 scholen werken met kleine groepen, variërend van 15 tot 18 leerlingen, en ze bieden extra ondersteuningsmogelijkheden (Samenwerkingsverband VO Amsterdam-Diemen, z.d.).

Leerlingen uit het sbo gaan vaker door naar het reguliere vo dan leerlingen uit het so. Het aandeel overstappers uit de eerste categorie is gestegen van 69 procent in 2021/'22 naar 81 procent in 2025/'26. De overige leerlingen gaan naar het vso of naar een school buiten de regio. Voor leerlingen uit het so, die dus minder vaak doorgaan naar het reguliere vo, stijgen de cijfers ook: in 2021/'22 was dit nog 32 procent, in 2025/'26 ging het om 45 procent.

Figuur 4.7 Leerlingen die overstappen vanuit sbo en so naar het vo, 2021/'22-2025/'26 (procenten, het schooljaar is het jaar waarin de leerlingen beginnen in het vo)

bron: ELK

Er is ook een klein aantal leerlingen dat tussentijds de stap naar het regulier onderwijs maakt. In de afgelopen 3 jaren ging dat per schooljaar respectievelijk om tussen de tien 10 tot vijftien 15 sbo-leerlingen, rond de vijf 5 so-leerlingen en (in de afgelopen twee 2 jaren) gemiddeld vijftien 15 vso-leerlingen per schooljaar, net als landelijk.

4.2.3 Initiatieven voor passende ondersteuning op reguliere scholen (inclusief onderwijs)

De Samenwerkingsverbanden PO en VO Amsterdam-Diemen hebben als doel: leerlingen thuisnabij passende ondersteuning bieden op de reguliere school. Dit doen zij op verschillende manieren.

Primair onderwijs

In het po worden scholen begeleid om een inclusieve visie te ontwikkelen en te vertalen naar de uitvoering. 6 scholen startten hiermee in 2023/'24. In 2024/'25 kwamen hier nog 16 scholen bij. Daarnaast zijn er 6 voorloperscholen die op eigen kracht naar inclusief onderwijs bewegen en 21 scholen die dit doen in het kader van de pilot *Geen kind de buurt uit*. Als laatste zijn er andere initiatieven die bijdragen aan inclusief onderwijs, zoals de startklassen voor jonge kinderen die met ontwikkelingsachterstanden de basisschool instromen.

Begeleiding Garage2020

Een van de scholen heeft als onderdeel van de begeleiding een droomsessie georganiseerd met het hele team. Dit is een creatieve werkvorm om de droombeelden van de ideale school, behoeften en ideeën hierover te ontwaren vanuit leerkrachten. Hiermee kan de school komen tot een schoolvisie op inclusief onderwijs (Binnenplaats, 2025).

'Het waren prettige opdrachten en wisselende werkvormen! De stellingen vonden wij soms wat suggestief maar brachten wel het gesprek op gang en de gesprekskaarten waren een mooi hulpmiddel. Het hielp het team om overeenkomsten te vinden in motivatie. Ik merk dat het draagvlak voor inclusief onderwijs groot is bij ons op school. Ik had eerst wat bezwaren tegen zo groot dromen en denken, omdat het dan vaak verder gaat dan inclusief onderwijs, maar collega's vonden juist veel overeenkomsten in hun droombeelden.'

Startklassen voor jonge kinderen

Er zijn recent 17 startklassen opgericht op reguliere basisscholen in Amsterdam. Zij richten zich op jonge kinderen die met ontwikkelingsachterstanden de basisschool instromen. In de meeste startklassen krijgen kinderen 2 dagdelen per week extra aandacht en begeleiding. De rest van de week doen de kinderen mee in de reguliere stamklas. Er is ook opvoedkundige ondersteuning voor ouders. In de startklassen leren de leerlingen basisvaardigheden die ze op school nodig hebben: bijvoorbeeld naar de juf of meester luisteren, een taakje kiezen en voor langere tijd op 1 plek spelen.

'De belangrijkste doelen zijn gericht op het sociaal-emotionele vlak. Het leren omgaan met emoties. We werken aan zelfvertrouwen, werkhouding, aan communiceren en aan rekening houden met elkaar' (Binnenplaats, 2025).

Voortgezet onderwijs

In het vo spelen de trajectvoorzieningen een belangrijke rol in het bereiken van inclusief onderwijs. Voordat scholen een toelaatbaarheidsverklaring aanvragen voor een leerling, moeten zij eerst kijken hoe zij het kind of de jongere op de eigen school zo goed mogelijk kunnen ondersteunen met bijvoorbeeld een trajectvoorziening. Deze voorziening is een ruimte waarin leerlingen buiten hun reguliere lessen om terecht kunnen voor extra begeleiding. Het is bedoeld om minder leerlingen te laten overstappen naar het vso. Andersom werkt de voorziening drempelverlagend voor leerlingen die vanuit het vso overstappen naar een reguliere middelbare school. Verder is het doel om schooluitval en thuiszitten te voorkomen. Vrijwel alle vo scholen hebben inmiddels een trajectvoorziening.

Trajectvoorziening MLA: de woonkamer

Het MLA heeft een trajectvoorziening genaamd de woonkamer gerealiseerd. 3 ruimtes op een rustige gang zijn met elkaar verbonden en vormen 1 ruimte met verschillende zones. Leerlingen kunnen hier ontprikkelen, rustig werken of even tot rust komen. Er is ook een ruimte waarvan de deur dicht kan en die dient om gesprekken te voeren.

40 leerlingen maken gebruik van de woonkamer. Sommigen structureel en anderen incidenteel. Daarnaast zijn er ook leerlingen die intensief worden begeleid door de coördinator van de trajectvoorziening (Samenwerkingsverband VO Amsterdam-Diemen, 2025a).

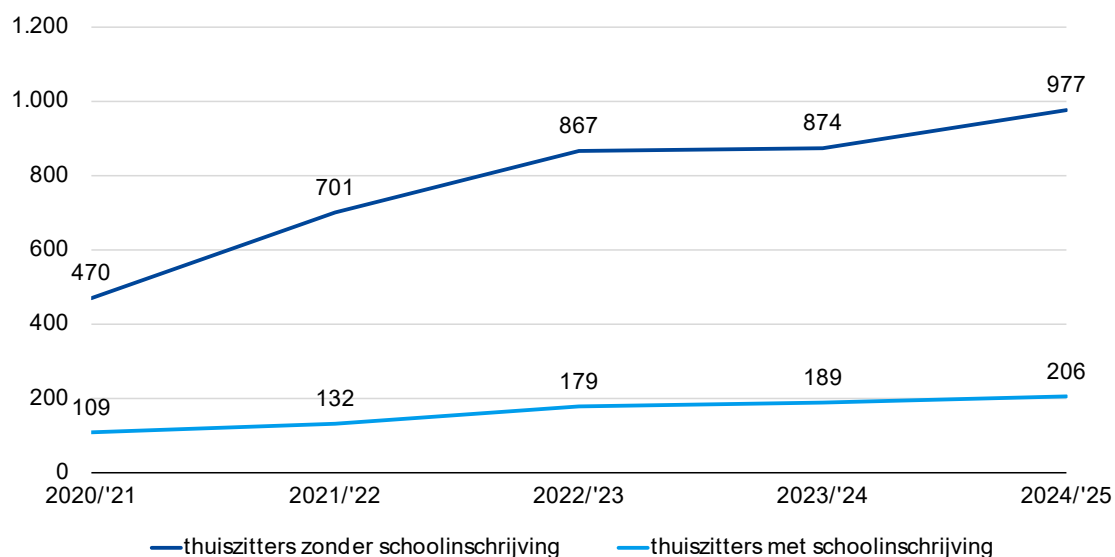
4.3 Thuiszittende leerlingen en leerplichtvrijstellingen

Elk kind heeft recht om naar school te gaan, maar soms zitten kinderen thuis, om verschillende redenen. Het gaat om leerplichtige jeugdigen (5 tot en met 17 jaar) die minstens 4 weken volledig thuiszitten zonder onderwijs. Er kan sprake zijn van thuiszitten met of zonder schoolinschrijving.

Tussen 2020/'21 en 2024/'25 is het aantal bij Leerplicht gemelde thuiszittende leerlingen in het po en vo verdubbeld. Ook procentueel is er sprake van een stijging als de aantallen worden afgezet tegen het totaal aantal jeugdigen. In schooljaar 2024/'25 gaat het bij de thuiszittende leerlingen zonder schoolinschrijving om 1 procent van het totaal aantal jeugdigen; bij de thuiszitters met schoolinschrijving om 0,2 procent.

Thuiszitten komt voornamelijk voor in de middelbare schoolleeftijd (12 tot en met 17 jaar) en in mindere mate in de basisschoolleeftijd (5 tot en met 11 jaar). In schooljaar 2024/'25 ging het bij de thuiszitters zonder schoolinschrijving om 600 leerlingen in de middelbare schoolleeftijd en om 377 leerlingen in de basisschoolleeftijd. Bij degenen met schoolinschrijving waren de cijfers respectievelijk 166 en 40 leerlingen.

Figuur 4.8 Gemelde thuiszittende leerlingen (5 tot en met 17 jaar, minimaal 4 weken thuis) in het po en vo zonder en met schoolinschrijving, schooljaar 2020/'21-2024/'25 (aantallen)

bron: Leerplicht Amsterdam

In het primair onderwijs kunnen we op basis van het administratiesysteem van het Samenwerkingsverband PO 2 onderliggende trends herleiden. Ten eerste is het aantal nieuwe meldingen van thuiszitten gestegen van 84 naar 99 meldingen per jaar. Ten tweede zitten meer leerlingen langdurig thuis. Dat waren er 112 in 2024/'25 en 104 in 2021/'22. De meest voorkomende ondersteuningsbehoeften van thuiszittende basisschoolleerlingen volgen uit ontwikkelingsachterstanden, ernstige gedragsproblematiek, autismespectrumstoornissen en overprikkeling. De stijging van thuiszittende leerlingen zien we zowel in het regulier onderwijs als in het s(b)o.

De cijfers van het Samenwerkingsverband VO tonen een vergelijkbare ontwikkeling, met een stijging van het aantal leerlingen met zorgwekkend verzuim van 245 in schooljaar 2023/'24 naar 307 in schooljaar 2024/'25. Zorgwekkend verzuim wil zeggen dat het wegblijven uit de lessen van invloed is op de schoolgang en op de ontwikkeling van de leerling. De stijging zet in het huidige schooljaar door: waar de teller in oktober 2024 op 261 stond, stond deze voor oktober 2025 op 313 meldingen. Ook de lengte van het verzuim neemt toe.

Leerplicht heeft een kwalitatieve analyse uitgevoerd over alle 1.183 thuiszittersdossiers in schooljaar 2024/'25 – dan gaat het dus om nieuw aangemelde kinderen en kinderen die al langer thuiszitten (Gemeente Amsterdam, 2026). Daaruit blijkt dat ongeveer een derde van de dossiers ten onrechte als thuiszitter is aangemerkt om administratieve redenen (zoals het nog moeten verwerken van in- en uitschrijvingen bij verhuizingen). Van de 821 resterende dossiers onderscheidt leerplicht de volgende groepen:

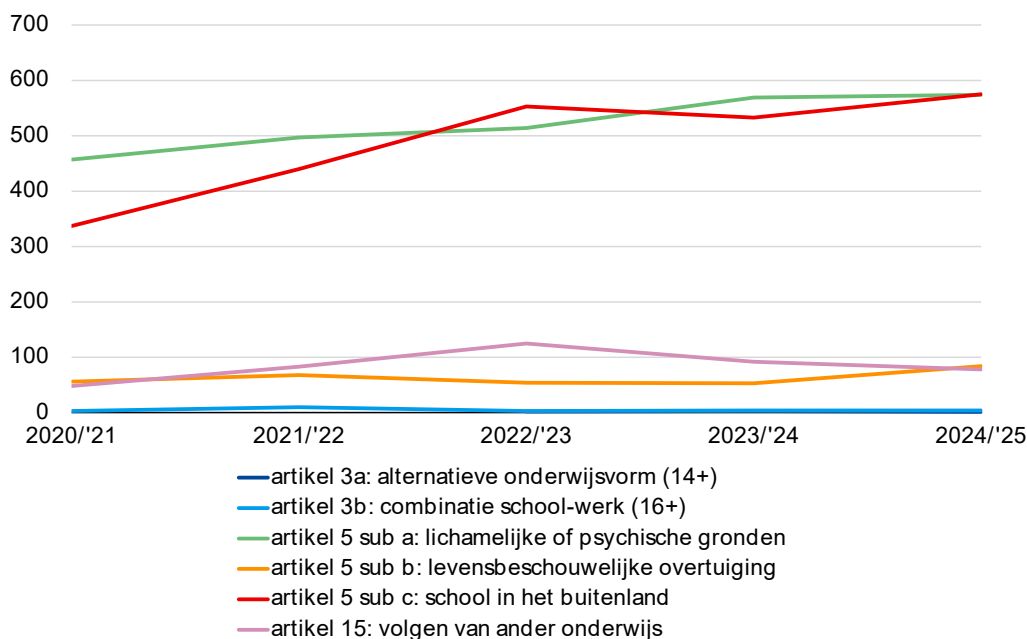
- Kinderen en jongeren die thuiszitten met als onderliggende oorzaak uiteenlopende psychische klachten zoals angst, trauma of depressie, vaak in combinatie met oorzaken in de thuissituatie, neurodivergentie en sociale veiligheid
- Kinderen en jongeren die verhuisden naar Amsterdam en in aanmerking komen voor nieuwkomersonderwijs
- Kinderen van 5 of 6 jaar, waarvan de meerderheid behoefte heeft aan een andere leer- of ontwikkelroute wegens een ontwikkelingsachterstand, gedrag op school of de behoefte aan intensieve zorg/ begeleiding
- Jongeren van 16- of 17-jarigen die langer dan een maand geen onderwijs volgen vanwege een verkeerde studiekeuze of motivatieproblemen en wachten op een nieuw startmoment in het mbo

Aantal leerplichtvrijstellingen in funderend onderwijs neemt toe

Het aantal leerplichtvrijstellingen is gestegen door de jaren heen. Het gaat om vrijstellingen op lichamelijke of psychische gronden (artikel 5a) en vanwege schoolgaand in het buitenland (artikel 5c). Waar de stijging in vrijstellingen vandaan komt, is moeilijk te zeggen. Landelijk is er ook een stijging, vooral onder artikel 5a. Kinderen met een leerplichtvrijstelling op grond van lichamelijke of psychische beperkingen gaan bijvoorbeeld naar een kinderdagcentrum (KDC) of orthopedagogisch dagcentrum (ODC). Landelijk onderzoek geeft aan dat mogelijke oorzaken kunnen zijn: personeelstekorten in onderwijs en zorg, toegenomen werkdruk en het niet beschikbaar zijn van een passend onderwijsaanbod. In combinatie met unieke persoonskenmerken, eigenschappen en behoeften van een kind en een instabiele thuisomgeving kan dit leiden tot thuiszitten (Synhaeve et al., 2023).

Een vrijstelling kan worden afgegeven voor een tijdelijke periode of voor de gehele onderwijsloopbaan. De meeste vrijstellingen zijn voor 4- en 5-jarigen, bij de start van de basisschool.

Figuur 4.9 Vrijstellingen per type, 2020/21-2024/25 (aantallen)

bron: Leerplicht Amsterdam

De Amsterdamse ambitieagenda ‘Een kansrijk vervolg voor een kansrijke start’ omvat een plan om het recht op leren voor jonge kinderen waar te maken en daarmee minder vrijstellingen af te geven op basis van lichamelijke of psychische gronden (artikel 5a). De agenda is een samenwerking van de gemeente en het Samenwerkingsverband PO, het onderwijs en verschillende zorgpartners). Er is aanbod opgezet om onderwijs en zorg te combineren.

Onderwijszorggroepen en zorgonderwijsgroepen

De laatste jaren zijn er meer jonge kinderen met ontwikkelingsachterstanden. Basisscholen worstelen hiermee, het aantal wachtende jonge kinderen voor de gehandicaptenzorg is verviervoudigd en er zijn wachtlijsten voor speciaal onderwijs. Om deze redenen hebben de gemeente, zorg en onderwijs de handen ineengeslagen en plannen gemaakt voor het combineren van onderwijs en zorg voor het jonge kind, om daarmee minder vrijstellingen af te geven op basis van lichamelijke of psychische gronden (artikel 5a).

‘Onze visie is dat alle kinderen die langdurig wachten een zo regulier mogelijke plek nodig hebben om zich te ontwikkelen. Uiteindelijke doel is om alle kinderen samen in de buurt naar de voorschool of school te laten gaan, waar ze zich in eigen tempo met of zonder ondersteuning kunnen ontwikkelen.’ (Samenwerkingsverband PO Amsterdam-Diemen, 2025).

Een onderwijszorggroep is een ontwikkelplek voor 3 dagen in de week voor leerlingen van 4 tot 7 jaar met een intensieve ondersteuningsbehoefte. De groep is gehuisvest in een reguliere basisschool zodat het aanbod dicht bij het huis van de leerling, in de wijk, plaats kan vinden. Er zitten maximaal 8 kinderen in een groep met een leerkracht vanuit het speciaal onderwijs en een begeleider vanuit de aanvullende jeugdhulp. Begin 2026 zijn er 11 groepen actief in de stadsdelen Noord, Nieuw-West, Zuidoost en West. Het is de bedoeling om in 2026 door te groeien naar 21 groepen.

Een zorgonderwijsgroep is een intensievere vorm van zorg voor kinderen van 5 tot en met 18 jaar. Deze groepen bestaan al langer, maar nieuw is dat er naast zorg in schooljaar 2024/'25 onderwijs aan het aanbod is toegevoegd. Op 1 februari 2024 waren er 6 kinderen uit een zorgonderwijsgroep ingeschreven in het basisonderwijs; op 1 februari 2025 zijn dat 78 leerlingen.

4.4 Armoede

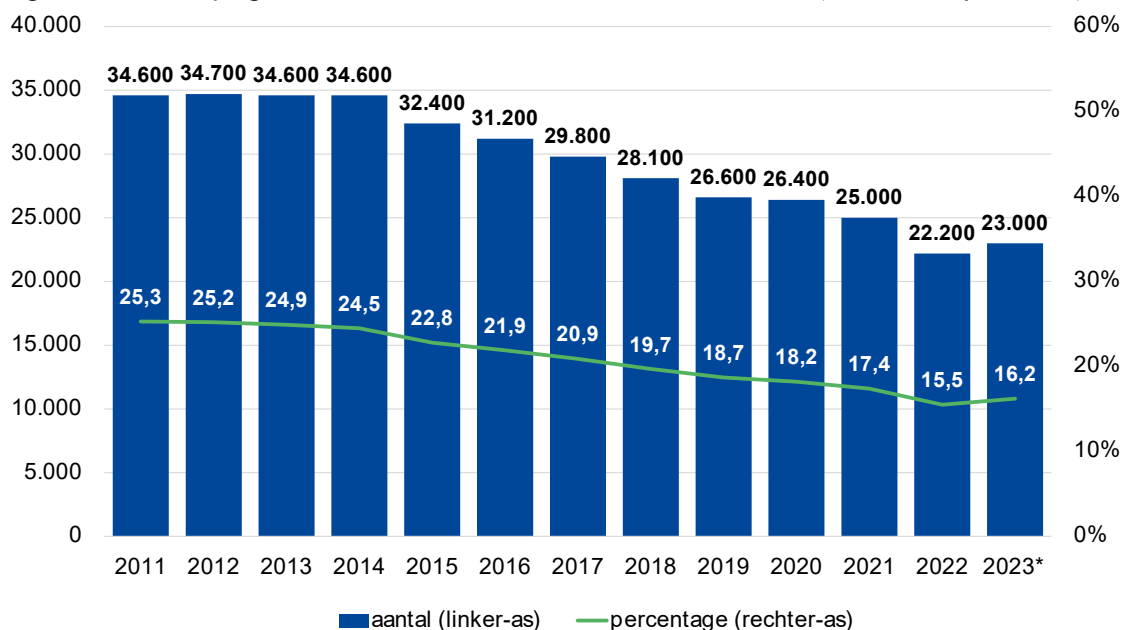
Armoede in een gezin kan invloed hebben op het opgroeien van de kinderen (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.). Het zorgt voor stress in een huishouden en de leefwereld van de kinderen is vaker klein. Terwijl een steeds groter deel van de Amsterdamse kinderen hbo/wo-opgeleide ouders heeft (zie hoofdstuk 1), en het gemiddeld besteedbaar huishoudinkomen elk jaar stijgt, is er ook een groep kinderen die opgroeit in armoede (O&S, 2024b).

4.4.1 23.000 Amsterdamse kinderen groeien op in minimahuishoudens

Tussen 2015 en 2022 daalde het absolute aantal en het percentage kinderen (0-17 jaar) in een minimahuishouden, net als het totaal van Amsterdamse minimahuishoudens (O&S, 2025e). In 2023 kwam een einde aan de daling. In dat jaar leefde ruim 16 procent van de Amsterdamse kinderen in een minimahuishouden. Dit komt neer op ongeveer 23.000 kinderen. Het aandeel kinderen dat deel uitmaakt van een minimahuishouden is vooral hoog onder leerlingen in de basisschoolleeftijd. Van alle kinderen in minimahuishoudens woont meer dan de helft (55 procent) in een eenoudergezin.

In Amsterdam is het percentage kinderen in een minimahuishouden lager dan in Rotterdam, vergelijkbaar met het percentage in Den Haag en hoger dan in Utrecht.

Figuur 4.10 Minderjarige kinderen in een minimahuishouden, 2011-2023* (aantallen en procenten)

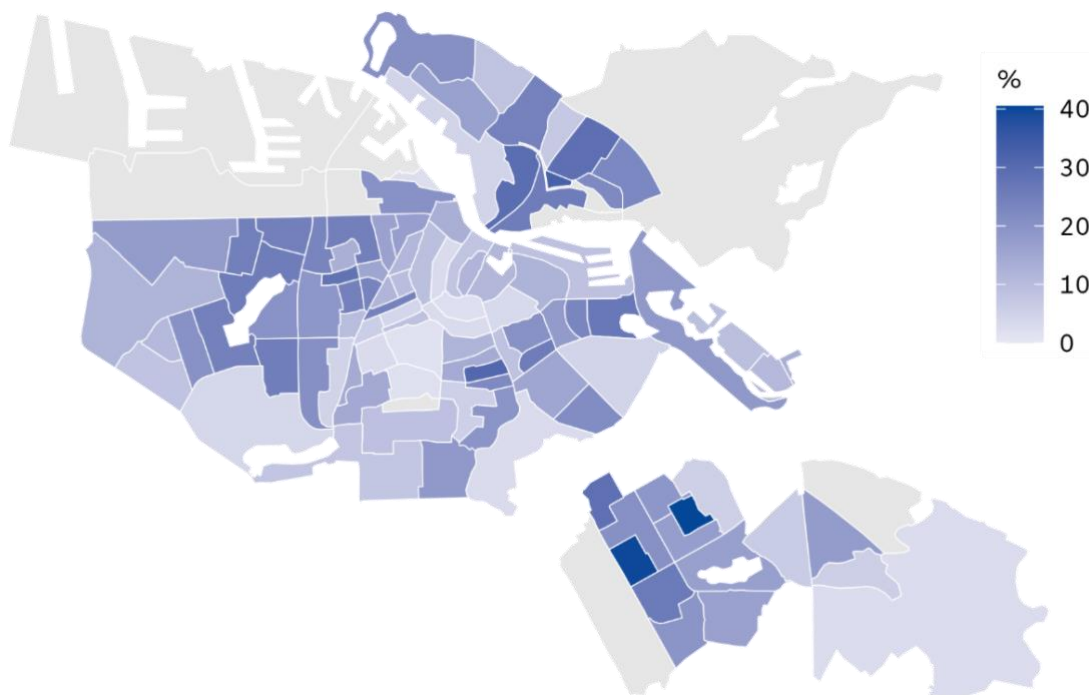

*Gegevens over 2023 zijn voorlopig. Vanaf 2020 zijn de gegevens inclusief Weesp.

bron: CBS-microdata: IIV, bewerking O&S

In de stadsdelen Centrum, Zuid en stadsgebied Weesp is het aandeel kinderen in een minimahuishouden relatief laag (minder dan 10 procent van alle kinderen in het stadsdeel). In stadsdeel Zuidoost is dit het hoogst, namelijk 23 procent, wat neerkomt op bijna 3.600 kinderen. In absolute zin tellen Nieuw-West (19 procent, ruim 5.700 kinderen) en Noord (20 procent, bijna 4.200 kinderen) de meeste kinderen in een minimahuishouden. Ook in deze 2 stadsdelen zagen we na een jarenlange daling een lichte groei tussen 2022 en 2023.

Figuur 4.11 Kinderen in een minimahuishouden per wijk*, voorlopige cijfers 2023 (procenten)

* Wijken met minder dan 100 huishoudens in de doelpopulatie zijn buiten beschouwing gelaten (grijs)
bron: CBS-microdata: IIV, bewerking O&S

4.4.2 Krap wonende en dak- of thuisloze kinderen

Amsterdamse kinderen groeien op in verschillende soorten huishoudens, ook als het gaat om de grootte van de woningen (O&S, 2025f). We spreken van ‘krap wonen’ als de bewoners van een adres 45 vierkante meter of meer tekortkomen. Om dit te kunnen bepalen, kijken we naar de combinatie van het aantal ingeschrevenen op een adres en de oppervlakte van de woning. Alle thuiswonende kinderen die met een ouder op hetzelfde adres wonen tellen mee. Het aantal kinderen dat volgens deze definitie krap woont in Amsterdam, is gedaald tussen 2011 en 2025. Hun aantal ging van 15.291 kinderen (8,4 procent) naar 10.922 kinderen (5,4 procent). Ook het aantal krap behuisden is ongelijk verdeeld over de stad: de percentages zijn het hoogst in West (36 procent, 5.697 kinderen) en Nieuw-West (34 procent, 7.892 kinderen).

Uit een telling in het voorjaar van 2025 bleek dat er in Amsterdam 9.600 volwassenen dak- of thuisloos zijn en bijna 1.500 kinderen (Van Beek et al., 2025). De meesten van hen slapen niet op straat, maar verblijven bij familie of vrienden of in een tijdelijke opvang. Wel zijn bij de telling ook 14 dakloze kinderen op straat aangetroffen.

4.5 Gezondheid en welzijn

Een gezonde levensstijl kan bijdragen aan het welzijn van leerlingen. Om een beeld te geven van de gezondheid van leerlingen, kijken we naar gegevens over hun mentale gesteldheid, over pesten, sport en bewegen, genotmiddelen- en beeldschermgebruik. Daarnaast brengen we in beeld hoeveel kinderen laagdrempelige hulp en ondersteuning ontvangen van de Amsterdamse Ouder- en Kindteams (OKT's) en hoeveel jeugdigen in Amsterdam hulp krijgen vanuit de Jeugdwet.

4.5.1 Meiden zijn negatiever over hun mentale gezondheid dan jongens

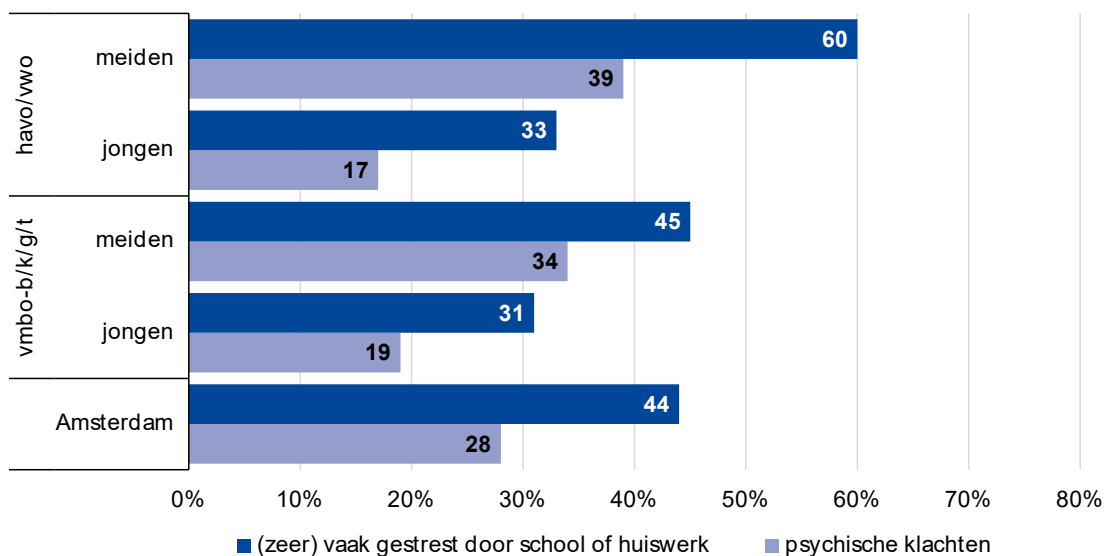
Ruim een kwart (28 procent) van de 5- en 10-jarige Amsterdamse kinderen vertoonde in de kalenderjaren 2022 en 2023 (erg) vaak angstig en verlegen gedrag (GGD Amsterdam, z.d.). Jongens en meiden verschillen hierin niet.

Middelbare scholieren: ruim een kwart ervaren psychische klachten

Van de Amsterdamse middelbare scholieren in klas 2 en 4 ervaren ruim een kwart (28 procent) psychische klachten (licht, matig, ernstig) in 2023, vergelijkbaar met 2021. De cijfers komen vrijwel overeen met landelijke cijfers en met die in de overige 3 grote steden. Bij 3 procent van de Amsterdamse scholieren ging het om ernstige psychische klachten. Meiden ervaren veel vaker psychische klachten dan jongens (37 procent versus 18 procent).

Iets minder dan de helft van de middelbare scholieren (44 procent) voelde zich in 2023 (zeer) vaak gestrest door school of huiswerk. Dit gold voor meiden vaker dan voor jongens (respectievelijk 54 en 32 procent). In 2021 voelde 40 procent van de leerlingen zich zo. Op de havo en in het vwo hebben meer leerlingen last van stress door school of huiswerk dan in het vmbo-b/k/g/t. Meiden op de havo en in het vwo hebben er de meeste last van: 60 procent, terwijl het om 33 procent van de jongens op dit schoolniveau gaat. Dit verschil zien we terug in elk schoolstadsdeel.

Figuur 4.12 Amsterdamse leerlingen (13-16 jaar) die psychische klachten en/of (zeer) vaak stress ervaren door school of huiswerk, naar niveau en geslacht, 2023 (procenten)

bron: GGD Amsterdam, Gezondheidsbeeld

Meiden ruim 2 keer zo vaak eenzaam als jongens

In 2023 voelde ongeveer 10 procent van de Amsterdamse middelbare scholieren in klas 2 en 4 zich 'vaak' of '(bijna) altijd' eenzaam. Er was gevraagd naar hun gevoel in de afgelopen maand. Die 10 procent komt overeen met de cijfers uit 2021 (GGD Amsterdam, z.d.). Meiden voelden zich ruim 2 keer zo vaak eenzaam als jongens. In Zuidoost en West liggen de percentages relatief hoog; in Nieuw-West juist relatief laag. In Amsterdam voelen scholieren zich iets vaker eenzaam dan hun leeftijdgenoten landelijk.

Ongeveer een vijfde van de Amsterdamse middelbare scholieren (22 procent) had in een jaar tijd een enkele keer tot heel vaak suïcidegedachten. Dit aandeel was hetzelfde als in 2021 (GGD Amsterdam, z.d.) en komt overeen met landelijke cijfers en die in de andere 3 grote steden. Suïcidegedachten kwamen vaker voor onder Amsterdamse meiden dan onder jongens (respectievelijk 27 en 16 procent). Scholieren uit Zuidoost hebben ze vaker dan gemiddeld (33 procent).

Meiden ervaren minder veerkracht dan jongens

Ruim 40 procent van Amsterdamse middelbare scholieren in klas 2 en 4 gaf aan (in 2023) makkelijk te kunnen omgaan met stressvolle gebeurtenissen. Dit percentage is vergelijkbaar met het cijfer in 2021 (GGD Amsterdam, z.d.). Meiden geven dit minder vaak aan dan jongens en zij herstellen zich minder vaak snel na moeilijke periodes. Ook als het gaat om weerbaarheid scoren meiden ongunstiger dan jongens. Amsterdamse leerlingen geven even vaak als leeftijdgenoten in de rest van Nederland aan veerkrachtig en weerbaar te zijn.

Bijna 20 procent van de middelbare scholieren wordt gepest

Bijna 20 procent van de middelbare scholieren in klas 2 en 4 is in 2023 gepest op school en/of online. Er was gevraagd naar de afgelopen 3 maanden. Van de scholieren die pestgedrag hadden ervaren, gaf 14 procent aan dat het op school gebeurde en 9 procent dat het online voorkwam (GGD Amsterdam, z.d.). Dit komt overeen met landelijke cijfers. Het ervaren pesten op school is in Amsterdam iets toegenomen in vergelijking met 2021 (van 9 naar 14 procent).

4.5.2 Leerlingen in Zuidoost, Nieuw-West en Noord sporten minder

Bewegen in en om school is essentieel voor de gezondheid en ontwikkeling van kinderen en jongeren (Jansen, 2022). Uit cijfers van de GGD Amsterdam (2022-2023) blijkt dat 86 procent van de kinderen van 5 en 10 jaar wekelijks minstens een half uur bij een vereniging of club sport of beweegt (GGD Amsterdam, z.d.). Kinderen in de stadsdelen Zuidoost, Nieuw-West en Noord doen dat minder dan kinderen in andere stadsdelen. Van de 5 en 10-jarigen speelt 59 procent dagelijks minstens 1 uur buiten, de kinderen in Zuidoost en Nieuw-West relatief het minst (respectievelijk 50 en 52 procent).

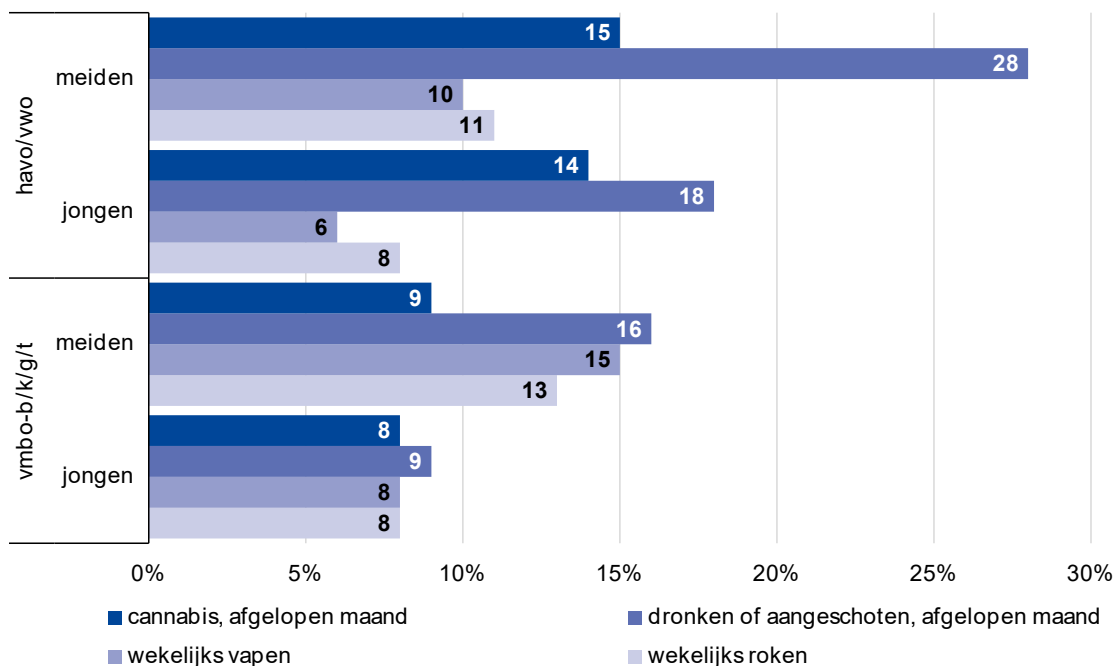
Kijken we naar oudere kinderen, dan blijkt dat bijna drie kwart (73 procent) van de middelbare scholieren in klas 2 en 4 wekelijks bij een club of sportschool sport. Leerlingen in Zuidoost, Nieuw-West en Noord doen dit minder vaak dan leerlingen in andere stadsdelen. Slechts 15 procent beweegt dagelijks minstens 1 uur (een onderdeel van de beweegrichtlijn voor kinderen van 4 tot 18 jaar). Dit cijfer komt overeen met het landelijke percentage. Ruim 60 procent van de middelbare scholieren loopt of fietst 5 dagen per week naar school of stageplek. Dat is minder vaak dan landelijk (82 procent). Ook dit doen leerlingen in Zuidoost, Nieuw-West en Noord minder vaak dan leerlingen in andere stadsdelen. Leerlingen die havo of vwo volgen bewegen en sporten vaker dan leerlingen in vmbo-b/k/g/t. Jongens bewegen en sporten vaker dan meiden.

4.5.3 Middelengebruik is hoger onder meiden

Van de Amsterdamse middelbare scholieren in klas 4 rookte 10 procent wekelijks in 2023. Van de leerlingen in klas 2 deed 2 procent dit. 9 procent van de vierdeklassers vaped wekelijks en 4 procent van de tweedeklassers. Gevraagd naar cannabisgebruik in de afgelopen maand gaf respectievelijk 13 en 2 procent aan dit te doen. 20 procent van de vierdeklassers is in de laatste 4 weken dronken of aangeschoten geweest; 3 procent van de tweedeklassers. Het genotmiddelengebruik ligt in de vierde klas hoger onder meiden dan onder jongens – met uitzondering van cannabisgebruik: dit is ongeveer gelijk. Op de havo en in het vwo zijn het cannabisgebruik en de alcoholinname hoger dan in de andere onderwijsniveaus, terwijl in vmbo-b/k/g/t juist vaker wordt gevaped.

In stadsdeel Centrum en Zuid gebruiken scholieren meer middelen dan in de andere stadsdelen. Dit geldt in Weesp ook, specifiek voor vaperen en alcoholgebruik. Vergelijking met landelijke cijfers laat zien dat Amsterdamse leerlingen minder vaak alcohol gebruiken en vaperen dan landelijk. Wel hebben ze vaker ooit wiet of hasj gebruikt in vergelijking met leeftijdgenoten in de rest van het land en in de overige 3 grote steden.

Figuur 4.13 Middelengebruik onder Amsterdamse leerlingen (klas 4), 2023 (procenten)

bron: GGD Amsterdam, Gezondheidsbeeld

4.5.4 20 procent meiden ervaart problematisch gebruik van sociale media

Ruim 80 procent van de 5- en 10-jarigen zit buiten school maximaal 2 uur achter een beeldscherm zoals TV, computer, tablet of smartphone (GGD Amsterdam z.d., cijfer 2022-2023). In Zuidoost ligt dit percentage beduidend lager (73 procent), dus hier brengen de kinderen gemiddeld meer uren door achter een beeldscherm. Tienjarigen zitten minder vaak maximaal 2 uur per dag achter een beeldscherm dan 5-jarigen (respectievelijk 75 en 92 procent). Dit betekent dat de oudere kinderen vaker langer dan 2 uur per dag achter een beeldscherm zitten dan de jongere.

Internationaal onderzoek wijst erop dat jongens en meiden verschillen in het gebruik van sociale media en gamen. Meiden gebruiken veel vaker sociale media en jongens gamen veel vaker (Leonhardt & Overa, 2021). Dit komt ook naar voren wanneer we kijken naar problematisch gebruik hiervan: 20 procent van de meiden op Amsterdamse middelbare scholen ervoer in 2023 zelf een risico op problematisch gebruik van sociale media. Onder jongens was dit 10 procent. In 2023 ervoeren meer Amsterdamse leerlingen dergelijke risico's dan in 2021. Voor problematisch gamen gaf 5 procent van de Amsterdamse jongens aan dit risico zelf te ervaren, onder meiden was dit maar 1 procent. De landelijke Scholierenmonitor stelde vast dat onder scholieren van 12 tot en met 16 jaar meiden ook daadwerkelijk vaker problematische gebruikers van sociale media zijn, terwijl jongens vaker problematisch gamen (Trimbos Instituut, 2023).

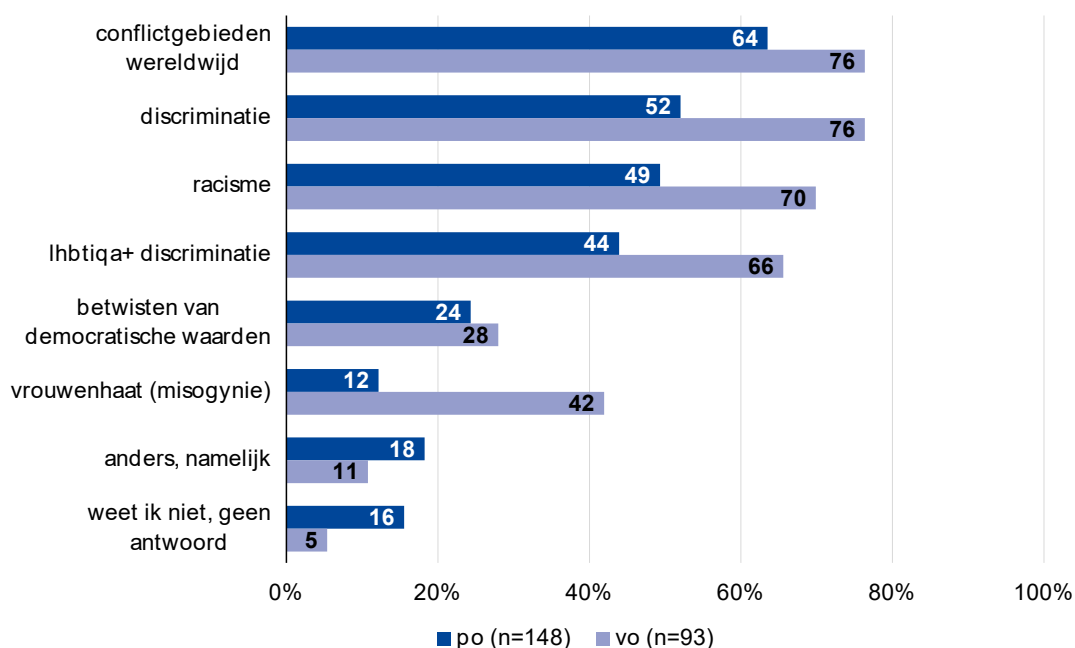
4.5.5 Discriminatie en racisme risico voor mentale gezondheid

Discriminatie en racisme zijn structurele problemen, en vormen een risico voor de mentale gezondheid van jongeren (Kinderombudsman Metropool Amsterdam, 2025)). Ook in het Amsterdamse onderwijs komen discriminatie en racisme voor (Crul et al, 2024).

Het bespreken van maatschappelijke vraagstukken op scholen

Najaar 2025 vroegen onderzoekers aan 271 respondenten werkzaam in het po en vo welke maatschappelijke vraagstukken er op hun school of in de lessen spelen. De respondenten gaven aan dat het meest spelen: conflicten in gebieden wereldwijd (bijvoorbeeld Israël-Palestina en Oekraïne-Rusland), discriminatie en racisme, en in het bijzonder discriminatie van lhbtqia+'ers. De manier waarop de vraagstukken in de scholen spelen, verschilt. Een vraagstuk kan worden besproken in de lessen, maar kan zich ook uiten in conflicten of discussies. Bij alle onderwerpen geeft een groter deel van de respondenten uit het vo dan uit het po aan dat dit bij hen op school of in de klas speelt (O&S, 2026b).

Figuur 4.14 Wat voor maatschappelijke vraagstukken spelen er bij u op school en/of in uw lessen, po en vo (procenten)

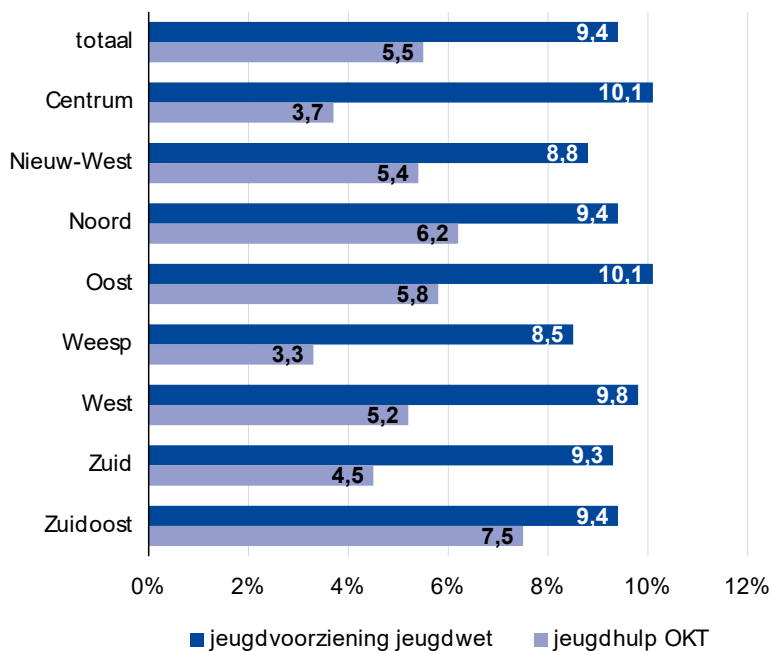
bron: O&S, 2025

4.5.6 Geboden jeugdhulp verschilt per stadsdeel

Scholen ondersteunen hun leerlingen met passend onderwijs zo goed mogelijk. Maar kinderen krijgen ook op andere manieren zorg. Kort nadat de Wet passend onderwijs in werking trad, werd de Jeugdwet van kracht (1 januari 2015). Sindsdien zijn gemeenten verantwoordelijk voor het preventieve jeugdbeleid en de specialistische jeugdhulp. De Ouder- en Kindteams (OKT's) bieden in Amsterdamse wijken hulp aan kinderen en jongeren tot 18 jaar en aan hun ouders en/of opvoeders. De teams bieden laagdrempelige jeugdhulp en jeugdgezondheidszorg. Ze bestaan uit ouder- en kindadviseurs, jeugdartsen, GZ-psychologen, orthopedagoog-generalisten en jeugdverpleegkundigen.

In 2024 leverden de OKT's aan 5,5 procent van de jeugd van 0 tot en met 18 jaar een vorm van jeugdhulp (O&S, 2024c). De verschillen tussen de stadsdelen zijn groot. In Weesp en Centrum ligt het percentage verleende jeugdzorg door het OKT het laagst (respectievelijk 3,3 en 3,7 procent); in Zuidoost het hoogst (7,5 procent).

Figuur 4.15 Jeugd (0 tot en met 18 jaar) in Amsterdam dat jeugdhulp ontvangt, 2024 (procenten)

bronnen: ZorgNed en OJZ, gegevens in BBGA

In 2024 ontvingen 14.760 jeugdigen in Amsterdam minstens 1 jeugdvoorziening binnen de Jeugdwet (O&S, 2024d). Dat komt neer op 9,4 procent van de 0 tot en met 18-jarigen in de stad. Het cijfer komt redelijk overeen met dat in de jaren ervoor (10 procent in 2023 en 9,2 procent in 2022). In de stadsdelen Centrum en Oost ligt dit percentage het hoogst (beide 10,1 procent). Daarna volgt West (9,8 procent). In stadsgebied Weesp (8,5 procent) en stadsdeel Nieuw-West (8,8 procent) liggen de aandelen relatief laag.

Integrale aanpak: de Amsterdamse Familiescholen vergroten leefwereld en welbevinden leerlingen

Leerlingen hebben een uitdagende leeromgeving nodig om zich optimaal te kunnen ontwikkelen. Het gaat om meer dan onderwijs alleen. De thuissituatie en de buurt waarin een kind opgroeit, zijn ook van invloed op de ontwikkeling. De Amsterdamse Familieschool biedt makkelijk vindbare en brede ondersteuning (Gemeente Amsterdam z.d.) aan vanuit school, de plek die voor veel leerlingen én ouders veilig en vertrouwd voelt. Verspreid door de stad zijn 31 basisscholen en 14 middelbare scholen een Familieschool. Zij werken aan brede talentontwikkeling van leerlingen, ondersteunen extra bij de ontwikkeling van basisvaardigheden en bieden ouders ondersteuning aan bij geldzorgen. Ouders en alle (wijk)partners zijn met nadruk betrokken. (Mak et al, 2026).

Uit onderzoek van het Kohnstamm Instituut blijkt dat deze aanpak verschillende positieve effecten heeft: er ontstaat onder andere een grotere leefwereld voor leerlingen, hun welbevinden verbetert, net als hun schoolprestaties. Ook is er een sterkere relatie tussen school en ouders (Vaessen et al., 2023). Leraren met meer vertrouwen in de aanpak van de Familieschool hebben hogere verwachtingen van hun leerlingen (dit geldt vooral voor leraren in het po) en besteden meer aandacht aan de thuissituatie en -cultuur van de scholieren (dit geldt vooral voor leraren in het vo). (Mak et al., 2026).

'Als school hebben we een Familieloket en proberen we ouderparticipatie te koppelen aan thema's. We organiseren informatieavonden voor ouders. De buurtagent kwam hier een keer een presentatie houden. Mensen van de Stadspas ook. Ouders krijgen informatie over goed met geld omgaan, ze krijgen tips om energie te besparen.' (Groot Haar & Rijnberg, 2023)

5 Doorstroom en aansluitingen

Het basisschooladvies is een belangrijk moment in de schoolloopbaan van leerlingen. Het grootste deel van de Amsterdamse leerlingen in groep 8 krijgt een advies voor het vwo. In de stadsdelen Centrum en Zuid wonen relatief veel leerlingen met een vwo-advies. In de stadsdelen Nieuw-West en Zuidoost krijgen leerlingen juist relatief vaak het advies vmbo-b en/of vmbo-k. In vergelijking met het landelijk gemiddelde scoren Amsterdamse leerlingen vaker lager op de doorstroomtoets dan past bij hun voorlopig schooladvies. Bij leerlingen in Centrum, Nieuw-West, Oost en Zuid gebeurt dit het vaakst. Amsterdamse leerlingen scoren minder vaak dan landelijk hoger op de toets dan past bij het schooladvies. Dit gebeurt het vaakst bij leerlingen in Zuidoost en Noord. Bij zo'n hogere score zijn scholen sinds 2024 verplicht om het voorlopig advies naar boven bij te stellen (naar beneden bijstellen kan niet).

Na de onderbouw kiezen leerlingen op de middelbare school een profiel. Meer Amsterdamse vwo-leerlingen kiezen voor een natuurprofiel dan voor een maatschappijprofiel. Op de havo zien we het tegenovergestelde, hier is het maatschappijprofiel populairder. De helft van de vmbo-g/t-leerlingen kiest voor het profiel Economie. Jongens zijn hierbij oververtegenwoordigd. De profielkeuzes van leerlingen op het vmbo-b en vmbo-k zijn gelijkwaardiger. Het profiel techniek is onder alle vmbo-leerlingen het minst populair.

In het Amsterdamse vmbo-g/t en op de havo zijn er in het voorexamenjaar meer zittenblijvers dan landelijk. In vwo-5 is het aandeel zittenblijvers de afgelopen 3 jaar afgenomen, net als in de landelijk cijfers. Het totale aandeel zittenblijvers is het grootst in Nieuw-West en Zuidoost, het laagst in Weesp. Tot slot halen in Amsterdam – in vergelijking met de rest van het land – veel leerlingen na een eerste schooldiploma nog een tweede diploma. Vooral de stapelroute van vmbo-g/t naar havo is populair.

5.1 Overstap van primair naar voortgezet onderwijs

Met het basisschooladvies wordt bepaald op welk niveau en op welke middelbare school leerlingen hun schoolloopbaan kunnen voortzetten. Leerlingen krijgen in groep 8 eerst een voorlopig schooladvies. Daarna maken de leerlingen een toets waarmee hun basisvaardigheden voor lezen en rekenen worden getoetst. Tot en met schooljaar 2022/'23 werd deze eindtoets tussen half april en half mei afgenomen. Sinds 2023/'24 wordt de toets in februari afgenomen en heet hij de doorstroomtoets. De score en bijbehorend toetsadvies dat hieruit volgt is bijna altijd een dubbeladvies voor 2 schoolniveaus. Alleen het vwo wordt als enkel advies gegeven.

Het toetsadvies is soms hoger dan het voorlopig schooladvies. Sinds de invoering van de doorstroomtoets zijn scholen na een hoger toetsadvies verplicht om het schooladvies (naar boven) bij te stellen. Alleen bij uitzondering kan de school besluiten het schooladvies te laten staan. Bijvoorbeeld als het personeel vindt dat het niet in het belang is van de leerling om het advies bij te stellen. Dit moet de school onderbouwen.

5.1.1 Resultaat doorstroomtoets bij 20 procent van de leerlingen hoger dan schooladvies

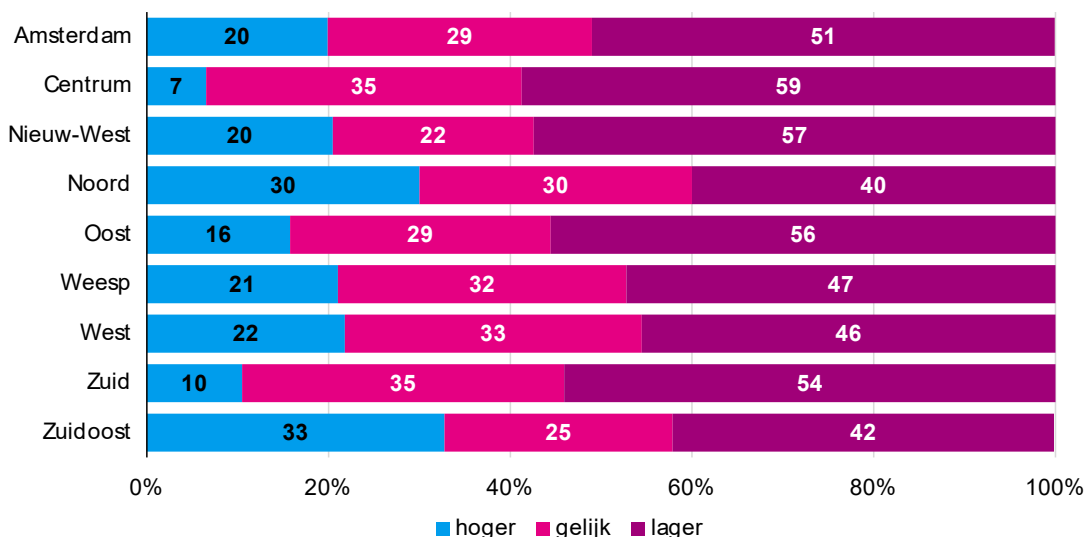
In schooljaar 2024/'25 kwam uit de doorstroomtoets bij 20 procent van de Amsterdamse leerlingen een hoger advies dan het voorlopig schooladvies. Dit aandeel is redelijk stabiel over tijd. Landelijk ligt het hoger: in schooljaar 2024/'25 ging het om 29 procent van de leerlingen. Uit meerdere onderzoeken blijkt dat onder advisering structureel vaker onder bepaalde groepen leerlingen voorkomt. Eerder onderzoek in Amsterdam toont aan dat meiden vaker worden ondergeadviseerd dan jongens (O&S, 2026c). Ook worden leerlingen met basisopgeleide ouders vaker ondergeadviseerd dan leerlingen met mbo-opgeleide ouders of hbo/wo-opgeleide ouders (O&S, 2022c). Hetzelfde beeld is landelijk te zien (Bel & Zhu, 2025; Soeterik et al., 2025). Ook naar stadsdeel zien we verschil. In Zuidoost en Noord viel de doorstroomtoets het vaakst hoger uit (respectievelijk 33 en 30 procent).

Tussen schooljaar 2020/'21 en 2022/'23 – toen er nog sprake was van de centrale eindtoets – kreeg ongeveer de helft van de leerlingen na het halen van een hoger toetsadvies een bijgesteld (en dus hoger) schooladvies. In 2023/'24 steeg dit naar 87 procent. Dit was het schooljaar waarin het voor het eerst verplicht was om het advies na hoge resultaten op de doorstroomtoets bij te stellen.

Bij de helft van de Amsterdamse leerlingen een lager toetsresultaat

Bij de helft van de Amsterdamse leerlingen kwam uit de doorstroomtoets juist een lager advies dan het voorlopig schooladvies. Dit aandeel heeft altijd al hoog gelegen in Amsterdam in vergelijking met de rest van Nederland (40 procent). In Centrum, Nieuw-West, Oost en Zuid kwam uit de doorstroomtoets bij relatief veel leerlingen een lager niveau dan het voorlopig schooladvies. Het voorlopig advies blijft in dit geval staan en wordt niet naar beneden bijgesteld.

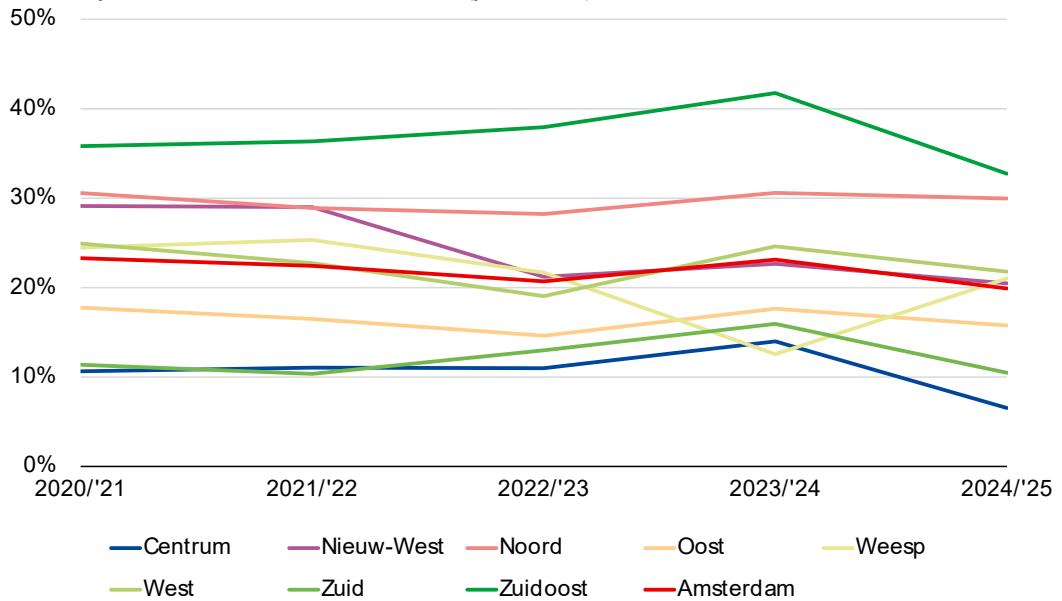
Figuur 5.1 De uitslag van de doorstroomtoets ten opzichte van het voorlopig schooladvies per stadsdeel, schooljaar 2024/'25 (procenten)

bron: DUO, bewerking O&S

Het aandeel leerlingen met een hoger toetsadvies dan het voorlopig schooladvies is sinds schooljaar 2020/'21 in de meeste stadsdelen afgenomen. De sterkste daling heeft plaatsgevonden in Nieuw-West, van 29 procent naar 20 procent van de leerlingen. In Noord, Oost en Zuid is dit aandeel vrijwel stabiel gebleven.

Figuur 5.2 Leerlingen in Amsterdam die een hoger toetsadvies behalen dan het voorlopig schooladvies per stadsdeel 2020/'21-2024/'25 (procenten)

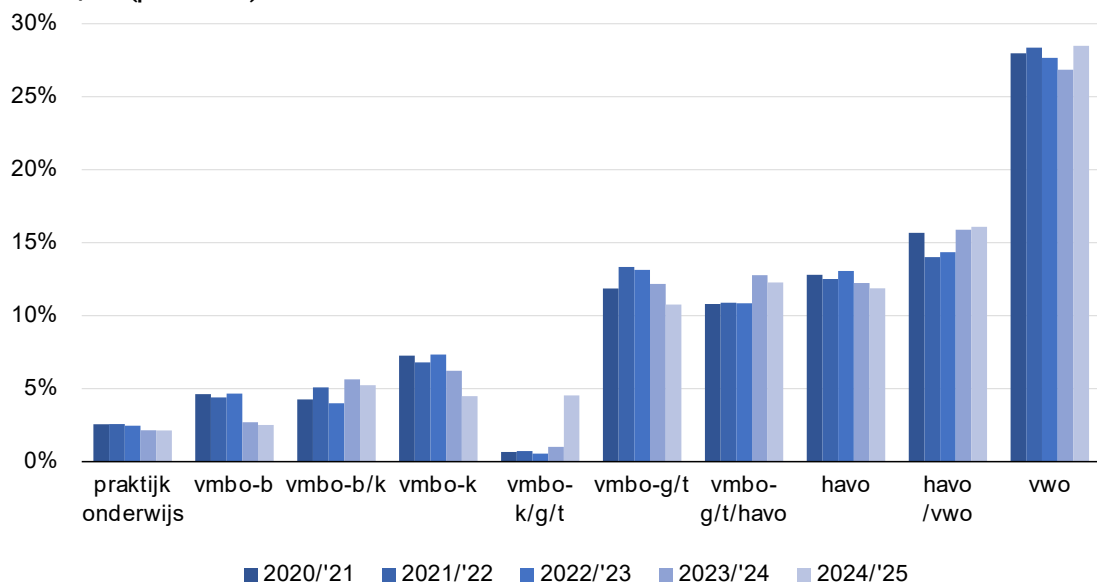

bron: DUO, bewerking O&S

5.1.2 Vwo-advies wordt het vaakst gegeven

Het grootste deel van de Amsterdamse groep 8-leerlingen krijgt een advies voor het vwo. In schooljaar 2024/'25 ging het om 28 procent. Dit aandeel is weer licht gestegen ten opzichte van een jaar eerder. Leerlingen kunnen ook een advies krijgen op 2 niveaus, zoals vmbo-g/t/havo. Dat heet een dubbeladvies. Sinds de invoering van de doorstroomtoets in schooljaar 2023/'24 worden er meer dubbeladviezen gegeven. Dit komt doordat de toets alleen nog dubbele adviezen geeft, op het enkele vwo-advies na. Meer dan de helft van de leerlingen (56 procent) gaat met een havo en/of vwo-advies op zak naar het vo.

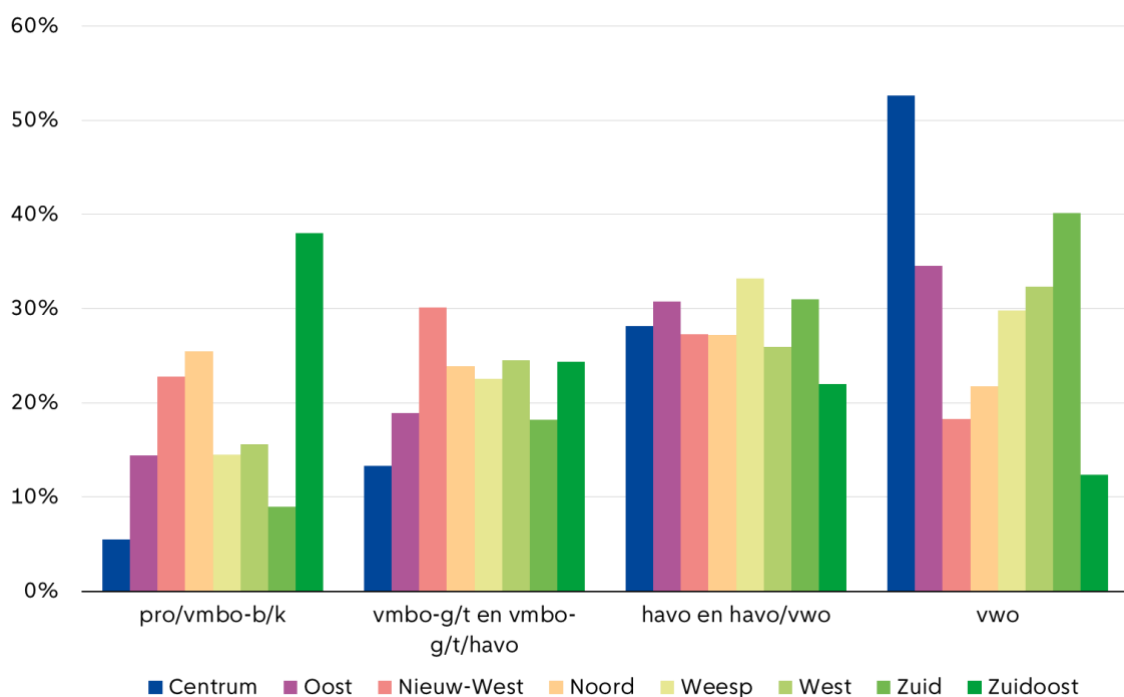
Figuur 5.3 Ontwikkelingen in schooladviezen Amsterdamse basisschoolleerlingen in groep 8, 2020/'21 - 2024/'25 (procenten)

bron: DUO, bewerking O&S

In de stadsdelen Centrum en Zuid wonen relatief veel leerlingen met een advies voor het vwo, respectievelijk 53 procent en 40 procent. In de stadsdelen Nieuw-West en Zuidoost krijgen leerlingen dit advies juist relatief weinig. Ze krijgen hier juist relatief vaak het advies voor vmbo-b en/of vmbo-k: respectievelijk 23 procent en 38 procent. Als gezegd, in Zuidoost ligt het aandeel leerlingen met een hoger advies uit de doorstroomtoets dan het voorlopig schooladvies relatief hoog (33 procent in schooljaar 2024/'25). Over de jaren heen zien we dat de trends in de verschillende stadsdelen als het gaat om de schooladviezen, nauwelijks veranderen.

Figuur 5.4 Niveaus schooladviezen per woonstadsdeel, schooljaar 2024/'25 (procenten)

bron: DUO, bewerking O&S

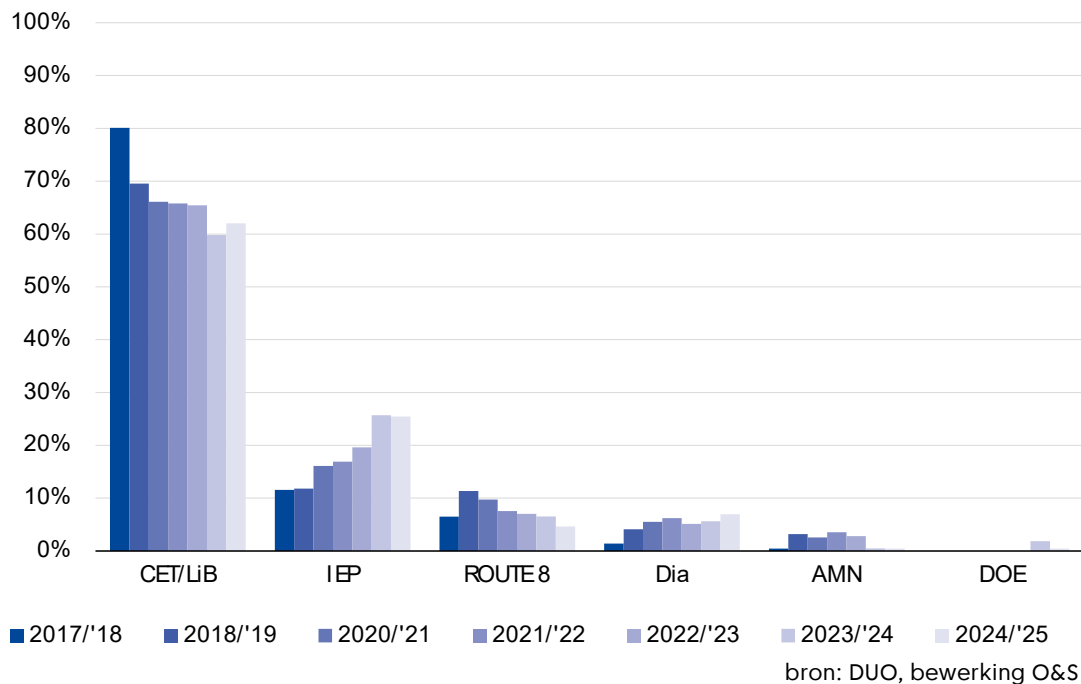
5.1.3 Minder scholen kiezen voor de Cito-toets

Basisscholen kunnen voor de doorstroomtoets kiezen uit diverse toetsaanbieders. Sinds schooljaar 2023/'24 is er 1 landelijke normering die geldt voor alle toetsen. Het College voor Toetsen en Examens concludeerde in 2025 net als in het jaar ervoor wel verschillen in prestaties tussen de toetsen. Het ging om verschillen in toetsadviezen en in percentages behaalde referentieniveaus. Het College voor Toetsen en Examens doet blijvend onderzoek naar de factoren die de resultaten beïnvloeden.

Het aantal scholen dat kiest voor de toets van Cito is in de afgelopen jaren afgenomen. Cito maakte tot schooljaar 2022/'23 de Centrale Eindtoets (CET). Sinds 2023/'24 gaat het om de Leerling in beeld-doorstroomtoets (LiB). De toets van Cito wordt nog steeds het meest gebruikt in Amsterdam: in schooljaar 2024/'25 door 62 procent van de scholen.

Daarnaast kiezen steeds meer Amsterdamse scholen voor de IEP Doorstroomtoets van Bureau ICE. In 2024/'25 ging het om een kwart van de scholen. Landelijk worden de Leerling in beeld-doorstroomtoets en de IEP Doorstroomtoets ook het meest gebruikt: allebei door 40 procent van de scholen.

Figuur 5.5 Amsterdamse basisscholen per toetsaanbieder, schooljaar 2017/'18 tot en met 2024/'25 (procenten)

Vroege en late selectie in het onderwijs

Het Nederlands onderwijssysteem selecteert leerlingen voor een onderwijsniveau als ze in groep 8 zitten. De kinderen zijn dan 11 tot 13 jaar. In vergelijking met andere Europese landen is deze selectie vrij vroeg. Zo selecteren 26 andere Europese landen pas na 14-jarige leeftijd. 11 andere Europese landen doen het net als Nederland tussen 10 en 13-jarige leeftijd. Leerlingen uit minder gunstige sociaaleconomische contexten en laatbloeiërs hebben hierdoor minder tijd zich te ontwikkelen. Deze leerlingen ontvangen daardoor vaker een te laag schooladvies, waardoor zij later minder vaak doorstromen naar het hoger onderwijs (Onderwijsraad, 2021). Het uitstellen van de selectie tot een latere leeftijd kan deze leerlingen betere kansen geven om zich langer te ontwikkelen en de kansengelijkheid zo bevorderen (European Commission/EACEA/Eurydice, 2020).

Hoewel we landelijk vroeg selecteren, zoekt een deel van de Amsterdamse scholen naar verschillende manieren van uitgestelde selectie, om zo de voordelen daarvan te benutten. Uit een peiling onder 65 scholen uit het funderend onderwijs blijkt dat scholen bijvoorbeeld een meerjarige brugperiode aanbieden met heterogene klassen (zoals een vmbo-t/havoklas) of een kopklas waarin leerlingen een jaar extra onderwijs volgen tussen het po en vo in (Samenwerkingsverband VO Amsterdam-Diemen, 2025b). Ook hebben scholen brede brugklassen waarin leerlingen van alle adviezen samen zitten. Verder blijkt dat scholen mét en zónder uitgestelde selectie behoefte hebben aan structurele financiering voor de scholing van leraren, aan meer brede brugklassen en brede scholen, en aan beschikbare informatie over uitgestelde selectie voor leerlingen en ouders.

5.1.4 Voldoende plek in het vo, maar niet op alle scholen

In Amsterdam worden leerlingen op middelbare scholen geplaatst via de Centrale Loting en Matching. Dit is een systeem met als doel om zoveel mogelijk leerlingen op de middelbare school van hun voorkeur te plaatsen. Leerlingen uit groep 8 leveren eind maart digitaal een lijst aan met hun voorkeursscholen. Leerlingen met een advies voor vmbo-b tot en met vmbo-k/t geven 4 voorkeursscholen op, leerlingen met een advies voor vmbo-g/t of vmbo-g/t/havo 6. En leerlingen met een advies voor havo, havo/vwo of vwo gaven in 2025 eenmalig 9 in plaats van 12 scholen op. Na de opgave krijgt elke leerling een lotnummer. Vervolgens worden alle leerlingen op volgorde van hun lotnummer geplaatst, gebruikmakend van een wiskundig algoritme (Vereniging OSVO, 2025).

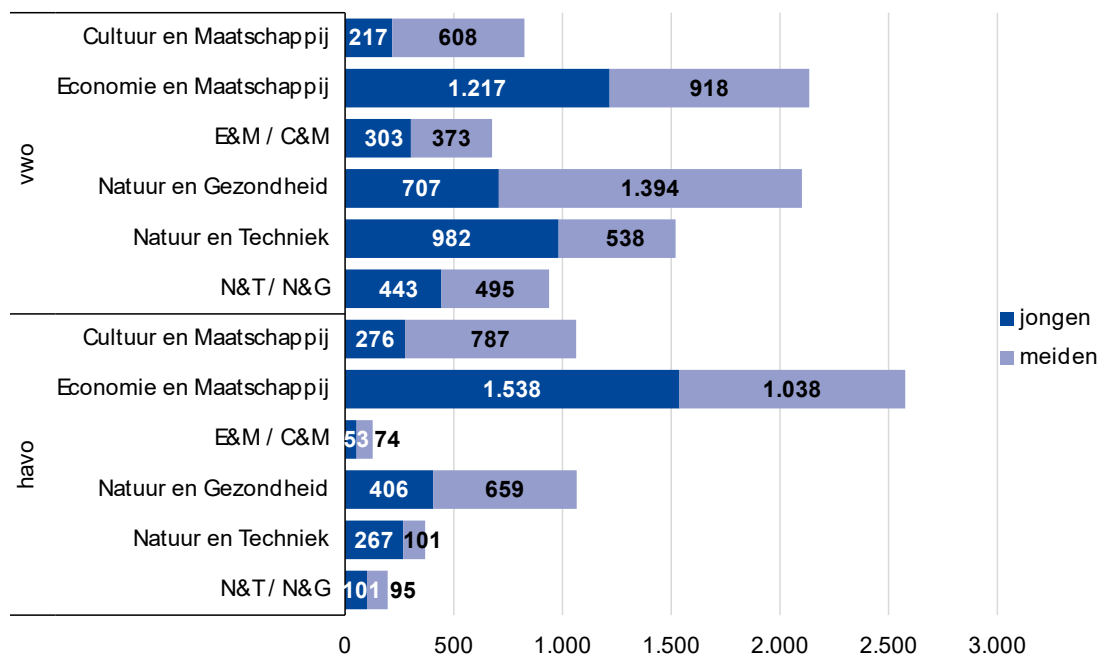
Op 10 april 2025 werd de uitslag van de loting en matching bekendgemaakt voor schooljaar 2025/'26. Er deden 7.650 leerlingen mee om op een van de 9.887 beschikbare plaatsen op scholen terecht te komen. Daarmee zijn er dus meer plaatsen dan leerlingen. Drie kwart van de leerlingen werd ingeloot op de school van eerste voorkeur. Daarnaast werd 91 procent op een school in de eigen top-3 geplaatst. 96 procent van de leerlingen kwam uit bij een school in de eigen top-5 (Vereniging OSVO, 2025). Deze percentages zijn vergelijkbaar met voorgaande jaren. De kans om ingeloot te worden op een school van eigen voorkeur, wisselt per niveau van het basisschooladvies. Het aandeel leerlingen dat binnen de eigen top-3 scholen werd geplaatst, lag het laagst onder de groep met het dubbeladvies havo/vwo (83 procent), gevolgd door de groep met een advies voor havo (88 procent) en vwo (89 procent). Leerlingen met een advies voor vmbo-b, vmbo-b/k en vmbo-k werden allemaal binnen hun top-3 geplaatst. Voor de leerlingen met een advies voor vmbo-g/t gold dit voor 97 procent.

5.2 Voortgezet onderwijs

5.2.1 Natuurprofiel populair op vwo, maatschappijprofiel op havo

Op havo- en vwo-niveau kiezen de leerlingen in het derde leerjaar een profiel. Er is keuze uit 4 profielen, maar leerlingen kunnen de profielen ook combineren. De 2 natuurprofielen zijn Natuur en Techniek, en Natuur en Gezondheid. De 2 maatschappijprofielen zijn Economie en Maatschappij, en Cultuur en Maatschappij. In het Amsterdamse vwo kiezen meer leerlingen een natuurprofiel dan een maatschappijprofiel: respectievelijk 56 en 44 procent van de vwo leerlingen in leerjaar 4 tot en met 6 (schooljaar 2025/'26). Op de havo zien we het tegenovergestelde. Hier kiezen meer leerlingen een maatschappij- dan een natuurprofiel: respectievelijk 70 en 30 procent van de havo leerlingen in leerjaar 4 en 5 in schooljaar 2025/'26. Vooral Economie en Maatschappij is een populair profiel op de havo, 48 procent van alle havo leerlingen volgde dit profiel in schooljaar 2025/'26. Landelijk zien we dezelfde verhoudingen in profielkeuzes op de havo en in het vwo.

Figuur 5.6 Gekozen profielen op de havo (klas 4-5) en het vwo (klas 4-6) naar geslacht, 2025/'26 (aantallen)

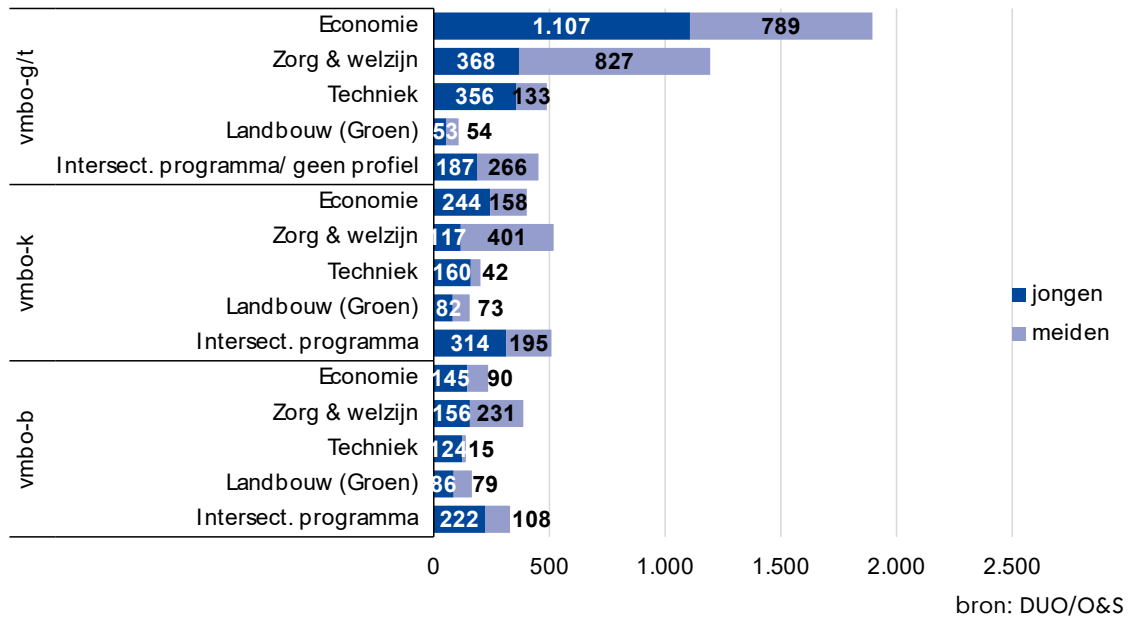
bron: DUO/O&S

Leerlingen in het vmbo kiezen in het tweede leerjaar een profiel. De 4 profielen zijn hier (1) Economie, (2) Zorg en welzijn, (3) Techniek, (4) Landbouw (Groen). Ook hier kunnen leerlingen, net als op de havo en in het vwo, profielen combineren. In het vmbo heet dit een 'intersectoraal profiel'. Het profiel Economie bevat de richting Economie en ondernemen, en de richting Horeca, bakkerij en recreatie. Het profiel Techniek bevat de richting Media, vormgeving en ICT, de richting Produceren, installeren en energie, de richting Bouwen, wonen en interieur, en tot slot de richting Mobiliteit en transport.

Bijna de helft van de leerlingen in het vmbo-g en vmbo-t (leerjaar 3 en 4) volgde in schooljaar 2024/'25 het profiel Economie. Jongens waren oververtegenwoordigd. Ook bij Techniek, slechts gekozen door 12 procent van de vmbo-g/t-leerlingen, zien we een oververtegenwoordiging van jongens. Profiel Zorg & welzijn werd gevolgd door 3 op de 10 vmbo-g/t leerlingen, hier zijn juist meiden oververtegenwoordigd. Landelijk zien we dezelfde verhoudingen in profielkeuzes. Alleen Economie wordt wat minder vaak gekozen dan in Amsterdam; het profiel Landbouw wat vaker.

Leerlingen in vmbo-b en vmbo-k (leerjaar 3 en 4) kiezen gelijkwaardiger voor de verschillende profielen. Naar geslacht zien we eenzelfde beeld als bij vmbo-g/t: jongens kiezen vaker Economie en Techniek, meiden vaker Zorg en welzijn. Landelijk kiezen leerlingen in het vmbo-b en vmbo-k vaker voor het profiel Techniek dan in Amsterdam (respectievelijk 23 en 11 procent).

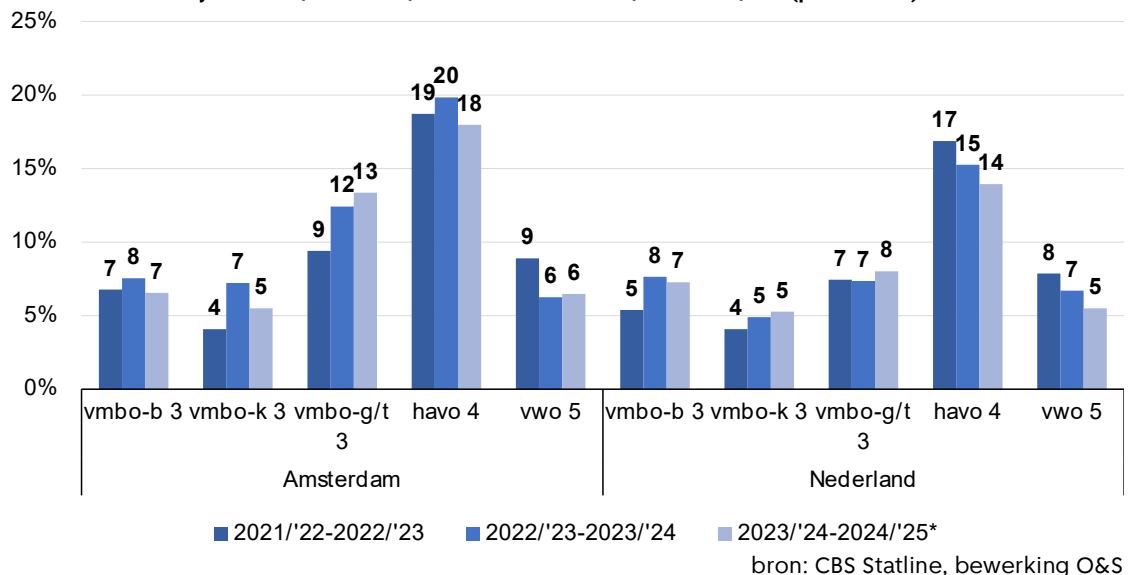
Figuur 5.7 Gekozen profielen in vmbo-b/k/g/t (klas 3-4) naar geslacht, 2025/'26 (aantallen)

5.2.2 Meer zittenblijvers vmbo-g/t en havo dan landelijk

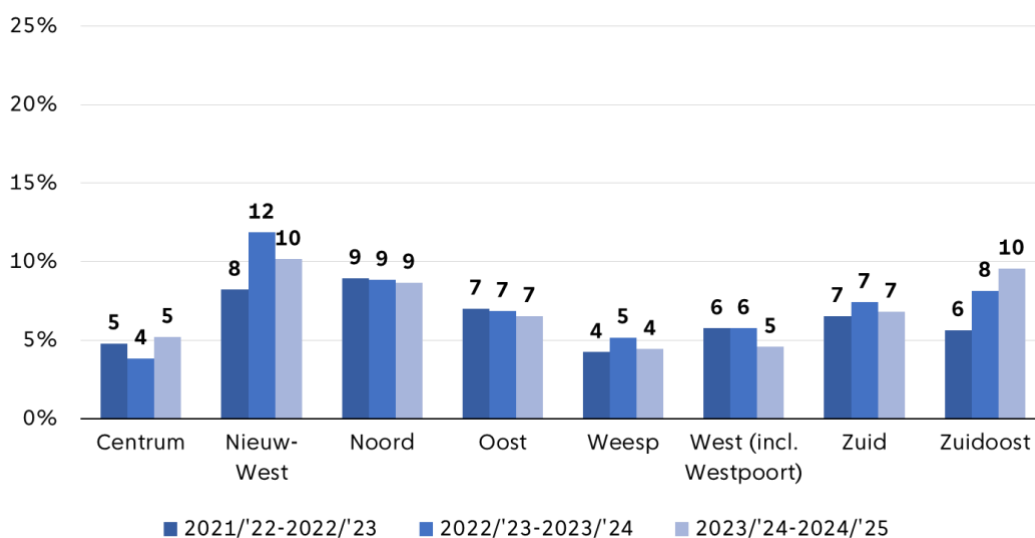
Gemiddeld blijft ongeveer 9 procent van de Amsterdamse leerlingen een keer zitten (doubleert) tussen leerjaar 1 en het voorexamenjaar. Landelijk zien we een lager percentage zittenblijvers: gemiddeld 6 procent van de leerlingen in hun schoolloopbaan. Het aandeel doubleurs is het grootst op de havo en vooral in het vierde leerjaar. In de overgang van schooljaar 2023/'24 naar 2024/'25 bleef 18 procent van de Amsterdamse leerlingen in havo 4 zitten, landelijk was het 14 procent. In datzelfde overgangsjaar bleven er ook in leerjaar 3 van vmbo-g/t meer leerlingen in Amsterdam zitten dan gemiddeld in Nederland: respectievelijk 13 en 8 procent. Het aandeel zittenblijvers in het Amsterdamse vwo in leerjaar 5 is de afgelopen 3 jaar afgenomen van 9 naar 6 procent. Landelijk zien we een soortgelijke daling in het vwo.

Figuur 5.8 Doubleurs voorlaatste jaar middelbare school per niveau, Amsterdam (wonend) en Nederland schooljaar 2021/'22-2022/'23 tot en met 2023/'24-2024/'25 (procenten)

Binnen Amsterdam verschilt het aantal doubleurs per stadsdeel. We kijken hierbij naar het stadsdeel waarin de leerlingen naar school gaan. In het meest recente overgangsjaar was dit aandeel het grootst in Nieuw-West en Zuidoost (beide 10 procent) en het laagst in Weesp (4 procent). In Zuidoost is het aandeel zittenblijvers gestegen in de afgelopen 3 jaar.

Figuur 5.9 Doubleurs voorlaatste jaar middelbare school per stadsdeel (schoolgaand) voor alle onderwijssoorten samen, schooljaar 2021/'22-2022/'23 tot en met 2023/'24-2024/'25 (procenten)

bron: DUO, bewerking O&S

5.2.3 Leerlingen in het vmbo-g/t stapelen het vaakst diploma's

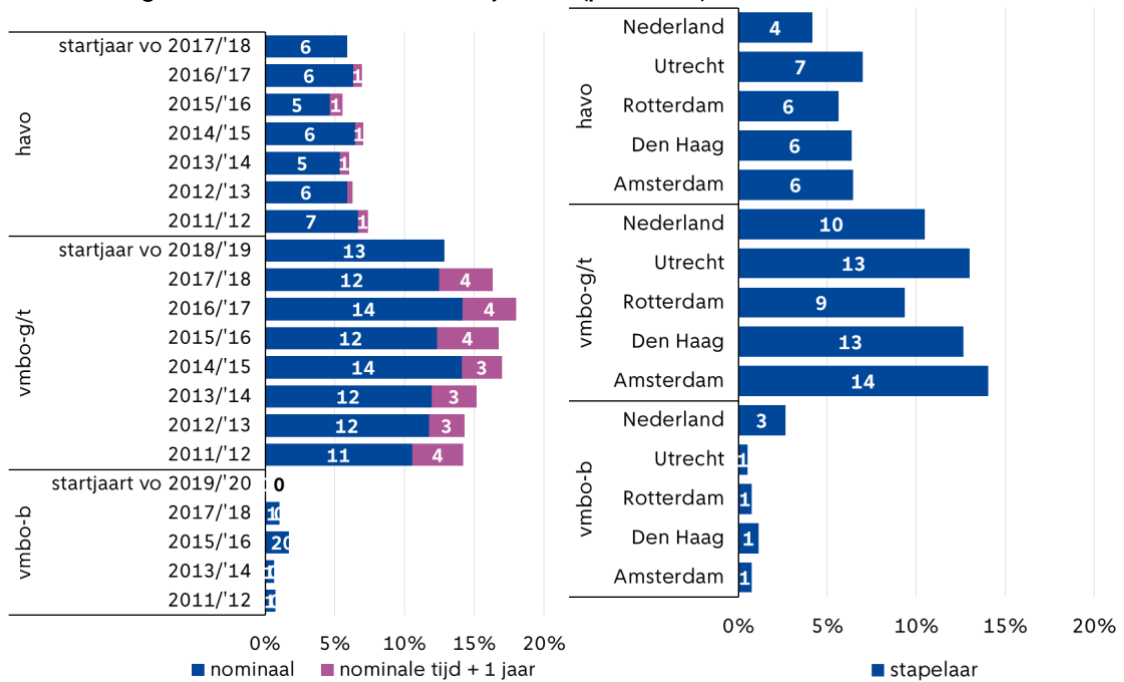
In schooljaar 2023/'24 haalde 57 procent van de examenleerlingen een havo- of vwo-diploma in Amsterdam. In Nederland ging het om 48 procent. Het aandeel examenleerlingen dat een vwo-diploma haalt, is in Amsterdam de afgelopen jaren sterk toegenomen: van 23 procent in schooljaar 2015/'16 naar 30 procent in 2023/'24. Landelijk is deze trend niet terug te zien. Ook het aandeel examenleerlingen dat een havodiploma haalt, is in Amsterdam in dezelfde periode toegenomen: van 23 naar 27 procent. In Nederland was dit aandeel over de jaren stabiel. Er is een daling te zien in het aandeel Amsterdamse examenleerlingen dat een vmbo-b diploma haalt: van 15 procent in 2015/'16 naar 6 procent in 2023/'24. Landelijk nam dit aandeel af van 11 naar 9 procent.

Na het behalen van een diploma kunnen leerlingen ervoor kiezen om een tweede diploma in het voortgezet onderwijs te halen vóóordat ze de overstap naar vervolgonderwijs maken. Deze leerlingen worden stapelaars genoemd. Het stapelen van diploma's in het voortgezet onderwijs doen scholieren op elk niveau, er wordt alleen nauwelijks gestapeld van vmbo-k naar vmbo-g/t. Dat komt met name door de mogelijkheid om met een vmbo-k diploma in te stromen in mbo-4-opleidingen. Stapelen met een vmbo-g/t diploma geeft dus geen extra mogelijkheden voor vervolgonderwijs.

In het Amsterdamse voortgezet onderwijs wordt relatief veel gestapeld in vergelijking met het landelijk gemiddelde. Vooral de route van vmbo-g/t naar havo is populair: 14 procent van de leerlingen die in schooljaar 2011/'12 tot en met 2018/'19 zijn gestart op het vmbo-g/t, hebben naast het vmbo-g/t diploma ook een havodiploma gehaald. Amsterdamse gediplomeerde havisten maken ook geregeld de overstap naar het vwo. Van de leerlingen die in schooljaar 2011/'12 tot en met 2018/'19 zijn gestart met havo, haalde 6 procent zowel

een havo- als een vwo-diploma. De meeste stapelaars halen een tweede diploma binnen de nominale tijd. Er is weinig verschil in het aandeel stapelaars tussen Amsterdam en de andere grote steden. In Rotterdam halen leerlingen met een vmbo-g/t diploma het minst vaak ook een havodiploma (O&S, 2025g).

Figuur 5.10 Leerlingen die na het behalen van een eerste diploma een tweede diploma stapelen. Links voor Amsterdam per niveau eerste diploma en startjaar vo. Rechts Amsterdam in vergelijking met andere grote steden en alle cohorten bij elkaar (procenten)

bron: CBS, bewerking O&S

6 Aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt

Verzuim kan een signaal zijn voor voortijdig schooluitval. Bij 3,1 procent van de leerplichtige leerlingen (5 tot en met 17 jaar) is er in Amsterdam sprake van relatief verzuim: de leerplichtige kinderen of kwalificatieplichtige jongeren zijn ingeschreven op een school, maar verzuimen tijdens schooltijd of komen veelvuldig te laat. Het percentage relatief verzuim is vergelijkbaar met eerdere jaren en hoger in het vo dan in het po.

Van alle Amsterdamse jongeren van 18 tot en met 22 jaar had 70 procent een startkwalificatie in 2024. Dat wil zeggen dat zij een diploma havo, vwo, mbo niveau 2 of hoger hadden. Het halen van een startkwalificatie hangt samen met de sociaaleconomische score van de ouders. De leerlingen die zo'n diploma hebben, zijn daardoor ongelijk verdeeld over de stad.

Het aandeel nieuwe voortijdig schoolverlaters lag in Amsterdam met 3,1 procent in schooljaar 2023/'24 hoger dan in de 3 andere grote steden Den Haag, Rotterdam en Utrecht. Het lag ook hoger dan het landelijk gemiddelde.

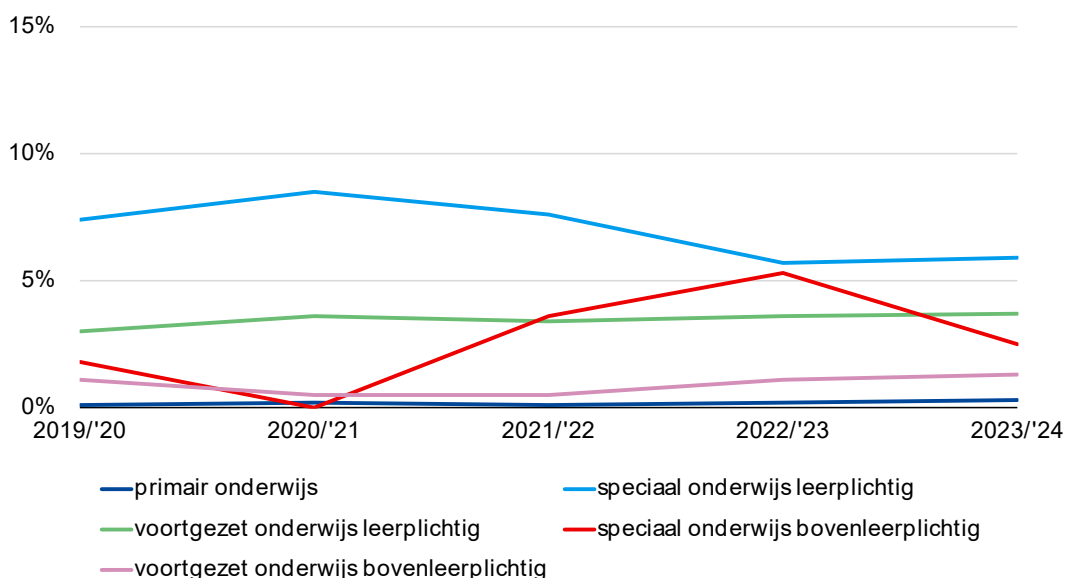
6.1 Verzuim, startkwalificaties en voortijdig schoolverlaters

In schooljaar 2023/'24 woonden er in Amsterdam in totaal ruim 112.450 leerplichtige leerlingen (5 tot en met 17 jaar) en bovenleerplichtige leerlingen (18 tot en met 22 jaar, dus zonder diploma op minimaal havo-, vwo- of mbo-2-niveau). Zij volgden onderwijs in het primair, voortgezet of middelbaar beroepsonderwijs. Als gezegd, bij 3,1 procent van de leerplichtige leerlingen (5 tot en met 17 jaar) is er sprake van relatief verzuim (Directie Onderwijs, 2025). Dit is vergelijkbaar met eerdere jaren. Er is sprake van relatief verzuim als leer-, of kwalificatieplichtige kinderen of jongeren ingeschreven staan op school, maar tijdens schooltijd verzuimen. Ook veelvuldig te laat komen wordt hiertoe gerekend.

6.1.1 Verschillen tussen onderwijssoorten in verzuimcijfers

In het po is het aandeel verzuimende leerlingen het laagst (0,3 procent). In het so is het hoger voor zowel leerplichtigen (5,9 procent) als voor bovenleerplichtigen (2,5 procent).

Figuur 6.1 Meldingen van (ongeoorloofd) verzuimende leerlingen op Amsterdamse scholen per onderwijssoort, 2019/'20-2023/'24 (procenten)

bron: directie Onderwijs, Leerplicht

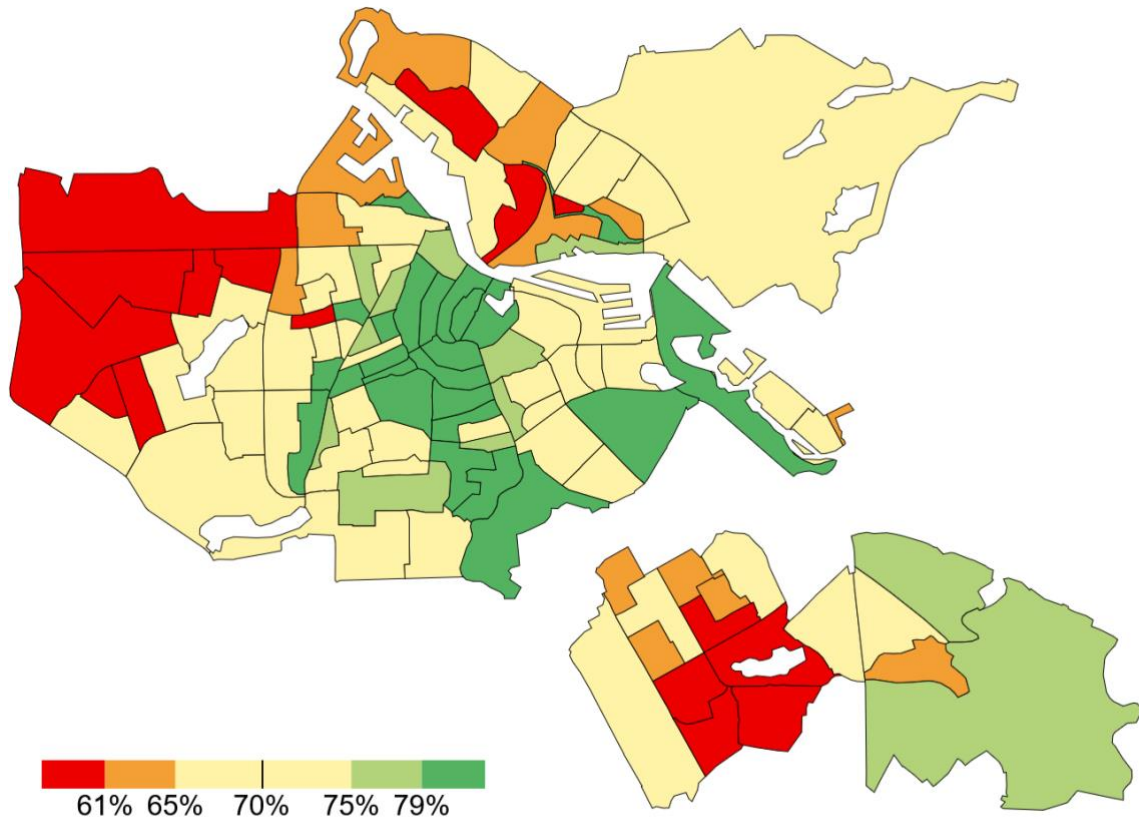
6.1.2 Aandeel nieuwe voortijdig schoolverlaters hoger dan landelijk

Verzuim kan een signaal zijn voor voortijdig schooluitval. Er is sprake van voortijdig schooluitval als jongeren van 12 tot 23 jaar het onderwijs verlaten zonder startkwalificatie, dus zonder een diploma havo, vwo of mbo niveau 2, 3 of 4, hbo- of wo. Een vmbo-diploma of een afgeronde mbo-opleiding op niveau 1 geldt niet als startkwalificatie.

Van alle Amsterdamse jongeren van 18 tot en met 22 jaar had 70 procent een startkwalificatie in 2024. 9 procent had die kwalificatie (nog) niet en was niet schoolgaand. De overige Amsterdamse jongeren zonder startkwalificatie waren nog schoolgaand (13 procent) of vallen buiten de doelgroep (9 procent), bijvoorbeeld omdat ze uitwisselingsstudent of EU-arbeidsmigrant zijn.

Jongeren aan de randen van de stad halen gemiddeld minder vaak een startkwalificatie: in de stadsdelen Noord, Nieuw-West en Zuidoost. Al zien we in deze stadsdelen ook verschillen per wijk.

Figuur 6.2 Jongeren met startkwalificatie, 18-22 jaar, per wijk, 2024 (procenten)

bron: directie onderwijs, Erisa, bewerking O&S

Het halen van een startkwalificatie hangt samen met de sociaaleconomische score van de ouders. Bijna alle jongeren van ouders met een hoge sociaaleconomische score hebben een startkwalificatie. Dat is minder onder jongeren van ouders die op dit gebied laag scoren (O&S, 2024e).

Voortijdig schoolverlaten wordt als een maatschappelijk probleem gezien, omdat het de arbeidsparticipatie en sociale aansluiting van jongeren belemmert. Van de 12 tot 23-jarige Amsterdammers had 3,1 procent het onderwijs verlaten zonder startkwalificatie in schooljaar 2023/'24. Dit is hetzelfde percentage als in de 2 schooljaren ervoor. Het gaat om nieuwe voortijdig schoolverlaters. Het aandeel nieuwe voortijdig schoolverlaters lag in 2023/'24 hoger dan 4 en 3 jaar eerder (in schooljaren 2019/'20 en 2020/'21). Toen was het 2,4 procent.

In 2023/'24 was het aandeel voortijdig schoolverlaters elders lager dan in Amsterdam. Hier in de stad was het 3.1 procent, landelijk 2,3 procent, in Utrecht 2,2 procent, in Den Haag 2,8 procent en in Rotterdam 2,9 procent (DUO, z.d.).

6.2 Loopbaan- en oriëntatiebegeleiding

Om leerlingen beter voor te bereiden op hun studie- en beroepskeuzes, bieden scholen loopbaan- en oriëntatiebegeleiding (LOB) aan. LOB heeft als doel leerlingen te helpen hun talenten, interesses en kwaliteiten te ontdekken en ze een bewuste keuze te laten maken

voor een passende opleiding of beroep. Het kan dus helpen bij de overstap van po naar vo, en bij de overstap naar vervolgonderwijs ná het funderend onderwijs. LOB kan ook helpen om uitval te voorkomen.

Loopbaanbegeleiding op Amsterdamse vmbo-scholen

Het Samenwerkingsverband VO (2024) heeft een meting uitgezet bij 26 Amsterdamse vmbo-scholen om te inventariseren hoe zij leerlingen voorbereiden op studie- en beroepskeuze.

Scholen vullen LOB zelf in of maken gebruik van externe aanbieders

Uit de inventarisatie blijkt dat scholen LOB op verschillende manieren benaderen, maar dat decanen altijd een sleutelrol vervullen, samen met mentoren. Er zijn scholen die zelf een eigen LOB-route ontwikkelen, met daarin alle aan LOB-gelinkte activiteiten zoals mentorgesprekken, interressetesten, gastlessen en het samenstellen en presenteren van een eigen dossier. Ongeveer een derde van de scholen werkt met een ingekocht LOB-programma, dat ook deze opdrachten bevat. Sommige scholen beginnen al met LOB in de onderbouw via zelf samengestelde vakken als 'Persoonsvorming en Socialisatie' en 'Talentontwikkeling'.

Decanen kunnen niet zonder schoolleiding en ouders

Als het gaat om de landing van en betrokkenheid bij het LOB-programma in de school, dan valt op dat niet 1 lid van het managementteam zichzelf noemt als sparringpartner van de decaan op dit gebied. Dit staat haaks op het feit dat veel decanen juist graag meer ondersteuning en aansturing vanuit het management willen krijgen. Bij veel scholen lijkt de rol- en taakverdeling binnen LOB niet geheel duidelijk voor alle betrokkenen. Daarnaast zien veel scholen het als een uitdaging om zowel het onderwijsteam als de ouders goed te blijven betrekken bij het LOB-programma. Dit wordt nog eens bemoeilijkt door personeelwisselingen waarmee expertise en continuïteit verloren gaan.

7 Literatuurlijst

- Bel, K., & Zhu, D. (2025). *Verskil in schooladvies tussen jongens en meiden. Meiden op achterstand*. Dienst Uitvoering Onderwijs. Opgehaald van https://duo.nl/open_onderwijsdata/images/verschil-in-schooladvies-tussen-jongens-en-meiden.pdf
- Binnenplaats. (2023). *SO Expertise op het regulier: Rosj Pina*. Opgehaald van <https://binnenplaats.com/so-expertise-op-het-regulier-rosj-pina/>
- Binnenplaats. (2025). *De Bamboegroep is er voor jonge kinderen die nog niet schoolrijp zijn*. Opgehaald van <https://binnenplaats.com/jonge-reporters-bij-de-bamboegroep/>
- Centerdata. (2025a). *Personeelstekorten primair onderwijs. Peildatum 1 oktober 2025*. Opgehaald van <https://www.mirrorpedia.nl/content/tekortmeting-po-2025.pdf>
- Centerdata. (2025b). *Personeelstekorten voortgezet onderwijs. Peildatum 1 oktober 2025*. Opgehaald van <https://www.mirrorpedia.nl/content/tekortmeting-vo-2025.pdf>
- Crul, M., Steinmetz, C., & Lelie, F. (2024). *Achterstelling en Discriminatie in het Amsterdamse Onderwijs*. Vrije Universiteit Amsterdam. <https://research.vu.nl/en/publications/achterstelling-en-discriminatie-in-het-amsterdamse-onderwijs/>
- DUO. (z.d.). Dashboards voortijdig schoolverlaten (vsv), jongeren zonder werk en onderwijs (neet) en jongeren in een kwetsbare positie (jikap) [Dataset]. <https://informatieproducten.duo.rijkscloud.nl/public/dashboardvsvopen/>
- European Commission/EACEA/Eurydice. (2020). *Equity in school education in Europe: Structures, policies and student performance*. Publication Office of the European Union. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a18e3a88-1e4d-11eb-b57e-01aa75ed71a1/language-en>
- Gemeente Amsterdam (z.d.) *Amsterdamse Familieschool*. Opgehaald van <https://www.amsterdam.nl/sociaaldomein/onderwijs/amsterdamse-familieschool/>
- Gemeente Amsterdam, BBO, Vereniging OSVO, Ipabo. Hogeschool van Amsterdam, Vrije Universiteit, Universiteit van Amsterdam, MBO instellingen. (2023). *Amsterdamse Lerarenagenda 2023-2027: Omdat iedereen een goede leraar verdient*. Opgehaald van <https://openresearch.amsterdam.nl/page/98260/amsterdamse-lerarenagenda-2023-2027>
- Gemeente Amsterdam. (2025). *Voortgangsrapportage Lerarenagenda 2025: Omdat iedereen een goede leraar verdient*. Opgehaald van <https://bboamsterdam.nl/wp-content/uploads/2025/12/Voortgangsrapportage-lerarenagenda-2025.pdf>

- Gemeente Amsterdam: Team Leerplicht (2026). *Jaarverslag Leerplicht 2024-2025: Bouwen aan gelijke kansen in het onderwijs*. Opgehaald van https://amsterdam.raadsinformatie.nl/document/16642967/1/Jaarverslag+Leerplicht+2024-2025?connection_type=16&connection_id=1136988
- GGD Amsterdam. (z.d.). *Gezondheid in beeld* [Dataset]. <https://ggdgezondheidinbeeld.nl/viewer>
- GOV.UK. (2025). *Compare school and college performance in England: Michaela Community School – Secondary*. <https://www.compare-school-performance.service.gov.uk/school/140862/michaela-community-school/secondary>
- Groot Haar, H., & Rijnberg, S. (2023). *Samen het verschil maken! Amsterdamse Familie School*. Gemeente Amsterdam. Opgehaald van <https://binnenplaats.com/wp-content/uploads/2024/03/Magazine-inspiratie-Amsterdamse-Familie-School.pdf>
- Inspectie van het Onderwijs (z.d.1). *Prestaties leerlingen* <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/onderzoeken/peil-onderwijs/peil.taal-en-rekenen/prestaties-leerlingen-2022-2023>
- Inspectie van het Onderwijs. (z.d.2). *Beoordeling leerresultaten primair onderwijs* <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/toetsen-en-examen/onderwijsresultaten-primair-onderwijs/beoordeling-leerresultaten-po-2025-2026>
- Inspectie van het Onderwijs. (z.d.3). *De schoolweging: maat voor de leerlingenpopulatie* <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/toetsen-en-examen/onderwijsresultaten-primair-onderwijs/de-schoolweging-maat-voor-de-leerlingenpopulatie>
- Jansen, M. (2022). *Bewegen in en om school: essentieel voor de ontwikkeling van onze jeugd*. Hogeschool van Amsterdam. Opgehaald van https://pure.hva.nl/ws/files/24472958/Bewegen_in_en_om_school.pdf
- Kinderombudsman Metropool Amsterdam. (2025). *Anders behandeld en nu?* Opgehaald van https://ombudsman-ombudsman-website-p01.s3.eu-central-1.amazonaws.com/s3fs-public/2025-11/20251118_1029_Anders%20behandeld%20en%20nu_1.pdf
- Leonhardt, M., & Overå, S. (2021). Are there differences in video gaming and use of social media among boys and girls?—A mixed methods approach. *International journal of environmental research and public health*. <https://www.mdpi.com/1660-4601/18/11/6085>
- Mak, J., de Wit, M., Schoorl, R., Vaessen, A., Kruithof, M., Babayigit, S., van Griensven, L. & Custers, A. (2026). *Werken aan kansengelijkheid op de Amsterdamse Familieschool: tussentijdse bevindingen (2024-2025) uit een meerjarig evaluatieonderzoek*. Hogeschool van Amsterdam en Kohnstamm Instituut.
- Michaela Community School. (z.d.). *Policies & Statutory Information*. <https://michaela.education/policies-statutory-information/>

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (z.d.). *Dashboard Onderwijsarbeidsmarkt – Werkenden & tekorten*.

<https://onderwijsarbeidsmarkt.incijfers.nl/mosaic/dashboard-onderwijsarbeidsmarkt/werkenden-en-tekorten>

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2024). *Beleidskader met elkaar voor alle kinderen en jongeren: werken aan een inclusieve leeromgeving*. Opgehaald van

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2024/05/10/bijlage-11-beleidskader-definiering-inclusief-onderwijs>

Muskens, M., van Helvoirt, D., Aalders, P., & Wolbers, M., Karssen, M., Stronkhorst, E., & Elshof, D., de Loos, R., & Lepoeter, S. (2025). *Gescheiden werelden: onderwijssegregatie houdt aan*. KBA Nijmegen, Het Kohnstam Instituut en DUO Opgehaald van

https://open.overheid.nl/documenten/8d2d16ea-21b1-427a-85bef8d89d088f4e/file_5

Nederlands Jeugdinstuut. (z.d.). *Armoede en geldzorgen*.

<https://www.nji.nl/kennis/armoede-en-geldzorgen>

Onderwijs Ambities Amsterdam 2023-2027. (2023). *Onderwijsambities Amsterdam: Onze gezamenlijke maatschappelijke opdracht*. Opgehaald van

<https://openresearch.amsterdam.nl/page/96551/onderwijs-ambities-amsterdam-2023-2027>

Onderwijsraad. (2021). *Later selecteren, beter differentiëren*. Opgehaald van

<https://www.onderwijsraad.nl/documenten/2021/04/15/later-selecteren-beter-differentieren>

Onderzoek en Statistiek. (2022a). *Basisschoolleerlingen die van school wisselen in Amsterdam*. Opgehaald van

<https://onderzoek.amsterdam.nl/publicatie/basisschoolleerlingen-die-van-school-wisselen-in-amsterdam>

Onderzoek en Statistiek. (2022b). *Staat van het Amsterdamse voortgezet (speciaal) onderwijs*. Opgehaald van

<https://onderzoek.amsterdam.nl/publicatie/staat-van-het-amsterdamse-voortgezet-onderwijs-en-voortgezet-speciaal-onderwijs>

Onderzoek en Statistiek. (2022c). *Factsheet schoolloopbaan en schooladviezen, met onder- en overadvisering*. Opgehaald van

<https://onderzoek.amsterdam.nl/publicatie/factsheet-schoolloopbaan-en-schooladviezen-met-onder-en-overadvisering>

Onderzoek en Statistiek. (2024a). *Het behoud en vertrek van basisschoolleerkrachten in Amsterdam*. Opgehaald van

<https://onderzoek.amsterdam.nl/publicatie/het-behoud-en-vertrek-van-basisschoolleerkrachten-in-amsterdam>

Onderzoek & Statistiek (2024b). *Dashboard Kerncijfers: Besteedbaar huishoudinkomen (gemiddelde)* [Dataset]. Opgehaald van

https://onderzoek.amsterdam.nl/interactief/dashboard-kerncijfers?tab=indicator&thema=inkomen&indicator=IHHINK_GEM&indeling=amsterdam&jaar=2024&gebied=STAD&taal=nl

- Onderzoek & Statistiek (2024c). *Dashboard Kerncijfers: OKT (% 0-18 jaar)* [Dataset]. Opgehaald van https://onderzoek.amsterdam.nl/interactief/dashboard-kerncijfers?tab=indicator&thema=jeugd&indicator=WZOKT_P&indeling=amsterdam&jaar=2024&gebied=STAD&taal=nl
- Onderzoek & Statistiek (2024d). *Dashboard Kerncijfers: Jeugdzorg: jeugdvoorziening (0-18 jaar)* [Dataset]. Opgehaald van https://onderzoek.amsterdam.nl/interactief/dashboard-kerncijfers?tab=indicator&thema=jeugd&indicator=JEUGD_0_18&indeling=ggwgebieden&jaar=2024&gebied=GA01&taal=nl
- Onderzoek en Statistiek. (2024e). *Jongeren met en zonder startkwalificatie*. Opgehaald van <https://onderzoek.amsterdam.nl/publicatie/jongeren-met-en-zonder-startkwalificatie>
- Onderzoek en Statistiek. (2025a). *Leerlingenprognose basisonderwijs 2024/'25*. Opgehaald van <https://onderzoek.amsterdam.nl/publicatie/leerlingenprognose-basisonderwijs-2023-24>
- Onderzoek en Statistiek. (2025b). *Leerlingenprognose speciaal basisonderwijs 2024/'25*. Opgehaald van <https://onderzoek.amsterdam.nl/publicatie/leerlingenprognose-speciaal-basisonderwijs-2023-24>
- Onderzoek en Statistiek. (2025c). *Leerlingenprognose (voortgezet) speciaal onderwijs 2024/'25*. Opgehaald van <https://onderzoek.amsterdam.nl/publicatie/leerlingenprognose-voortgezet-speciaal-onderwijs-2023-24>
- Onderzoek en Statistiek. (2025d). *Schoolloopbanen 2025: eindexamens en niveauwisselingen*. Opgehaald van <https://onderzoek.amsterdam.nl/publicatie/schoolloopbanen-2025-eindexamens-en-niveauwisselingen>
- Onderzoek en Statistiek. (2025e). *Amsterdamse Armoedemonitor 2024*. Opgehaald van <https://onderzoek.amsterdam.nl/publicatie/amsterdamse-armoedemonitor-2024>
- Onderzoek en Statistiek. (2025f). *Woonsituatie Amsterdamse kinderen*. Opgehaald van <https://onderzoek.amsterdam.nl/publicatie/woonsituatie-amsterdamse-kinderen-2025>
- Onderzoek en Statistiek. (2025g). *Schoolloopbanen 2025: eindexamens en niveauwisselingen*. Opgehaald van <https://onderzoek.amsterdam.nl/publicatie/schoolloopbanen-2025-eindexamens-en-niveauwisselingen>
- Onderzoek en Statistiek. (2026a). *Segregatiemonitor primair en voortgezet onderwijs 2024/'25*. Opgehaald van <https://onderzoek.amsterdam.nl/publicatie/segregatiemonitor-primair-en-voortgezet-onderwijs-2024-25>
- Onderzoek en Statistiek. (2026b). *Maatschappelijke vraagstukken*. Opgehaald van <https://onderzoek.amsterdam.nl/publicatie/maatschappelijke-vraagstukken>

- Onderzoek en Statistiek. (2026c). *Emancipatiemonitor Onderwijs*. Opgehaald van <https://onderzoek.amsterdam.nl/publicatie/emancipatiemonitor-2025-onderwijs>
- RIVM. (2024, mei 28). Gezondheidsmonitor Jeugd 2023 [Dataset]. <https://statline.rivm.nl/#/RIVM/nl/dataset/50131NED/table?ts=1716872576764>
- Samenwerkingsverband PO Amsterdam-Diemen. (2025). *Samen bereiken we meer: ondersteuningsplan 2025-2029*. Opgehaald van <https://www.onderwijsconsument.nl/wp-content/uploads/Ondersteuningsplan-2025-2029-SWV-PO-Amsterdam-Diemen-digitale-versie.pdf>
- Samenwerkingsverband VO Amsterdam-Diemen. (z.d.). *Kleinschalig ondersteunend onderwijs*. Opgehaald van <https://www.swvadam.nl/extra-ondersteuning/kleinschalig-ondersteunend-onderwijs>
- Samenwerkingsverband VO Amsterdam-Diemen (2024). *De Staat van LOB: Een inventarisatie naar loopbaanoriëntatie en -begeleiding op de Amsterdamse vmbo-scholen*. Interne publicatie.
- Samenwerkingsverband VO Amsterdam-Diemen (2025a). *Woonkamer MLA zorgt voor minder uitval*. Opgehaald van <https://www.swvadam.nl/actueel/woonkamer-mla-minder-uitval>
- Samenwerkingsverband VO Amsterdam-Diemen (2025b). *Inventarisatie brede brugklassen*. Interne peiling onder po- en vo-bestuurders.
- Schleicher, A. (2019). Where “working hard and being kind” are part of the curriculum. *OECD Education Today*. <https://oecdedutoday.com/working-hard-and-being-kind/>
- Seton, B., Koops, J., & Frissen, S. (2025). *Trends in het voortgezet onderwijs 202: De ontwikkelingen binnen het leerlingvolgsysteem van 2019 – 2025*. Stichting Cito, CitoLab. Opgehaald van <https://open.overheid.nl/documenten/0083c066-5362-409c-a35f-8b7dff535734/file>
- Soeterik, I.M., Fikrat-Wevers, S., Yassine, D.M.M.A., Badou, M., de Winter-Koçak, S., van Rhemen, R., Maeve Powlick, K., & Felten, H. (2025). *Onderzoeken wat we niet zien: Een verkennende literatuurstudie naar onderadvisering vanuit intersectioneel perspectief*. Verwey-Jonker Instituut. Opgehaald van https://www.verwey-jonker.nl/wp-content/uploads/2025/04/223530_Onderzoeken-wat-wij-niet-zien.pdf
- Synhaeve, M., Berkhout, B., Verbeek, W., Bakker, A., & Hakkennes, T. (2023). *Druk op de keten*. Berenschot. Opgehaald van <https://www.berenschot.nl/media/jnmdfo5j/rapport-druk-op-de-keten-berenschot.pdf>
- Trimbos Instituut. (2023). *ScholierenMonitor*. Opgehaald van <https://cijfers.trimbos.nl/scholierenmonitor/scholierenmonitor/>
- Vaessen, A., De Wit, M., Mak, J., Kruithof, M., Schoorl, R., & Fukkink, R. (2023). *Evaluatie van de Amsterdamse Familie School 2020-2023*. Universiteit van Amsterdam, Hogeschool van Amsterdam, Kohnstamm Instituut. Opgehaald van

https://kohnstaminstituut.nl/wp-content/uploads/2024/04/23-15_eindrapportage-onderzoek-amsterdamse-familiescholen-2019-2023.pdf

- Van Beek, G., Kuijpers, M., Smeekens, M., Scheepers, A., Zanen, M., Schel, S., & Wewerinke, D. (2025). *Ethos-Telling van Dak- en Thuisloosheid Regio Amsterdam-Amstelland*. Hogeschool Utrecht. Opgehaald van <https://www.hu.nl/onderzoek/projecten/ethos-telonderzoek>
- Van der Grinten, M., van Eck, P., Vleeskens, M., van Winkel, E. & Fransen, B. (2024) *Bouwstenen voor inclusievere scholen: naar een ontwerp kader voor inclusievere onderwijshuisvesting*. Opgehaald van <https://open.overheid.nl/documenten/b12be486-f153-4342-aac0-04bb82b78ad1/file>
- Van Vugt, L., Haelermans, C., Baumann, S., Claes, E., Hendrikse, A., & Ronda, S. (2025). *3 de meting Masterplan basisvaardigheden tot en met schooljaar 2024/2025*. NRO. Opgehaald van <https://open.overheid.nl/documenten/254be145-cb98-4ea5-af48-0854beb84915/file>
- Vereniging OSVO. (2025). *Uitkomst Centrale Loting & Matching 2025*. Opgehaald van <https://www.verenigingosvo.nl/2025/04/10/resultaat-loting-matching-2025/>
- Zwier, D. (2025). *Rhythms of class: Socio-economic disparities and peer dynamics in secondary school choice*. Universiteit van Amsterdam. Opgehaald van <https://pure.uva.nl/ws/files/218682900/Thesis.pdf>

